

Klasszikus és Jazz

GRAMOFON

750 Ft

Anne-Sophie
Mutter

Hangtechnika rovat

Új könyv Fischer Annie-ról

Maxim Vengerov

Bartók Vonósnégyes

Diana Krall

In memoriam Ray Brown

2002–2003. tél

ISSN 1416-1109

71416110003

a matáv

GHIY

és

Matáv Szimfonikus
közös karácsonyi

vezényel:

vendégek: Kiss Bernadett

Budapest Kongresszusi Központ
2002. december 12.

TEXE
ticket express

• @ matáv

TEXE 06-30-30-30-999 Més...
TELEFONOS JEGYRENDELÉS

bemutatja

MES

a

nikus Zenekar
nyí koncertjét

geti András

adett és Rudolf Péter

esszusi Központ

ber 27. 20:30

Jegyek kaphatók a Ticket Express jegyirodáknál.
www.tex.hu

14 Hírünk a világban című sorozatunk téli főhőse, Molnár András operaezenkes élményei között elmeséli, hogyan fedezte fel magának a Wagner-család bayreuthi debütálása idején.

22 Idén ünnepli negyvenötödik születésnapját a Bartók Vonósnégyes. Gramofon Galéria rovatunkból kiderül, milyen hagyománya és jövője van a kvartett-zenenek Magyarországon.

19 Anne-Sophie Mutter 14 éves kora óta a patinás Deutsche Grammophonnal áll szerződésben. Új lemeze kapcsán megtudjuk, miért ilyen hűséges.

21 Fischer Annie a XX. század előadóművészetének meghatározó alakja volt. Életét és művészetét mutatja be az a monográfia, mely a minap jelent meg kiadónk gondozásában.

Zenés színház 6.

Amadeus szindarabban, musicalben –
Müncheni találkozás Lévay Szilveszterrel,
a Mozart! című musical zeneszerzőjével 6.

Érdekességek és bemutató az operaházban 8.

Kritika

Renée Fleming árialemeze
Mozart: Idomeneo 10.

Régi rajongója vagyok...

Kónya Sándor (1912–2002) 11.

Új század új hangjai

Adrienne Pieczonka 12.

Hírünk a világban

Wagner választottja: Molnár András 14.

Európai zenefővárosok

Salzburgi ünnepek 16.

Beszélgetés Franz Grundheber baritonistával 17.

49 Oláh Kálmán folytatja zenei ívelését. Legutóbb László Attilával közösen készített lemezt, és megjelent az új Trio Midnight CD, a Hungarian Rhapsody Is, a koreai Good kladó gondozásában.

51 Diana Krall várva várt vendége lehetett volna az idei tavaszi fesztiválnak, de a meghívás meghiúsult. A csalódottakat most kárpótolhatja Krall új CD-je, mely az énekes-zongorista pártján koncertjén készült.

Címlapsztori

Még mindig szép – Anne-Sophie Mutter 19.

Könyvújdonság Fischer Annie életéről 21.

Gramofon Galéria

A 45 éves Bartók Vonósnégyes 22.

Koncertek az ünnepekre 25.

Villanások a British Council koncertsorozatából

Vásáry Tamás és az Amadinda karácsonyi

és újról meglepetései 25.

A Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Nemzeti

Énekkar téli hangversenyei 27.

Kritika – Klasszikus 28.

Kritika – Világzene 44.

Égi, földi, kétféle – Szarka Tamás rendhagyó

vallomása a Ghymes új lemeze kapcsán 44.

Kritika – Crossover 46.

Kritika – Jazz 49.

Magyar rapszódia – a Trio Midnight és barátai 49.

GramofonHANG 61.

A rovat részletes tartalomjegyzéke a Gramofon
61. oldalán található

Zene az interneten 76.

Klasszikus és jazz-honlapok ajánlója:

www.fidelio.hu, www.allclassical.com,

www.esplanade.com, www.norahjones.com

Díjeső a Gramofontól 79.

A Magyar Klasszikus Díj és a Magyar Jazz Díj idei
nyertesei és az egyes kategóriák legjobbjai

Midem-díjak 2003 80.

A Cannes Classical Awards idei jelöltjei a 2003-as
MIDEM-en szállnak ringbe a kategóriadíjakért.

A szavazásban – immár második alkalommal – a Gramofon
szerkesztősége is részt vett.

Az asztalunkon bajor virsli gőzölög, a pobárban Erdinger sör babzik – így próbálom itthon földézni egy kellemes nyárvégi napnak az emlékét. Münchentől talán 80 kilométerre kicsi, takaros bajor falvak közt vezet az út egy dombtetőre, ahol vadregényes liget közepén áll Lévay Szilveszter zeneszerző háza.

Lévay Szabadkán látta meg a napvilágot, szülei zenepedagógusok voltak, karrierje hat esztendő korában indult, szinte csodagyerekeknek számított, mint a Budapesti Tavasz Fesztiválon bemutatandó musicaljének hőse: Mozart. 1972 óta, tehát jó emberöltőnyi ideje él – kisebb hollywoodi kitérővel – bajor földön, feleséget is itt talált, csaknem felnőtt gyermekei itt nevelkedtek, de Szilveszter kifogástalanul beszéli anyanyelvét, magyarságát soha, sehol nem tagadta. Ehhez képest méltatlanul keveset tud róla magyar publikum. Pedig büszkék lehetnének rá, hiszen Grammy-díjas a Fly Robin Fly című dalért, más nótái aranylemezt nyertek, az angol nyelvű piacon ez többmillió nagyságrendeket jelez, dolgozott Elton Johnnal, Udo Jürgensszel, Donna Summerrel, Herbie Mannel, a filmesek közt Michael Douglasszal, George Lucasszal, Whoopie Goldberggel, Peter O'Toollal, Steven Spielberggel, a lista persze bővebb és tekintélyesebb.

Michael Kunzéhoz három évtizede fűzi baráti és alkotótársi kapcsolat, csaknem egy időben érezték meg, hogy változtatniuk kell, hosszabb lélegzetű, nagyobb ívű munkákat találni. Ekkor, a kilencvenes évtized kezdetén fordult érdeklődésük a színház felé, 1991-ben mutatták be első közös musicaljüket a Hexen, hexen címűt a Theater Heilbronnban. A játék azt bizonyította, érdemes ezen az úton járniuk, következő művük, az Elisabeth európai mu-

sical esetében nem remélt, fantasztikus sikerszériával fut ma is. Igaz, már nem az ősbemutató helyszínén, a Theater an der Wienben, és nem Harry Kupfer fantáziadús rendezésében, de Japántól Svédországon át Budapestig szerte a világon. Azért nemrég visszatért a császárvárosba az elbűvölő Sisi, a premier 10. évfordulóján a japán, holland Elisabethek, Ferenc Józsefek és Halálók egy gálakoncerten szólaltak meg, földézve a mű legszebb dallamait – a hazai produkcióból Janza Kata és Szabó P. Szilveszter vett részt az esten. Az Elisabeth szegedi és operettszínházi verziójához néhány apró alakítást végeztek a szerzők, ez a mű javára vált, színházibb lett – jegyezte meg Franz Salvator Habsburg öhercegsége, Sisi dédunokája.

A darab ötlete tulajdonképpen Lévay feleségétől származott, aki páratlanul értékes gyűjteményt hozott létre Sisi relikviákból, házuk légkondicionált pincéjében őrizi kincseit. Monika asszony a látogatásunkkor elővett néhány darabot, a hihetetlenül karcsú selyem ruháereket, a keskeny úti topánkákat, leheletfinom kesztyűt, bársonyborítású naplót. Az anyag oly jelentős, hogy a schönbrunni évfordulós kiállításra is kölcsönkérték, viszonzásképp a császárnei hálószoba fölött sok évre egy apartmant adtak bérbe a Lévay-házaspárnak, s ők gyakran időztek, időznek ott. Annál inkább, mert a Theater an der Wien 1999 őszén egy másik ősbemutató színhelye volt: a Mozart! című darabé. Két évig keresték a következő musical anyagát, Michael állt elő a Mozart-ötlettel, Szilveszter gyorsan elfogadta, azzal a kikötéssel, hogy nem készítenek sem zenés életrajzot, sem revüt, áthangszerelve Mozart muzsikáját. Megállapodtak, ám másfajta nehézségeket nem kerülhettek el. A szereplőket hangszerek, hangszercsoportok jellemzik, a főhöst például a fagott, ez a melankolikus hangű, az érzelmeket plasztikusan kifejező és Mozart által is kedvelt instrumentum. A bécsi színházi egyesülés három zenés színházat kiszolgáló 120 tagú zenekarában sem volt azonban fagottos. Mondjon le róla – tanácsolták, elvégre nem

Lévay Szilveszter feleségével bajorországi otthonuk teraszán (fotók: Gramofon archív)

koncertprogram készül. Szilveszter nem tágitott, mondván, előre, a XXI. századba kell tekinteni. A müncheni rádió zenekarával készített egy demófelvételt, bemutatta, és a bécsiek belátták, a fagott nem nélkülözhető. Nos, ezért, valamint a Schönberg magasztos hangjait idéző, himnikus zárókórusért is meg kellett küzdenie a zeneszerzőnek. Végül ő győzött, bár egy harmadik feltevéle nem teljesült. Kerényi Miklós Gábor rendező a készülő budapesti premierre ezt a ma még titokszámba menő ötletet is megvalósítja. Itthon meghallgatásokon választották ki a szereplőket a Budapesti Tavasz Fesztivál reprezentatív eseményére.

Néhány dallamot a szíves házigazda lejátszik a zongoráján, egy másik részletet a pompásan fölszerelt alagsori stúdióban mutat be. Szünetes, helyenként drámai ez a muzsika. Mozart ketős alakban jelenik meg a színpadon, a felnőtt férfi mellett ott van a porcelánokról, bonbonos dobozokról és más szüvenirekről jól ismert rizsporos hajú, piros ruhás kisfiú, Mozart zeneszerzői zsenijének megtestesítője. A személyes szabadságra, de a köznap boldogságra éppúgy vágyó férfi életét fölfalja a lázas, a teremtésre ösztönző géniusz. Konstanzt, Mozart feleségét és Wolfgang nővérét, Nannerlt nem valamilyen hangszer, hanem egy-egy dal jellemzi, Konstanze motívuma erőteljes, robbanékony, Nannerlé visszafogott, törékeny.

Körbejárjuk a remek ízléssel berendezett, tágas villát, majd lebaktatunk a repkénnyel befuttatott romantikus kis házhoz, teraszán terített meg Frau Lévy és lánya számunkra. Az asztalon speciális, mázas cserépfazekak sorakoznak, bennük a fehér hús-

sú, zömök bajor borjú virslik párolognak. Szilveszter jó barátja, a szomszéd falu hentese hajnalban frissen töltötte. Természetesen a jellegzetes peracet esszük mellé, hozzá a jellegzetes mézes mustárt tunkoljuk, és Szilveszter mindannyiunkat biztat, kortyoljunk a hús és lágú Erdingerből. A lábunknál a kutyák illedelmesen várják a virslihéjat. Szó kerül készülő új musicaljükről. A negyvenes évek bestsellere és filmsikere, a Manderley ház Rebeccája a következő Kunze-Lévy-darab hősnője. Ismét feministák vagyunk! – jegyzi meg vidáman.

Gondol-e arra, hogy Magyarországon legyen egyszer világbemutatója? – érdeklődünk. Régóta – válaszolja, és elmeséli, hogy édesapja Petőfi Sándor költészetének rajongója volt. Az apostolt hangjátékként dolgozta föl. Az eposz hőse: Szilveszter, s hogy Lévy anyakönyvében ugyanez a név áll, az egyáltalán nem véletlen. Születésekor a papa épp Újvidéken volt, telefonon értesült Gábor fia születéséről. Sebtiben hazament Szabadkára, s fittyet hányva a törvénynek, sajátkezűleg javította ki a dokumentumot Szilveszterre. Rég volt, a „bűn” elévült, Az apostol iránti vonzalmat viszont örökségként tartja számon a zeneszerző. Ez is kétsikű darab lenne, hiszen a költemény Szilveszterre és Petőfi életének eseményei közt sok az egybeesés. Készített már néhány zenei vázlatot, aztán abbahagyta, mert valaki azt mondta neki, hogy Petőfi meg Az apostol manapság nem aktuális... Nos, Lévy Szilveszter mostanában gyakran jön Mozartjának előkészítésére Budapestre, talán ismét lehetet kap Petőfi zenei fölfedezéséhez.

Albert Mária

Jövőre is szenzációs program várható a tavaszi fesztiválon

A Fesztiválközpont volt az első hazai koncertszervező iroda, amelyiknek sikerült Magyarországra hívní a világhírű osztrák karmester, Nikolaus Harnoncourt kamaraegyüttesét, a Concentus Musicus Wient. Harnoncourt idei budapesti tartózkodását a zenész szakma és a közönség megkülönböztetett figyelmé kísérte – a hangversenyt megelőző pódiumbeszélgetés is maradandó élmény volt azok számára, akik a historikus zene műhelytitkaira voltak kíváncsiak.

A jövő évi műsor összeállítása – nem kevésbé neves vendégek fellépésével – az évfordulók jegyében alakul. Jeles évfordulók alapján kap kiemelt jelentőséget Berlioz, Schubert, Prokofjev, Krzysztof Penderecki, Hubay Jenő, Ligeti György és Jeney Zoltán szerzői életműve a fesztivál zenei választékában. Műveik olyan – szintén évfordulós – zenekarok tolmácsolásában csendülnek majd fel, mint a Liszt Ferenc Kamarazenekar, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara, a Bartók Vonósnégyes, a Budapesti Fesztiválzenekar, a Tomkins Énekegyüttes vagy az Európai Unió Ifjúsági Zenekara.

A zenei inycenségek kedvelői sem maradnak különlegességek híján: a Budapest Jazz Orchestra mutatja be Eötvös Péter rendhagyó dzsesszkoncertjét, amely a Paris Dakar címet viseli – közreműködik Fekete Kovács Kornél trombitán és Gőz László harsonán. Sokak régi vágya teljesül a zenés színházi események sorában megbúvó különleges előadással: a Pekingi Operatársulat tradicionális kínai operaelőadása színpompás vizualításával, meglepetések özönét tartalmazó zenéjével, pompájával az egész fesztivál egyik különleges pillanatának ígérkezik.

Modern magyar művek

Az Operaház ünnepi kínálatában két kortárs magyar darab is helyet kapott, hiszen novemberben és decemberben egy este kerül színre *Petrovics Emil C'est la guerre-je* és *Vajda János Mario* és a varázsló című operája. A két egyfelvonásos először november 30-án hangzik fel együtt az Ybl-palotában, majd a műveket még december 6-án és 11-én láthatják-hallhatják az érdeklődők. A *C'est la guerre-t* *Kerényi Miklós Gábor* állította színpadra, a *Mario* és a varázslót *Békés András* rendezte. A *Petrovics*-opera dirigense *Kovács János*, főbb szerepeit *Frankó Tünde*, *Busa Tamás*, *Fekete Attila*, *Kecskés Sándor* és *Wiedemann Bernadett* éneкли, a *Vajda*-darabot pedig *Török Géza* dirigálja, s *Csavlek Etelkának*, *Tóth Jánosnak*, *Gerdess Ferencnek*, *Martin Jánosnak*, *Vághegyi Gábornak* és *Vincze Gábor Péternek* tapsolhat a publikum.

Mario és a varázsló - Cipolla: Tóth János

Pezsgő délután pezsgő muzsikával

„Főszerepben” címmel új rendezvénysorozatot indít a Magyar Állami Operaház. A Székely Bertalan-teremben, kéthetente szombaton, 16 órakor kezdődő zenés beszélgetéseken az érdeklődők a dalszínház ismert művészeivel találkozhatnak. A pezsgő délutánon pezsgő muzsikákat, pezsgőáriákat és pezsgő történeteket is hallhat a publikum, s természetesen egy pezsgős koccintásnak is részese lehet. A jutalomjátékként szervezett programban a vídám beszélgetés, muzsikálás mellett lesz meglepetésvendég is, s a rendezvényről felvételt készít a Magyar Rádió.

A Főszerepben sorozat első, december 7-i nyitódélutánjának *Kincses Veronika* a vendége. A Kossuth-díjas szopránnal *Kaposi Gergely* beszélget és muzsikál, s a csevegésbe *Ókovács Szilveszter* és *Andrássy Frigyes* is bekapcsolódik. A következő vendég *Tokody Ilona*, akivel december 21-én délután találkozhat a közönség. A Kossuth-díjas szopránt *Pál Anikó* kíséri zongorán. A zenés délutánok a jövő évben is folytatódnak, január 11-én *Kovács Kolossal*, *Sólyom-Nagy Sándorral* pedig január 25-én találkozhatnak az érdeklődők.

Sevillai új színekkel

Rossini közkedvelt darabját, A sevillai borbélyt januártól ismét műsorra tűzi az Operaház. A produkciót *Szinetár Miklós* rendezti, karmestere *Medveczky Ádám*, s a főbb szerepeket *Meláth Andrea*, *Berkes János*, *Busa Tamás*, *Kenessey Gábor*, *Kalmár Magda* és *Kovács Kolos* éneкли. A vígopera premierje 2003. január 16-án lesz az Erkel Színházban, s 18-án, 22-én, 26-án, 29-én, 31-én, majd február 5-én és 19-én láthatják-hallhatják az érdeklődők.

Szinetár Miklós

Téli Wagner-ciklus

Wagner muzsikájának szerelmesei a jövő év elején ismét két alkalommal hallhatják a teljes Ringet. Az istenek, sellők, nibelungok és óriások világába vezető tetralógia (A Rajna kincse, A walkür, Siegfried és Az istenek alkonya) *Kovács János* vezényletével hangzik fel az Ybl-palotában. A *Nagy Viktor* rendezte előadások főbb szerepeit *Molnár András*, *Berczelly István*, *Temesi Mária*, *Szendrényi Katalin*, *Balaton Éva*, *Lukin Márta*, *Bánda János*, *Polgár László*, *Gurbán János* és *Airizer Csaba* éneкли. Az első ciklus 2003. január 10-én, 12-én, 15-én és 19-én, a második tetralógia pedig január 24-én, 26-án, 29-én és február 1-jén hangzik fel.

Jelenet a Walkürből - Brunnhilde: Balaton Éva

Fotók: promóció

Raiffeisen Bank a művészetekért

Hogy ne csak a Múzsákra számíthassunk...

Arra törekszünk, hogy mindennapi munkánk során ügyfeleinknek valódi értéket nyújtó szolgáltatásokat kínáljunk. Emellett kötelességünknek érezzük a hazai művészek támogatását, akik mindannyiunk életét szebbé és könnyebbé teszik. Büszkéek vagyunk, hogy kiválóságuk támogatásunk által mindannyiunk javára kiteljesedhet.

VELÜNK KÖNNYEBB

**Raiffeisen
BANK**

www.raiffeisen.hu
Raiffeisen Direkt: 06 40 48 48 48

**RENÉE FLEMING:
BEL CANTO**

Jelenetek Rossini: Armida és Szemiramisz, Donizetti: Lucrezia Borgia és Maria Padilla, Bellini: A kalóz és Az alvajáró című operáiból. A St. Luke Zenekarát Patrick Summers vezényli.
DECCA – Universal

A tehetség mellett a női szépségre is igen fogékony Solti György a '90-es években két abszolút primadonna-jelöltet vett pártfogásába, s mindkettő diva lett. Angela Gheorghiu és Renée Fleming valóban a legnagyobbakhoz hasonlíthatók. Ráadásul a színészi képességük felülmúlja a Tebaldiét, míg szerepkörük szélesebb a Callasénál. Fleming esetében a barokk operák és a Mozart-hősnők szólamaival meg a francia darabokkal, illetve modern művek neki szánt főszerepeivel (John Corigliano: Versailles-i kísértetek, Susa: Veszedelmes vi-

szonyok és André Previn: A vágy villamosa című operájában).

Renée Fleming, az Académie du Disque Lyrique Solti-díjának első kitüntetettje, eddig két Gramophone Awardot nyert el. Ami nem mindennapi eredmény egy átlagos amerikai közeposztálybeli kislánytól, még akkor sem, ha jeles tanuló és remek lovas, valamint kutyabarát léteire eredetileg a zeneszerzést(!) választotta egyetemi szakjának, és sikeres jazz-énekes is volt. Az 1980-as évek derekától viszont már az operaéneklés csúcseit célozta meg, s oly könnyed biztonsággal jutott fel oda, mint közvetlen elődje, a honfitárs Studer. Csakhogy Fleming máris állóképesebbnek bizonyult a szintén kritikus-kedvenc Cheryl-nél. A DECCA még idejekorán megtalálta benne a Kiri után sztárolható új tehetséget: azóta egy sor teljes operafelvétel rangját emeli az ő Fiordiligiye és Donna Annája, Thaisa és Rusalkája vagy – kivételesen az Eratónál – Alcinája. És ha jól számoltam, e legújabbal együtt épp egy tucat szólólemezrel szerepelt a katalógusban. Aki a címeket böngészi, meggyőződhet Fleming ritka sokoldalúságáról.

Mivel a mellékelt címkép úgyis elárulja, nem titkolhatom tovább, van egy „szív-

ügyünk” Renée-vel: együtt rajongunk a bel canto operákért! (Csak ő nem tudja ezt én-rólam.) A művész nő ezúttal nem csak a Rossini-Donizetti-Verdi triász bámulatos dallamait „hangoztatja”, hanem a velük kapcsolatos saját nézeteit is. Ilyenformán: a bel canto művészete az éneklés valamennyi elemének legmagasabb foka, az operaénekes repertoár középontja. A mozarti vonalrajz és tónus-szépség párosul benne a romantika érzelmi áradásával és a díszített ének tűzijátékos csillogásával. Ennyi elegendő is ahhoz, hogy étellel töltsse ki az egyébként hús-vér alakoknak alig nevezhető karakterek vázát. E zene romantikus-tragikus bensőségét tekintve szokták Chopinnal rokonítani Bellinit. (A vígoperákról most nem esik szó.) Fleming számára jelenleg a bel canto a végső kihívás, s természetesen tisztában van vele, hogy e téren nem kerülheti el az összehasonlítást Callas, Sutherland, Sills és Caballé stúdió- vagy „élő” felvételeivel. (A Norma híres „Casta Diva” áriája már az előző portrélemezen kitézte a feladatot.) Most az Armida, a Lucrezia Borgia, A kalóz és Az alvajáró megfelelő jeleneteinek hallgatása után a Szemiramisz kedvelt „Bel raggio lusinghier”

**MOZART:
IDOMENEO**

Ian Bostridge (Idomeneo); Lorraine Hunt Lieberson (Idamante); Lisa Milne (Ilija); Barbaa Frittoli (Elettra). Edinburg-i Fesztiválkórus; Skót Kamarazenekar, vezényel: Sir Charles Mackerras
EMI Classics

Az 1950–82 közötti LP korszak tetszhalálba dermedt műveket támasztott fel, amelyek különféle okokból kívül rekedtek az operaházak klasszikus-romantikus repertoárja épített játérendjén. Az *Idomeneót* a halhatatlan karmesterek egyike, Fritz Busch vette elő 1951-ben. A britek megkedvelték a darabot, Glyndebourne és London több produkcióban áldozott neki. Tavaly az Edinburg-i Fesztiválon Mackerras vezényelte, aki a cseh zenén kívül elsősorban a Mozart-muzsika sokat tapasztalt, odaadó bajnoka. A korabeli előadási stílus felélesztéséért eddig Hamoncourt (Teldec, 1979) és Gardiner (Archiv Produktion, 1990) tettek a leghathatósabban. Dönteniük kellett a választott változat ügyében is:

az összes megkomponált zeneszámot eljátszzák-e, vagy figyelembe vegyék az 1781-es müncheni ősbemutató próbáin elvetett, megkurtított, átdolgozott részeket, valamint az 1786-os bécsi alkalmi előadásra eszközölt változtatásokat? Hamoncourt a müncheni „végső verziót”, Gardiner gyakorlatilag „mindent” kínál. Mackerras a *nem* korhű hangszeres Skót Kamarazenekarral *stilushű* előadásban szálaltatja meg a gazdag partitúrát: 202 percnyi, húzások nélküli „teljes müncheni” zenét.

„Ez a mű leginkább kielégítő és megindító előadása, talán a legmegkapóbb az összes operalemez közül, amelyet valaha hallottam” – szól Stanley Sadie verdiktje. Nem mindennapi dicséret az Új Grove Lexikon főszerkesztőjétől, a Gramophone elsőszámú Händel- és Mozart-szakértőjétől! Sem okom, sem kompetenciám vitatni kijelentését. Az íhletett, drámai energiával telített, magas hőfokú *összteljesítményt* jogos elismerés illeti, mind az áttetsző hangszerezést érvényesítő zenekart, mind a nagyszerű effektusokat megvalósító kórust, illetve a szólistákat. A kritikusnak ezúttal a historikus előadások sajátos „hiánybetegsége”, a kellő hangú és művészi súlyú operai egyéniségek mellőzése miatt sem kell zsörtölődni vagy szemet hunynia. Mert ne tagadjuk, több kiváló Gardiner-lemezen találkozhattunk „lehangoló” részt-

vevőkkel, nem kisebb szólamokban, mint a Sarastroé, Osmíné, miközben a Metropolitanre alapozott „korszerűtlen”, kissé romantikusra fényezett DG-produkciónak (Levine, 1995) félig nyert ügye volt Domingo, Bartoli, Hampson és Terfel szerepeltetésével...

Az új főszereplők nem a barokkból örökölt *seria* típusok, mitológiai képletek hordozói, hanem a Mozart-zenében megteremtett emberi arculattal néznek vissza ránk. Mindegyik a legtermészetesebben éneklő Lorraine Hunt Lieberson tünik ki. (Rövidebbik vezetőként már jelentékeny barokk és klasszikus diszkográfia sztárja.) Annak ellenére, hogy az eredeti *castrato* szólamot (melyet Mozart Bécsben „tett át” tenorba) női hangon halljuk, most tudtuk meg a legtöbbit a szerelmes ifjúból és engedelmes fiúgyermekből egyenrangú királyi férfivá, lemondásra, de harcra-halálra is elszánt hőssé érő Idamantérról. Lisa Milne új név számomra, ezentúl figyelniük kell jelentkezését. Ha Iliáé is a legkönnyebb színészi-zenei feladat, Miss Milne úgy felel meg ennek, hogy közben nem kell Jurinac (Busch), Janowitz (egy 1964-es londoni „live”) vagy Mathis (Böhm, DG) szépséges áriáira „fülelni” magunkban. A szakadatlan szerencsétlenség és szenvedélyek gyötörte Elettra valamennyi alakítója közül Barbara Frittolié az argoszi királylány jelleméhez illő igazi olasz drámai szoprán. De amíg

kezdetű áriájához Cecilia Bartolit is segítségül hívtuk a mérlegeléshez.

Az összevetésből a mai diva mint hibátlan művész és önálló egyéniség lép elő: más, mint a többiek. Mivesebb. Igaz, nem rendelkezik Callas hasonlíthatatlan (sötétebb és tragikusabb) hangszínével és kifejezőmódjával, Caballé olykor éteri – egyes tarományokban eszményi szépségű – szoprán-koloritájával. Az ő mediterrán vérmérsékletű hangütésükkel szemben Fleming szenvedélyessége szinte „tudományosan” megalapozott. Úgy érezzük énekéből, számára a tiszta zeneiség a legfőbb érték, valamilyen musica pura e casta; ezt teljességében és maradéktalanul szolgálja. Mondjuk így: a bel canto lemezen Renée Fleming valódi „casta” diva.

Két kuriózum: 1. a Maria Padilla álomelbeszélése fényes példa a még ma is több tucat ismeretlen Donizetti-műben lappangó szépséges részletekre. (Kontrol-lemezt, sajnos, nem leltem hozzá.) 2. Az alvajári népszerű zárójelenetében Fleming – eltérve sok-sok felvétel előadójától – a XIX. századi „svéd csalogány”, Jenny Lind díszítéseit alkalmazza.

Uhrman György

az utolsó ária egylendületű zenei formájában Edda Moser (Schmidt-Isserstedt, EMI) kétségbeesett indulattal, Várady Júlia (Böhm) a fájdalom megannyi árnyalatával emeli ki környezetéből a nagy tragédiák hősnőjét, Frittoli éneke hisztérikus túlzások folytán válik „külföldivé” ebben a krétai körben. Mozart szándékától talán nem egészen idegen az elképzelés, a „veristába” hajló hangvétel azonban bizonyosan az. Ian Bostridge négy-öt éve a brit zene büszkesége, kivételes képességű dalénekes. Művészi fantáziájával, helyenként bravúros technikájával itt is drámai-lektáni teljességre tör, de legszebb pillanatai a líraiak. Habár fiatalos hangszíne, nem nagy volumenű tenorja inkább a bécsi verzió királyfiának szólamára lenne alkalmas, összetettebb képet nyújt az idősödő, hősi kiállítású, Tróját járt Idomeneóról, mint elődei (Gedda, Hollweg és Rolfe Johnson, sorrendben: EMI, Teldec, Archiv). A királyi fenség és fény azonban most nem adatik meg a címszerepek. Gardiner királya egyébként jelenlegi kondíciójában hiánytalanul teszi dolgát a bizalmas udvaronc jeleneteiben, áriáiban. Sadie ítéletét befolyásolhatta az új iránti (mindenkor érthető) lelkesedés, talán ezért tekintett el néhány korábbi (rész)-eredménytől. Ezért a nagyszerű Mackerras-lemez birtokában is kötelességnek éreztem, hogy „emlékezzünk régiekről” is... U. Gy.

Eszményi magyar lovagját örökre elszólította „e földi térekről”

a Grák ezentúl a memyei Monsalvat-begyben teljesít szolgálatot.

Kónya Sándor az 1920-as évtizedben született nagyszerű magyar

tenoristák (Réti, Ilosfalvy, Bartha)

„doyenje” és a hasonlóan kiválóak

– Környey, Pataky, Závodszky –

utóda volt. „Boldog őse”, sajnos,

azóta sem senkinek.

A vezető operaházakhoz és nagy fesztiválokhoz fűződő tartós és sorozatos szerződéseket, továbbá szétágazó repertoárját és annak hangzó emlékeit tekintve a XX. század második felében ő volt a legismertebb nevű magyar férfiénekes az operavilágban. Az 1962-es Kutsch-Riemens Kis Énekes-lexikon, amely e kategóriából csak Svéd Sándort tartotta számon, és Székelyt, Simándyt nem ismerte, 20 sort szentelt Kónyának!

A sarkadi fiatalember épp akkor lett a világhír koszorúsa. Tanulmányait a Zeneakadémián kezdte, a II. világháború végén mint katona került Németországba, onnan hadifogságba. Detmoldban és Milánóban folytatta tanulóéveit, 1951-ben Turiddu jelmezében debütált. Az első külföldi sikert az Edinburgh-i Fesztiválon, a nagy kiugrást Bayreuthban élte meg: 1958-ban (*A Rajna kincse*, „bemelegítő” Froh szerepén kívül) Lohengrinként mutatkozhatott be. Egy év múlva ugyanott már teljesen kiforrott alakítását ünnepelték. Csatlakozhatott Wieland Wagner reformcsapatához, s ettől fogva világszerte a hatyulovag lett művészi emblémája. Ebben a szerepben hódította meg a Metropolitan (1961), Rómában a Caracalla Termék rajongó közönségét, a Covent Garden vajt fülű „habitúéit” (’63-ban, Klemperec vezényletével) és nem utolsósorban Budapestet. 1964-ben – mint néhány héttel előbb Windgassen – ő is a bayreuthi arany vértetben és a divattá vált szívacs-parókával jelent meg az Erkel Színházban. Drámaibb szenvedéllyel előadott Grák-Legendákat ismerünk, de szében senki sem énekelt a misztikus küldetésről, mint Kónya az 1959-es Wagner-szólólemezén (Deutsche Grammophon).

A teljes *Lohengrin* (RCA, 1965) azután egyértelművé tette, hogy a címszerepben immár ő a példa és a mérték, s ez derült ki az 1967-ben Kubelikkal készített (de csak ’92-ben napvilágot látott) teljes *Mesterdalnokok* Waltherjéről is. A további évekből való színpadi Parsifalját és Erikjét különböző „nem hivatalos” kiadványokról hallhatjuk.

Szinte sohasem érte elmarasztaló kritika. Sikerét mindenekelőtt kivételes szépségű hangszínének köszönhetette, és annak, hogy olvadékony, de nem testetlen tenorja sokáig megőrizte lírai „édességét”, a szenvedély fűtötte pillanatokban viszont ércesen csengett. A hangfelvételek kitűnő felkészültségét mutatják, a tágas szerepkör a sokoldalúságot. A Metben fellépett mint Edgardo, Calaf és Max *A bűvös vadászban*, másutt Don Josét és Hoffmannnt énekelte, számos Verdi-szerepéből nálunk Radamest, Don Carlost, Otellót is. A német operaházak és a DG stúdiók leginkább mint németül éneklő „olasz” tenort foglalkoztatták Kónyát, elsősorban Puccini-hősként (lásd a Favorit sorozatban kiadott CD-port-

rét; a teljes *Bohéméletet*, *Toscát*, *Pillangót*). Ha hangjának legfelső terce azonos minőségű lett volna az alatta levő regiszterével, a lírai szerepekben Kónya vetélytársa lehetett volna fenomenális olasz kortárs-kartársainak: di Stefanónak, Corellinek, Bergonzinak is. Számos operettlemeze pedig azt jelzi, hogy az addigi No. 1 bonviván Rudolf Schock mellett „piacvezetővé” vált. A magyar mesterdalnok mindazonáltal mint a lírai Wagner-szólamok legelvezetesebb előadója marad emlékezetes, remélhetőleg a jövőben is. (De ehhez egy „Kónyaroamkommandó” kellene küldeni a DG archivumának mélyébe...)

Uhrman György

Fotó:
Gramofon
archív

„Sztár született! A hamburgiak bizonyosan büszkék arra, hogy jelen lehettek ezen az estén... Mind vokálisan, mind a drámai játék oldaláról tekintve kiváló nyújtott Katjaként” – fogalmazott az elragadtatás hangján a hamburgi esti újság tudósítója még idén áprilisban a világkarrier előtt álló kanadai Adrienne Piczonka Katja Kabanovában nyújtott alakításáról. Egy későbbi müncheni fellépéséről a Süddeutsche Zeitung kritikusa nem kevésbé lelkesen már azt írta:

„korunk legcsodálatosabb szopránhangjainak egyike. Amikor enged kivirágozni hangját a magas fekvésben, a legkisebb erőlködést is nélkülöző, ezüstös csillogásban, olyan ez, mintha Lotte Lehmann állna újra előttünk. Született Strauss-hang az övé...” Hasonlóan dicséretesen számolt be a sajtó ez évi debütálásáról a londoni Covent Gardenben Donna Annaként, és nem fukarkodtak a pompás jelzőkkel azok a beszámolók sem, amelyek a Deutsche Grammophonnál tavaly nyáron megjelentetett Falstaff-lemezen hallható Alice Ford alakításáról adtak hírt. Gazdagon szárnyaló fiatalos szopránról informálnak, de a Naxos kiadásában Budapesten felvett Don Giovanni Donna Annája is dicséretre ragadtatta a recenziót, aki megjegyzi, hogy Piczonka a bécsi Staatsoper tagjaként már egy ideje nevet szerzett magának Európában, korántsem véletlen tehát, hogy ezen a lemezen varázsos hangja, mély átélése az első felvonás kíséretes recitativójában és áriájában éppoly emlékezetes, mint a második felvonás lírai nagyjelenében.

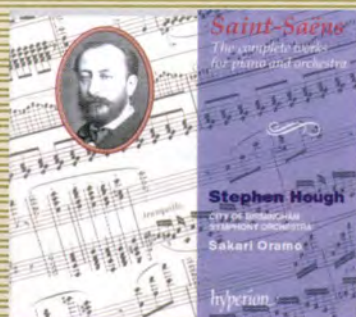
A kanadai énekesnő otthon érzi magát a legkülönfélébb zenei stílusokban. Ennek bizonyítékaként a „hazai publikum” előtt adott koncertjén, a torontói Roy Thomson Hallban Richard Strauss kompozíciói – a Négy utolsó ének, valamint a Zenekari dalok – mellett műsorra tűzte Puccini Toscájából a híres imát, de a Los Angeles-i Operában már Wagnert is énekelt, hiszen a Lohengrin Elzájaként mutatkozott be. Hogy teljes legyen a kép, és meglegyen az igazi kontraszt is, a Nightingale Classics lemezcég gondozásában Johann Strauss A denevérjében is szerepet vállalt. Legutóbb pedig idén október végén és november elején a barcelonai Liceuban Ariadneként lépett színpadra.

A karrier tulajdonképpen a nyolcvanas évek végén indult a kanadai Opera Company-nál Sosztakovics Kisvárosi Lady Macbeth-jével, de a tehetséges szoprán hamarosan már Bécsben landolt, igaz, ekkor még nem az igazi rangot jelentő Staatsoper foglalkoztatta, csak a Volksoper, de két év múlva már a nevesebb társulat tagja lehetett. Aztán '94-ben visszatér szülőhazájába, és Mimit énekel a kanadai operaegyüttesben, '95-ben pedig az opera műfaj európai Mekkájának számító angliai Glyndebourne-ben debütál a Don Giovanni Donna Elvirájaként. Ugyanoda egy évre már az Arabella címszerepével tér vissza, majd a következő szezon szenzációját számára egy Buenos Aires-i fellépés jelenti, ahol ezúttal Csajkovszkij operájában, az Anyeginben az orosz baritonista, Dmitri Hvorostovsky partnereként nyer újabb híveket magának. Ott Tatjanáját, '98-ban Hamburgban pedig a Peter Grimes Ellen Orford-, míg Bécsben Otelló-béli Desdemona-alakítását ünneplik lelkesen az operajárók. Kiváló dirigensekkel lép fel, Nikolaus Harnoncourt, Lorin Maazel, Riccardo Muti, Zubin Mehta és Sir Georg Solti is megismeri különleges énekesi képességeit, nem csoda, hogy szinte kézzől-kézre adják s ajánlják tovább. A hangversenyéletben is otthonos, jelenleg Londonban élő szoprán Párizsban Richard Strauss Négy utolsó énekével debütált – az estét James Conlon vezényelte –, de adott már több szólóestet Kanadában és az európai országok közül Nagy-Britanniában, valamint Ausztriában is. Piczonkával a ma divatosá vált koncertszerű operaprodukciókban is gyakran találkozni: '97-ben Sieglinde volt az edinburghi fesztiválon műsorra tűzött Walkürben, és azt a fellépését a londoni Independent akkor az év legjobbjának kiáltotta ki.

Repertoárja is folyamatosan bővül: az eddig még nem említett francia operák közül Bizet Carmenje (Micaela), Gounod Faustja (Margit) és Offenbach: Hoffmann meséi (Antónia) szerepel állandó programján. Mozarttól a Don Giovannin túl a Così (Fiordiligi), és a Figaro házassága (Grófné), Puccinitől ugyanakkor a Turandot (Liu), továbbá a Triptichon Angelica nővére (címszerep). Tudja Amélia szerepét is Verdi Simon Boccanegrájából, továbbá A nürnbergi mesterdalnokok Éváját, és A Rajna kincse Freiáját is, amit remekül ellenpontoz egy ilyen felsorolásban három Britten-opera, Hindemith Cardillacja, továbbá Lehár Vig özvegyének Glavari Hannája.

Lindner András

A brit Gramophone
által az év lemezének
választott felvétel
a Hyperion
gondozásában

Saint-Saëns:
Complete Works for Piano
and Orchestra

Stephen Hough; City of Birmingham
Symphony Orchestra, Sakari Oramo

Your focus on business

CLASSICAL MUSIC & JAZZ AT MIDEM THE WORLD'S BUSIEST EXHIBITION

WWW.MIDEM.COM

Midem Classique & Jazz - Access to global opportunities

Specialised market area,
Customized conference programme,
Specific networking operations,
International concerts, tributes & awards ceremonies,
Extensive IMZ avant-premiere screenings.

Midem - Making business happen

10,000 industry professionals and global media from 94 countries;
Cutting deals,
Forging lifetime contacts,
Creating new synergies and
Spreading the news.

A MIDEM EXPERIENCE

37th INTERNATIONAL MUSIC MARKET
19-23 January 2003
Palais des Festivals/Cannes/France

MIDEM
CLASSIQUE & JAZZ

MIDEM CLASSIQUE & JAZZ

Midem Classique & Jazz International Sales Director: Cornelia Much
Germany
Tel: 49 (0) 7631 17680
Fax: 49 (0) 7631 176823
info.germany@reedmidem.com

Artistic Director: Hervé Corre de Valmalete
France
Tel: 33 (0)1 47 59 87 09
Fax: 33 (0)1 47 59 87 00
fabienne.voisin@transartproductions.com

HEADQUARTERS

Reed Midem - (France)
Tel: 33 (0)1 41 90 44 60
Fax: 33 (0)1 41 90 44 50
info@midem.com

Gramofon: Miközben kiemelkedő sikereket mondhat magáénak az olasz és a francia repertoár tenorfőszerepeinek tolmácsolójaként, és otthonos Erkel operáiban is, igazából mégis Wagner-tenoristaként tartják számon. Ön szerint mi jellemez egy „Wagner-tenort”?

Molnár András: Mindenekelőtt a jó állóképesség. Amivel sportmúltamnak köszönhetően rendelkezem. Valamikor ugyanis aktívan kosaraztam, Kaposvárott még az első osztályban is. Persze kell hozzá megfelelően érces hang is, ami „átmegy” mindenben. Ez részben anatómiai adottság is, ugye a szép kerek fej, ami akár egy doboz, már önmagában is jó rezonáns... Hozzáteszem: igaz, hogy Wagnert szeretem talán a legjobban, és tulajdonképpen miatta lettem operaénekes, de azért valóban ugyanolyan szívesen énekelek Verdit, Puccinit, vagy akár Bizet-t, hangversenyeken pedig Haydnt, Beethovent, vagy éppen kortárs darabokat, egy szóval mindenevőnek tartom magam. Nem is hiszem, hogy helyes volna beskatulyázni azt, aki megfelelően jól mozog többféle stílusban. De külföldön még ma is dívik ez a szemlélet, és tulajdonképpen ezért sem engedtem soha semmilyen csábításnak, és maradtam itthon – túl azon, hogy magyarságom is ideáncolt –, mert ezt már pályám kezdetén észrevettem, és számomra egyáltalán nem volt szimpatikus.

G: A magyar énekes elődök közül kiket tekint példaképének?

M. A.: Szüleim már kisgyerekként sokat vittek az Operába. Anyám ugyanis az újpesti cérnagyárnak volt a közönségszervezője, így első kézből mazzolázhatott az előadások között. Hallottam a kor „ügyeletes Wagner-sztár”-ját, Joviczky Józsefet, igaz nem Wagner-szerepekben, hanem Hunyadiaként és Bánkként, nem véletlen, hogy folyton nyaggattam a szüleimet: márpedig hallani akarom a Tannhäuser-t, de folyton lebeszéltek, hogy nem gyereknek való. Így azután szegényszemre csak jóval később, Bayreuthban láttam először, igaz, akkor Heinrich megformálójaként már magam is szerepeltem benne. Visszatérve a múltra, sokszor ültem a közalkalmazottak szakszervezete zenekarának Puskin kerti koncertjein is, és nagyon szerettem az ott gyakran fellépő szép bel canto tenort, Szabó Miklóst. Vele – ilyen a sors – később is találkoztam, mert nemcsak énekesként, hanem fordítóként is dolgozott, és kérésre két-három dalt is lefordított nekem.

Florestanként a Fidelio idei tokiói előadásában

ami a fortissimón játszó orkeszteren is átívelt. A színpadról – mondta az illető – ez aligha volt elképzelhető, és mégis... Talán épp e fényes színezet jellemzi az ideális Wagner-tenort.

G: Maradva önnél: hogy jöttek sorra a Wagner-szerepek? Frohval indult...

M. A.: Valóban, még az operaház restaurálása előtt, a nyolcvanas évek elején egy Jurij Szimonov vezényelte koncerten énekeltem a Rajna kincsének ezt a szerepét, aztán később egy emlékezetes másikon is a lipcei Gewandhausban, ahol Peter Schreier volt Loge. És hogy visszautaljak az ideálokra, ő is különleges élményt adott. Az énekléssel kapcsolatos számos titkot tudtam ellesni tőle, már a próbákon is. Froh után jött a Lohengrin, majd Petrovics Emil direktor kérésére, és biztatására a Trisztán címszerepe. Ő mondta, higgyem el, jót fog nekem tenni, ha megtanulom. Elsősorban a színpadi mozgásomnak lehet hasznára. És igaza lett. Ezt, ha jól emlékszem, a nürnbergi Stolzingija követte, majd Siegfried és sorra a többi Wagner-szerep. Erik az egyetlen, amit csak külföldön énekeltem, Magyarországon nem.

G: A kiugrást mégsem Wagner-alkítás, hanem a trevisói Toti dal Monte énekversenyen aratott győzelme hozta meg 1980-ban, amikor már tagja volt a pesti Operának... Ki beszélt rá, hogy elinduljon?

M. A.: Varga Pál karmester, az Opera főkorrepetitora, a főiskola idegen nyelvű szerepgyakorlat tanára. Mivel énekesi pályámat meglehetősen későn kezdtem – sokáig esztergályosként, illetve a Rádiókórus tagjaként éltem –, nem jártam a Zeneakadémiára, szükségem volt egy hozzáértő támogatóra, aki felkészíthetett az operaházi előéneklésre. Ő volt az, aki aztán később is sorra betanította nekem a szerepeket. Varga Pál volt talán az „utolsó mohikán” a Házban, aki mindent tudott a műfajról. Életem nagy szerencséje, hogy találkozhattam vele. Mint az említett itáliai verseny zsűrijének tagja, ő biztatott, hogy induljak. És Verdi Ernaniájával győztem. Abban az operában addig csak a második tenort énekeltem Pesten, de hazajövetelem után a következő szezonban már a főszerepet bízták rám.

Lohengrin, Berlin, 1985

G: A pesti kollégák – direktor, karmesterek, rendezők, énekesek – hamar befogadták?

M. A.: A Hunyadi László volt az első főszerepem, és miután soha nem tanultam szeregyakorlatot, úgy estem az egészbe, mint Pilátus a krédóba, de szerencsére a segédrendezők készségesek voltak, és sokat segített a kollégák közül Súlyom Nagy Sándor is. De tulajdonképpen mindenki bátorított, és segített.

Donello szerepében
Respighi A láng című operájában
(Buenos Aires, 1987)

G: Hamarosan számos helyre meghívták előénekelni külföldre, majd miközben a pesti Opera biztos pontjaként szép élményekkel ajándékozta meg a magyar közönséget, és művészetét Magyarországon érdemes művészi címmel, továbbá Kossuth-díjjal is elismerték, a nagy külföldi operaházak közül fellépett a brüsszeli, és a bonni Operában, de a Buenos Aires-i Teatro Colonban, a barcelonai Liceuban, és a velencei Fenicében is...

M. A.: Argentínában Respighi darabja, A láng ment. Annak a színháznak csodálatos az akusztikája. Ha csak egyedül van ez énekes a színpadon, a hangja akkor is erősen szól még legfelül a hatodik szinten is... Felejthetetlen élményem ma is.

G: Mind közt a legszentebb hely mégis Bayreuth volt. Hogy sikerült „bevennie” a Wagner-szentélyt?

M. A.: Hallott engem valaki Pesten énekelni még a nyolcvanas évek legelején, aki kapcsolatban állt a Wagner-familiával. Az illető levelet írt Wolfgang Wagnernek, hogy van itt egy tenorista, aki szerinte Bayreuthba való... Ki is hívtak előénekelni, aminek az lett az eredménye, hogy megkaptam Vogeldesang szerepét, és később a már említett Heinrichet is egy Tannhäuser-produkcióban. A Nürnbergben három idényen át énekeltem ezt a kis mestert. De érkeztek címekre más megkeresések is. Így jutottam el például Bonnba húsz előadásos sorozatra Eriket énekelni, és Bayreuth épp emiatt maradt abba, ugyanis a bonni szerződést már korábban aláírtam öt évre előre. Később a Siegfriedre is meghívtak Wagner úr előénekelni Bayreuthba, sőt ezt megelő-

zően még Herbert von Karajan is meghallgatott Bécsben, az akkor még impresszáriós irodát irányító Ioan Holender közvetítésével. ő salzburgi Lohengrinjére keresett tenoristát, de érdekes módon a Staatsoper egyik előadásának szünetében rögtönzött próbaéneklésen mégsem a Grál-elbeszélést, hanem a Carmen virágáriáját kérte tőlem. Bár tetszett neki, mégsem lett a dologból semmi, mert akkor meg a bayreuthi kis szerepekre szóló szerződésem kötelezett. Lemaradtam tehát Karajannól, de több is veszett Mohácsnál alapon – igazából nem bántódtam miatta.

G: Kapott olyan szerződésajánlatokat is, amelyek azzal jártak volna, hogy külföldre kell költöznie?

M. A.: Hogyne, csak hát kötöttem az ebet a karóhoz, vagyis Magyarországhoz. Pedig még a családom is jöhetett volna... A beiskatulyázás taszított. Imádtam Wagnert, mégsem kizárólag azt akartam énekelni. Nem is irigylem a nagy sztárokat. Nekik mindig ugyanazt a repertoárt kell énekelniük. Sőt azt is megmondják nekik, hogy hol, és hogy mennyiért.

G: Még így is megadatott önnek, hogy ugyanazt a Wagner-darabot sokféle felfogásban énekelhette. Vajon az avantgárd rendezői koncepciókat is el tudja fogadni?

M. A.: Meggyőzhető vagyok. Úgy értem, nem vagyok eleve ellene az új elképzeléseknek. Csak hihetően magyarázzák meg mit és miért kell csinálnom. Az egyik franciaországi Tannhäuser-előadáson azt akarta tőlem a rendező, hogy verekedjek. A végén nem lett belőle semmi, mert rájött, nem lenne helyén a dolog... Különben sem hiszem, hogy minden operát mai életünkre kellene adaptálni. Ha ezt akarom látni, kimegyek az utcára, és nem ülök be egy színházba.

G: Önnek mi az elsődleges, ha egy külföldi operában lép fel? Van-e koncepciója arra vonatkozóan, hogyan kell gyorsan beilleszkedni egy ismeretlen társulatba?

M. A.: Miután leginkább a német repertoárból énekeltem külföldön, sokszor én voltam a kakukktójás. De nem zavart. A próbákon sem markiroztam soha, miként itthon is teljes hangon szoktam énekelni. És úgy vettem észre, hogy ezt mindenütt jó néven vették a vendéglátóim. Sok helyre vissza is hívtak, egy idő után már névre szólóan kerestek.

G: És milyen közönséget szeret?

M. A.: Amelyik „fűj”-ol, ha nem tetszem neki. Amelyik őszintén kinyilvánítja a véleményét. Az itthoni közönségnél éppenséggel ezt hiányolom. Nyugaton tudni lehet, ki tetszett, és ki nem, nálunk kevésbé.

G: Még Japánban is felléphetett a Fidelio Florestanjaként...

M. A.: A szigetországban nagy a klasszikus zene kultusza. Az egyik előadás után sorban hozták elélem a japán operarajongók lemezeim borítóit. Ott voltak a Liszt-dalok is, meg a többi CD-m. Nem akartam hinni a szememnek. És nagy öröömre az egyiken észrevettem Tokody Ilona szignóját, aki nyilván ugyanott járhatott, úgyhogy odabiggyeszthettem a neve alá az anyémet.

G: Soron következő fellépések?

M. A.: Még az idén Debrecenben a Lohengrin, aztán 2003 tavaszán Hermann szerepe Csajkovszkij Pikk Dámájában Pesten oroszul, Szimonov dirigálásával. És kacérokodom egy dalesttel is, mert már sokan noszogatnak.

Lindner András

Salzburg

A Salzach-parti várost nyaranta évről-évre meglátogató turisták között szép számban vannak zene-zarándokok, akik a hely legendás szülöttje, Mozart miatt érkeznek ide. De többen megragadják az alkalmat, és az Ünnepi Játékok nem éppen olcsó egyik-másik operaelőadásra, illetve koncertjére is jegyet váltanak, vagy ha pénztárcájukból erre nem futja, betérnek legalább egy olcsó templomi hangversenyre. A reggelről késő estig zsúfolt sétáló utca, a Getreidegasse közepén álló Mozart-szülőház a város kétségkívül első számú nevezetessége, olyan ez, mint a mekkai Kába kő, vagy Párizsban az Eiffel torony. Látni kell.

A folyócska túlsópartján álló Mozarts Wohnhaus sem maradhat ki az emlékhelyek közül. A Mozart család 1773 és 1787 között lakta ezt az épületet, maga a nagy zeneköltő 1780-ig élt itt, miközben számos művet alkotott. A turisták természetesen a fesztivál programválasztékából is szemezgethetnek, és rangos szólisták, és együttesek produkcióit élvezhetik az egykori érseki lovarda helyén épített több színpados Festspielhausban. Salzburg ugyanis a 21. század elején is Európa egyik legtekintélyesebb „klasszikus zenei happeninge”, estéről-estére világsztárok hallhatók itt, sőt, a színpadon vitt operák legtöbbjét új rendezésekben lehet megtekinteni. Ha valaki idén például az új lírai tenorra, a perui származású Juan Diego Flórezre, vagy a már évek óta világsztár Thomas Hampson baritonistára, illetve ugyanennek a hangfajának másik kiválóságára, a több stílusban is otthonosan mozgó Franz Grundheberre (lásd interjúkat a művészsel), kíváncsi, nem kell beutaznia a fél világot, őket itt Salzburgban egy időben, élőben hallhatja.

Az persze magától értetődő, hogy egy fesztivál arculatát döntően az intendáns zenei ízlése határozza meg. A hamburgi Peter Ruzicka színrelépésével idén új éra kezdődött. Elődje, a több cikluson át regnáló belga Gerhard Mortier, polgárpukkasztó operarendezéseknek biztosítva helyet, szívesen „pörkölt oda” a várost szerinte eluraló konzervatív, salzburgi publikumnak. A mostantól öt évre kinevezett Ruzicka nem pártolja a botrányok övezte produkciókat, még akkor sem, ha vitára ingerelnek, ami persze ugyanakkor azt sem jelenti, hogy műsorpolitikájában visszakanyarodni kívánna a hetvenes-nyolcvanas évek karajani tradícióihoz, mert ő is szívesen tűz műsorra kortárs zeneműveket. Utóbbira ezúttal Helmut Lachenmann „Das Mädchen mit den Schwefelhölzern” (Kislány gyufaszálakkal), illetve a náci rezsim által felvetelére tett Alexander Zemlinsky Kan-

Jelenet a Don Giovanni salzburgi előadásából – Thomas Hampson, Melanie Diener (Fotó: promóció – Hansjörg Michel)

daules királya című operája volt a példa. Ruzicka amúgy öt oszlopos műsorrendet hirdetett meg: Mozart-operák, Richard Strauss életműve, a 19. század nagy operái, kortárs darabok, és végül az 1933 után száműzetésbe kényszerített komponisták alkotásai. A kétségkívül nagyszabású programcsomag 2006-ban, a salzburgi komponista születése 250. évfordulóján csattan majd nagyot, tervei szerint Ruzicka akkor ugyanis Mozart mind a 22 színpadi művét előadhatja új rendezésben, vagy vendégprodukciók keretében. Idén a Don Giovanni szerepelt műsoron, és az előadásnak az adott különös rangot, hogy Nikolaus Harnoncourt dirigált, aki Mortier regnálása alatt be sem tette a lábát a Mozart-

városba. Az új művészeti vezető másik „mániája” a Mortier által sutba dobott Richard Strauss, akit – Mozarthoz hasonlóan – igyekszik ugyancsak előtérbe helyezni, és az őt megillető püdesztálra helyezni. Ennek nyitányaként most nyáron a Danae szerelme volt műsoron, ezt jövőre – elsősorban anyagi okok miatt csak hangversenyszerű előadásban – Az egyiptomi Heléna követi. Az úgynevezett „nagy operák” sorozatából Ruzicka Puccini Turandotjával indított, amit megspékelte a legújabb fináléverzió bemutatásával: az olasz kortárs komponista, Luciano Berio ugyanis izgalmas 15 perces zárórészt írt a befejezetlenül maradt, és azóta mindenütt a Franco Alfano-féle változattal játszott operához.

Ruzicka salzburgi premierje, mind a nézők számát, mind a bevételeket tekintve sikeres volt. Álljon itt Salzburg jövő évi, mostanihoz hasonlóan gazdag programjából néhány kínálat.

Offenbach Hoffmann meséi című operájában a főszerepet például a ma is fényesen szárnyaló tenorral büszkélkedő, évtizedek óta világsztár Neil Shicoff alakítja, és a nyolc alkalommal színpadra kerülő darabot Kent Nagano vezényli. Verdi Don Carlosában az új szopránscsillag, a kanadai Adrienne Pieczonka lép fel, míg Mozart Titus kegyelmének Vesseliná Kasarova közreműködése ad különös rangot. Henze ősbemutatóként felhangzó L'Upupa című operájában Ian Bostridge tenoristát hallhatja a közönség, a koncert-előadásban „színpadra kerülő” Sámson és Delilában pedig Plácido Domingo, illetve az orosz mezzo, Olga Borodina alakítja a címszerepeket. Lindner András

Jazz Ősszel Salzburgban – Hétéves a fesztivál

Dianne Reeves fényképe díszítette az idei Salzburgi Jazz Ősz plakátját, és ez is jelzi: Mozart városa jazzben is lépést tart a legnagyobb európai fesztiválközpontokkal, hiszen az egyik leginkább elismert és népszerű amerikai énekesnőt hívták meg. Hetedik éve rendezik meg a fesztivált jelenlegi formájában, tematikus vezérfonallal, amely idén a gyökerek szobán foglalható össze. Ezért a 28 koncert, négy filmvetítés, két kiállítás és az egy színházi előadás alatt és mellett blues-, gospel- és munkadalok is hallhatók voltak. Dave Brubeck, a Mingus Big Band, Mark Murphy és a Verve Remixed lemezlovasai mellett a fesztivál Wolfgang Putschnigtól Hans Theesinkig rengeteg hazai muzsikust is felléptetett a Jazz From Austria mottóval. Az Ünnepi Hetek leghíresebb koncerthelyszíneit és a belvárosi lokálokat november 1–11-ig délutántól hajnalig jazzmuzsika hangjai töltötték be. Z.K.

Baritonkarrier ötvenen felül

Salzburgi beszélgetés Franz Grundheberrel

Franz Grundheber egyike a kor legjelentősebb baritonjainak. Német származása ellenére is az olasz repertoár jeles tolmácsolója, de azal is kitűnik sorstársai közül, hogy 65 évesen is éppoly fényesen szól a hangja, mint húsz évvel ezelőtt. Mi a titka? Erről is nyilatkozott a Gramofonnak adott exkluzív interjúban.

Franz Grundheber
Jupiterként
Salzburgban,
Richard Strauss
Danaé szerelme
című operájában
(Fotó: promóció)

Franz Grundheber: Hamburgban húsz esztendő töltem, Rolf Liebermann szerződött, az ensemble színház híve volt. A Hamburgi Operának akkoriban hetvenöt magánéneke volt – köztük hét-nyolc bariton. Liebermann kedvenc mondása volt, hogy egy opera sikere korántsem a főszerepek tolmácsolásán áll vagy bukik, hanem a kis szerepek megformálásán. Így történhetett meg, hogy nálunk a baritonista, aki tegnap még Wotant énekelt, másnap Monteroneként lépett színpadra. Biztosra veszem, hogy annak az időszaknak köszönhetem hangom máig tartó épségét, sőt közben erősödött is, mert húsz évvel ezelőtt még biztosan nem tudtam volna Jupiteret énekelni Richard Strauss operájában.

G: Az idei Salzburgi Ünnepi Játékok Danaé szerelme-előadásainak igazi szenzációját valóban ön szolgáltatta e „hanggyilkos” szerep bravúros megszólaltatásával...

F. G.: Jupiter sokkal több koncentrációt, és kifinomultabb énektechnikát kíván, mint mondjuk – maradvá Straussnál – Mandryka, vagy Barak. Megsúgom, hogy a próbák közben többször is megfordult a fejemben, mi lesz, ha nem győzöm, és kérnem kell a mély változatot? De szerencsére sikerült megbirkóznom a magasságokkal.

G: Elég különlegesen indult a karrierje...

F. G.: Az érettségi után három évig hivatásos katonaként szolgáltam a Bundeswehnnél, és az ottani zsoldból finanszíroztam énekesi tanulmányaimat. Utána Bloomingtonban az Indiana egyetemen Margaret Harshawnál képeztem tovább a hangomat, sőt az egyetem mellett működő operaszínpadon be is mutatkozhattam. Vállaltam nagyobb szerepet is – Malatesta, Masetto, Escamillo, és a Borisz Rangunija. De énekeltem Finalat, és a Rendőrbiztos is a Rózsalovagból, így amikor pár év után hazatértem Hamburgba, már különösebb megerőltetés, minden zenekari próba nélkül tudtam beállni több szerepbe. Húsz év eltelte után járom a világot, ma már én dönthetem el, mit vállalok, és mit nem.

G: Hamburgban estéről-estére magas színvonalon énekelt, nevét hosszú ideig mégis csak a helyi operakedvelők istenítették. Ötven is elmúlt, amikor igazi sztár lett...

F. G.: Számítalan felkérést voltam kénytelen visszautasítani, egyszerűen nem engedtek el. A kevés kivétel egyike volt salzburgi debütálásom, amikor Herbert von Karajan hívtott előéneklésre. Karajan egyből szerződött a Lohengrinbe, a király hirdetője szerepére, később Scarpiára is.

G: Persze, ha komolyabban elvágott volna, biztosan megtalálta volna a módját. Mi láncolta a családiás légkörön túl a hamburgi társulathoz?

F. G.: Meglepő lesz, amit mondok: talán az, hogy sokáig csodálkozva álltam saját karrierem előtt. Egyáltalán nem vártam, hogy sikerül befutnom. Amikor 60 évesen a New York-i Metropolitanban debütáltam Rigolettóként, azt mondtam jelen lévő feleségemnek: „ha valaki nekem negyven évvel ezelőtt azzal jön, hogy egyszer a Met kórusában énekelhetek, körülvettem volna...” És mit tesz Isten, nem is kóristaként, hanem egyből énekes sztárként mutatkozhattam be, sőt, én lehettem az első német baritonista, aki a Metben Rigolettót énekelt.

G: Azóta persze meghódított már minden jelentősebb operaszínpadot. Melyik a legkedvesebb?

F. G.: A régi párizsi Opera, a Garnier. Amerikában viszont azért szeretek énekelni, mert mindenütt kedvesen fogadnak. Nagyon sokat jelent nekem a bécsi Staatsoper, hihetetlenül hozzáférő az ottani közönség. Ha valakit a szívébe zár, azt nagyon tudja ünnepelni.

G: Ez történt akkor is, amikor Rost Andrea-val szerepelt a Rigolettóban. Ismer más magyar énekeseket is?

F. G.: Hogyne, Polgár Lászlót egy Parsifal-előadáson volt módomban megismerni, és őszintén mondom, elbűvölt finom énekművészetével, csodálatos bel canto énekével. Szép legatói, gond nélküli, könnyed éneklése engem is magával ragadott.

L. A.

Minden, ami a fújáshoz kell!

FON TRADE MUSIC

A zenei hagyományok méltó megőrzése jegyében, a Fon-Trade Music Kft. Magyarországon egyedülálló hangszerkészlettel és szolgáltatásokkal áll a muzikusok, zenei intézmények és kereskedő kollégák rendelkezésére.

Amit kínálunk:

- a világ vezető fúvós márkáinak széles skáláját: nálunk ezeket nem csak megrendelheti, de kézbe veheti, kipróbálhatja, összehasonlíthatja.
- ritmus- és ütőhangszerek teljes tárházát, az óvodai zeneoktatásban használatos Orff-hangszerektől a jazz- és rock szereléseken át a szimfonikus hangszerekig.
- szavatolt minőséget a tanuló hangszerektől a professzionálisig, melyek a világ legnevesebb hangszergyártó cégeitől közvetlenül kerülnek üzletünkbe.
- a fúvós hangszerek szakszerű javítását, karbantartását: javítóműhelyeinkben a legmodernebb és tradicionális technikák ötvöztetésével, elismert mesterek irányításával, eredeti gyári alkatrészek felhasználásával folyik a munka.

Így magától értetődő a garancia...

1081 Budapest, Kiss József utca 10-14.
Telefon: 06 1 210 2790, Fax: 06 1 303 1158,
E-mail: fontrade.music@matavnet.hu

A Nemzeti Filharmonikusok hangversenyei a Zeneakadémián

2003. február 1.
szombat 19.30

Sztravinszkij

Zsoltárszimfónia
Zongoraverseny

Prokofjev

Alekszandr Nyevszkij

2003. március 1.
szombat 19.30

Mendelssohn

Éliás – oratórium

Bak Imre: Partita

2003. február 1.

MÁV Szimfonikus Zenekar
Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás)

Jandó Jenő
zongora

Megyesi Schwartz Lúcia
ének

Vezényel: Antal Mátyás

2003. március 1.

MÁV Szimfonikus Zenekar
Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás)

Verebics Ibolya
Kovács Annamária

Timothy Bentch
Kálmándi Mihály
ének

Vezényel: Fürst János

Anne-Sophie Mutter volt talán az első olyan női hangszeres szólista, akiért nemcsak művésze miatt rajongtak az emberek. Persze ez is ízlés kérdése, mint az is, hogy tetszik-e a játéka. Karajan mestert megbődította, bekerült a bűvös belső körbe, és jöhetett az egész világ.

A művésznő honlapjának életrajz-linkje nem böbeszédű a múltat illetően, annál színesebben ecseteli viszont a jelent. S, ha hihetünk az itt leírtaknak, Anne-Sophie igen elfoglalt volt a 2002-es esztendőben. Tehát még mindig rajonganak érte! Szép is, bár az új Beethoven CD címlapfotója inkább azt sejteti, hogy sokáig nem láthatjuk már ilyennek, hiszen felhúzza a limuzin sötét ablakát.

De félre a könnyedséggel, aki megveszi a lemezt, belekukkanthat a többi fotóba is, amelyek már többet láttatnak a kortalan hölgy alakjából. Könnyen kínálkozik a lehetőség, hogy Mutter legújabb Beethoven-produkcióját (Hegedűverseny, G-dúr, F-dúr Románc), amelyet közönség előtt rögzítettek, párhuzamba hozzuk a virtuóz szépségével, mégsem tehetjük, hiszen ez a felvétel nem mondható pusztán szépnek. Az inyenceknek ajánlom összevetni ezt a tolmácsolást a Stern–Marriner hasonló programú korongjával. Elárulhatom, hogy ez utóbbi „férfivirtus” sokkal nőiesebb, mint Mutter és Masur előadása. Lehet, hogy Karajan energiája buzog még hösnönkben, és ezért sikerül ily lendületesre a Hegedűverseny első tétele, néha-néha még úgy

is halljuk, inkább ő irányítja a New York Filharmonikusokat, s a dirigens Kurt Masur csak gyönyörködik. Lehet, hogy ez annak köszönhető, hogy Karajan 1978-ban a versenyt előjátszó Muttertől azt kérte, hogy egy év múlva keresse meg őt újra ezzel a művel? Nem tudjuk. Azt viszont igen, hogy a következő esztendőben Karajan már sokkal segítőkészebbnek mutatkozott, több héten át próbáltak együtt.

A két románc már sokkal unalmasabbra sikeredett, mint a koncert, igaz ez utóbbi művekhez az is szükséges, hogy a hallgató szeresse is őket. Őszintén bevallom, nem tartoznak a kedvenceim közé. Minden esetre kellemes csalódás ez a CD, noha ilyen kiállítású és műsorú anyagnál soha nem tudom kiverni a fejemből az üzletszerzés lehetőségét. Kíváncsi lennék egy ilyen szereposztásban azokra a Lutoslawski-, Penderecki-művekre, amelyeket Anne-Sophie Mutternek írtak! Egyébként, ha már a

kortársaknál tartunk, a művésznő és stábjá Boulez, Currier és Sofia Gubaidulina ősbemutatókat tervez. Ez a fajta törekvés pedig nagyon becsülendő, hiszen keveseknek adatik, engedtetik meg, hogy széles nyilvánosság mellett vágjanak olyan művek előadásába, amelyek nem biztos, hogy kasszasikerrel kecsegtetnek. Hasonló „miszterionárius” tevékenység jellemzi Muttert, ha az általa alapított alapítványra gondolunk, amely Európa szerte támogatja a fiatal hegedűsöket. Már-már „terézanyai” az a segíteni akarás, amivel Anne-Sophie Mutter a világ szociális problémáin akar segíteni. Ilyen és ehhez hasonló munkái miatt kaphatott egy sor kitüntetést és elismerést. Azt, hogy művészetéből fakad-e a jó érzés, vagy fordítva, nem tudjuk, azt viszont igen, hogy Anne-Sophie még mindig szép...

Bösze Ádám

Vissza a jövőbe

Anne-Sophie Mutter 14 éves korában készítette első felvételét, azóta a Deutsche Grammophon kiadó exkluzív művésze. 1977-ben Salzburgban adta első közös koncertjét Herbert von Karajannal, ez nemzetközi karrierjének ismert kezdete. Felvételeivel a nemzetközi szaksajtó egész díjaradatát szerezte meg, köztük a Deutscher Schallplattenpreis, és a francia Grand Prix du Disques elismerését. Krzysztof Penderecki neki ajánlotta második hegedűversenyét, melyet a szerző vezényletével, a Londoni Filharmonikusok kíséretében vettek lemezre. Ez a felvétel két kategóriában is Grammy-díjat kapott. Mutter a kortárs zene elkötelezett tolmácsolója: 2000-ben Back to the Future címmel retrospektív CD-sorozatot készített, amely a XX. század hegedűreperatórájában tallózik. Pendereckin kívül további neki komponált versenyművek felvételére is készül Witold Lutoslawskitól, Norbert Moret-től, Wolfgang Rihmtől és Sebastian Curriertől.

Fotók: DG promóció

BMC CD 076

László Attila Band – Once upon a time

„Bámulatosnak találok László Attila *Once upon a time* című új anyagát. Mintegy tíz éve ismerem Attila zenéjét, de amikor együtt játszottunk, mindig újabb és újabb oldaláról mutatkozik meg. Ám ez most felülmúl minden eddigit! Imádom a hangszerelést, a vonós koncepciót, s hogy közben természetes marad a játék – nem tűnik sem merevnek, sem túlróbálnak. Büszkeséggel tölt el, hogy ennek a nagyszerű projektnek a részese lehettem!”

Tommy Campbell

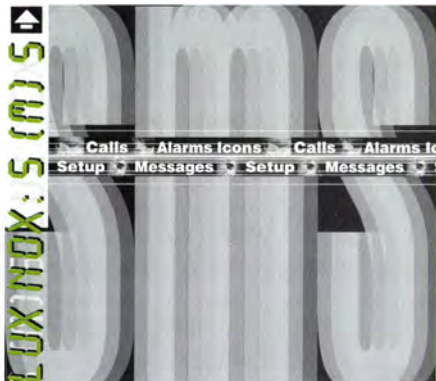

BMC CD 078

Lantos Zoltán' Mirrorworld – Tiptoe ceremony

„Napjaink zenéjének nagyon magas szintű példája ez a muzsika. A zenekari munkát, a szólókat, és a kompozíciókat éppoly elragadónak tartom, mint a különféle zenei kultúrák természetes házasságát: nincs benne semmi erőltetett, éppen úgy hangzik, ahogyan kell. Ahányszor csak meghallgatom, annyiszor élvezem az újabb és újabb felfedezéseket.”

Charlie Mariano

BMC CD 081

Lux Nox – S (M) S

A csoport négy muzsikus/zeneszerző tagja – ifj. Kurtág György (digitális szintetizátorok), Chris Martineau (brácsa, ének), Isabelle Cirla (basszusklarinét, szoprán saxofon), Roland Ossart (analóg szintetizátor) – teljességgel rögtönzött zenét hoz létre, túllépve minden korábbi tapasztalaton és hatáson. Játékuk nem „házasság” – mondjuk, a jazz, a kortárs zene, az elektroakusztikus technika vagy a zenés színház között –, hanem születés. Hallgatni és figyelni kell, azzal az összpontosítással és elmélyültséggel, ahogy az életét féltő természeti ember a dzsungelben fülelt a vadállatok neszeire.

BMC CD 083

Gadó Gábor – Orthodoxia

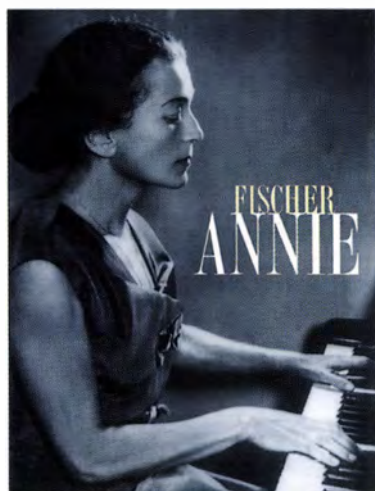
„Gábor úgy komponál, ahogyan a nagy misztikusok imádkoznak: az ima nem annyira az áhitat kifejezése, mint inkább a virrasztásé, a vigiliáé. Elsodor és kiforgat magunkból, oda juttat, ahol elveszítjük magunkat, és úgy elragad, hogy beleborzongunk.”

Franck Bergerot (Jazzman)

A BMC Records lemezeket keresse az alábbi üzletekben: **Agria Audio** 3300 Eger, Arany János u. 1. **ASYLUM Antikvárium**, 2890 Tata, Csapó u. 2-4. **Bibliofilus Kft. Főtérsi Könyvesbolt** 8300 Tapolca, Fő tér 10. **BMC lemezbolt**, 1093 Bp. Lónyay u. 41. **CD Bár**, 1088 Bp. Krúdy Gyula u. 6. **CD Bár - Buda**, 1027 Bp. Kacsa u. 22. **CD Box Kft.** 7400 Kaposvár, Fő u. 8. **CD Café**, 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5. **Concerto Records**, 1074 Bp., Dob u. 33. **Fonó Budai Zeneház**, 1116 Bp., Sztregova u. 3. **Fonó Records Könyvesbolt** 1053 Bp. Károlyi M. u. 16. (Károlyi Palota) **Fotex Records - Virgin Megastore, Duna Plaza**, 1138 Bp. Váci út 178. **Fotex Records - 1. sz.bolt**, 1052 Bp. Szerb u. 2. **Írók Boltja**, 1061 Bp., Andrassy u. 45. **KO 2002 Music Kft.**, 9700 Szombathely, Kossuth L. U. 8/3. **KO 2002 Music Kft.** 9700 Kőszeg, Városház u. 1. **Kodály Zoltán Zeneműbolt**, 1053 Bp. Múzeum krt. 21. **Korong Hang-Kép Sarok** 7621 Pécs, Mátyás király u. 2. **Kultúrkuccó** 1133 Bp. Pannónia u. 91. **Líra és Lant Rt. Fókusz Könyv-áruház** 7621 Pécs, Jókai u. 25. **Lyra Könyvesbolt és Kereskedelmi Kft.** 2600 Vác, Piac utca **Ludwig Múzeum Könyvesbolt** 1014 Bp. Budavári palota A ép. **MCD Amadeus Zene Szalon**, 1051 Bp. Szende Pál u. 1. **MCD Zeneáruház**, 1066 Bp. Jókai u. 40. **MCD Zene Szalon**, 1051 Bp. Vörösmarty tér 1. **MUSIC DR.** 8360 Keszthely, Kossuth L. u. 23. **Művész Mozi** 1066 Bp., Teréz krt. 30. **Rózsavölgyi Zeneműbolt** 1052 Bp., Szervita tér 5. **Roger's Music** 4024 Debrecen, Batthyány u. 22. **Új Színház Könyvesbolt**, 1061. Bp. Paulay Ede u. 35. **Unicus Antikvárium**, 9400 Sopron, Szt. György u. 14. **Üde Színpont** 8000 Székesfehérvár Koronázó tér 3. **Violin 2001 Bt. - Célpont Üzletház**, 8800 Nagykanizsa, Zrínyi M. u. 15. **Vince Kiadó - Műcsarnok Könyvesbolt**, 1146 Bp., Dózsa Gy. u. 37. **White-Fül Bt.** 1024 Bp. Lövőház u. 29. **Zeneakadémia**, 1061 Bp. Liszt Ferenc tér 8. **Zenebona Internet CD bolt** info@zenebona.hu

A magyar zongoraművészet nagyasszonyáról

Kötet Fischer Annie-ról a Klasszikus és Jazz Kiadó gondozásában

Fischer Annie a 20. századi magyar előadó-művészet egyedülálló alakja volt. Művészetét, pályáját és különleges egyéniségét mutatja be az a minap megjelent könyv, mely sajtódokumentumok, fotók, barátok

és pályatársak visszaemlékezéseinek segítségével idézi meg a legendás művésznő alakját. A kötet a Klasszikus és Jazz Kiadó gondozásában jelent meg.

Ez a könyv azoknak szól, akik látták és hallották őt játszani. Ez a könyv segít az emlékek felfrissítésében. Ez a könyv azoknak is szól, akik csak felvételekről ismerik Fischer Annie művészetét, s kíváncsiak egy hallatlanul gazdag pódium-karrier legjelentősebb állomásaira. És ez a könyv azoknak is szól, akik talán soha nem látták, nem hallották, de képzeletben szívesen elkalandoznak a 20. századi magyar történelem korszakaiba, és kedvüket lelik egy tökéletes és teljes élet megismerésében.

A könyv nagy része az 1925-től 1994-ig ívelő pályafutás állomásait regisztráló és értékelő egykori napilap- és folyóirat-kritikákból, beszámolókból és interjúkból áll. Tóth Aladár, Jemnitz Sándor, Lányi Viktor, Péterfi István, Pernye András, Kroó György, Kovács János és még számos zenekritikus, zenetörténész kísérté figyelemmel Fischer Annie pályáját, így nem csak koncertkrónikát kap kézhez az olvasó, hanem egy csipetnyi magyar sajtótörténetet, a magyar zenekritikai irodalom legjavát. Elsősorban olyan kritikákkal találkozhatunk a könyv lapjain, melyek még soha nem jelentek meg gyűjteményes kiadásokban.

A magyarországi koncertek mellett a külföldi szereplések sajtóvisszhangjából is válogattak a szerkesztők. A könyvben svájci, olasz, francia, belga, angol, dán, svéd és amerikai kritikusok írásai olvashatók. A külföldi sajtóanyag természetesen csak a csepp a tengerben – köztudott, hogy az 1950-es évektől Fischer Annie jóval többet szerepelt külföldön, mint idehaza – további anyagok felkutatása, összegyűjtése, fordítása a következő esztendő feladata kell, hogy legyen. A több mint 300 oldalas kötet, ismerve a most nem publikált és sejtve a jövőben fel-

bukkanó anyag mennyiségét, csak nyitány Fischer Annie művészetének és életének teljesség igényű feldolgozásához.

A kritikák mellett visszaemlékezések segítenek megidézni Fischer Annie alakját, személyiségét. Failoni Donatella, Csoba Tünde, Frankl Péter, Schiff András, Ungár István, Várjon Dénes és Vásáry Tamás mesélt a könyv szerkesztőinek Fischer Annie-hoz fűződő

kapcsolatukról. A könyvben Vásáry Tamás készülő önéletrajzi regényéből – a szerző szíves hozzájárulásával – három irodalmi igénynyel megformázott epizód is helyet kapott, melyek szépiróri eszközökkel megformált, Fischer Annie-ra jellemző történeteket tárnak az olvasó elé.

Közel 200 fotó látható a könyvben, a legkorábbi az 1910-es évekből való. Fischer Annie-t látjuk e fotókon koncertezés közben, a család és a barátok társaságában. A fotók tekintélyes része ebben a könyvben jelenik meg először.

Fischer Annie művészetét és jelentőségét Ujfalussy József előszava és Lampert Vera nagylélegzetű tanulmánya helyezi el a 20. századi zenetörténet tágabb kontextusában. A kötetben repertoár, diszkográfia és egy rövid életrajzi összefoglalás is található, valamint egy angol nyelvű összefoglaló.

Molnár Szabolcs

Bartók Vonósnégyes

Idén ünnepli negyvenötödik születésnapját a világ egyik legjobb együttesének tartott Bartók Vonósnégyes. A Komlós Péter kezdeményezésére 1957-ben alakult kvartett az utóbbi száz év kiváló magyar vonósnégyeseinek művészetét örökíti tovább, s az eltelt négy és fél évtized alatt több mint 3500 hangversenyt adott európai, amerikai és ázsiai koncertterekben, nemzetközi fesztiválok állandó vendégeként.

Az együttes repertoárján megtalálható a teljes klasszikus és romantikus vonósnégyes-irodalom, s a műfaj legjelentősebb XX. századi mestereinek remekművel. A kvartett tagjait (Komlós Péter, Hargitai Géza, Németh Géza és Mező László) kétszer tüntették ki Kossuth-díjjal (1970, 1997), valamint az UNESCO- (1981) és a Bartók-Pásztory-díjat (1986) is átvehették. Az együttes különleges koncertsorozattal ünnepli a jubileumát, s a november 16-án indult, hat hónapon át tartó sorozat keretében eljártsszák az összes Beethoven-vonósnégyest a Zeneakadémia nagytermében. Születésnapjukra jelent meg legújabb Mozart-lemezük is a BMC Records gondozásában (méltatása kritikail rovatunkban – a szerk.). Az együttes emlékezetes pillanatait Komlós Péter kommentálja.

Komlós Péter, a Bartók Vonósnégyes alapító primáriusa

„A Zeneakadémián Weiner Leó tanítványa voltam – mondja Komlós –, ő javasolta, hogy alapítsak vonósnégyest. Weinerről köztudott volt, hogy évente csak két vonósnégyessel hajlandó foglalkozni. Az együttesnek Devich Sándor, Németh Géza és Mező László lett még a tagja, s 1957-ben Komlós Vonósnégyesként kezdett dolgozni. Csak alakulásunk után hat évvel, 1963-ban – hanglemezek, versenydíjak és nagy sikerű koncertek után –, vettük fel a Bartók nevet. Az együttes a névadás után is demonstrálni kívánta, hogy magyar, Magyarországon élő muzikusokról van szó.”

Egy amerikai koncert után – Németh Géza, Mező László, Komlós Péter és Hargitai Géza a tengerentúli zenei és társasági élet vezető személyiségei társaságában

„Az első évek voltak a legnehezebbek, hiszen egy vonósnégyesnek öt-hat esztendőn át keményen kell dolgoznia, s ezután derül csak ki, megérte-e mindez a belé fektetett energiát. A kezdő együtteseknek minden felkérést el kell vállalniuk, s mindenütt bizonyítaniuk kell. Így voltunk ezzel mi is, bár szerencsésen kezdődött nemzetközi karrierünk, s rövid idő alatt bejárhattuk a világot. Az Egyesült Államokban először 1967-ben jártunk, a meghívást a Salzburgi Ünnepi Játékokon adott hangversenyünknek köszönhattuk. A koncert végén megkeresett Mrs. Anders, a vonósnégyesekkel foglalkozó, egyik legnevesebb tengerentúli menedzser, aki azt mondta, ilyen hangversenyt még nem hallott. Azóta már négyszáznál több koncertet adtunk a tengerentúlon. Számos kitűnő recenzió jelent meg rólunk, és a New York Times kritikusa a világ egyik legjobb együttesének nevezte a Bartók Vonósnégyest.”

Egy japán koncert utáni, jó hangulatú vacsora

„A Távol-Keleten először harminc esztendeje koncerteztünk, s kétévente visszajárunk. Legközelebb márciusban játszunk ismét Japánban. A hangversenyek mellett gyakorta tartunk mesterkurzusokat is. Szerintem ennyi együtt töltött időt csak diplomáciával és mérhetetlen mennyiségű toleranciával lehet elviselni. S persze demokráciával, aminek megvan a maga határa. Egy pont után valakinek döntenie kell a négy szuverén személyiség vitájában, s általában a primáriusé az utolsó szó.”

Simándy József, Komlós Péter, Németh Géza és Mező László a Kép-Világ Alapítvány koncertjén

„Ez a legendás tenorista legutolsó hangversenye volt, 1995. január 29-én. A Bartók Vonósnégyes számára nagyon emlékezetes és meghatározó volt ez az alkalom. Simándy Beethoven Adelaide-dalát énekelte, amelynek kíséretét átírtuk vonósnégyesre. Az együttes egyébként nagyon szívesen kamarázik, az eltelt hosszú évtizedek alatt sok kedves muzsikuspártnérünk volt. A negyvenedik születésnapunkat nagyszabású koncertsorozattal ünnepeltük, amelyre Marton Évát, Frankl Pétert, Pauk Györgyöt és Jandó Jenőt hívtuk meg. Fontosnak tartjuk, hogy segítsünk az arra érdemes vonósnégyeseknek (például a Takács vagy az Éder kvartettnek), szívesen megosztjuk velük a tapasztalatainkat. Szükség van tehetséges konkurenciára, az oktatás, a tudás átadása pedig mind a négyünknek szívügye. Németh Géza és Hargitai Géza kamarazenét, Komlós Péter hegedű főtárgyat tanít a Zeneakadémián; Mező László a gordonka tanszak vezetője.”

Hangszertokkal „felfegyverkezve” az Operaház teraszán

„Az Ybl-palotához erősen kötődünk, hiszen Németh Géza harminckét esztendőn át játszott a dalszínház zenekarában, magam pedig huszonkilenc évig voltam az együttes koncertmestere. Sőt, én még tavaly is beültem játszani a zenekarba, a Don Carlos premierjén, 2001 decemberében irányítottam az első pult mellől az együttest.”

Kovács János karmesterrel egy zeneakadémiai hangverseny után

„A vonósnégyes koncertjeire sokan kíváncsiak a muzsikusok közül is. Régebben egy szezonban száz-százhusz hangversenyen léptünk pódiumra, sőt, volt egy igazán kiemelkedő esztendő, 1981, Bartók születésének századik évfordulója, amikor százhetven koncertet adtunk. Ma már csak a legrangosabb meghívásokat fogadjuk el, így évente hetven-nyolcvan koncertet adunk. A hangversenyek túlnyomó részén külföldi közönség előtt játszunk, egy szezonban átlagosan tíz koncert zajlik itthon.”

A 45. születésnapját ünneplő Bartók Vonósnégyes

„Havonta egy-egy hangversenyt adunk a Zeneakadémia nagytermében. Azért is izgalmas és rendhagyó ez a feladat, hiszen a vonósnégyes-irodalom legnagyobb kihívásai közé tartozik Beethoven műveinek előadása. Gyakran tűzzük őket műsorunkra, de a művek ciklikus előadására ritkábban kerül sor. Egyébként a Beethoven-darabokat szívesen társítjuk Bartók vonósnégyeseivel: Beethoven munkásságát a vonósnégyes-irodalomban Bartók folytatta, lefordítva a bécsi klasszikust a huszadik század zenei nyelvére. A négy és fél évtizedet egy új lemez megjelenésével is ünnepeljük: az új Mozart-albumon a G-dúr K. 387, a B-dúr K. 421. és a C-dúr K. 465. kvartett kapott helyet.”

Lejegyezte: Réfi Zsuzsanna

Kezdje VELÜNK az Újévet!

JANUÁR 15., SZERDA 19.30

- **SCHUBERT:** 4. szimfónia
- **MAHLER:** 1. szimfónia
vezényel: **FÜRST János**

Füst János

Martin Roscoe

FEBRUÁR 8., SZOMBAT 19.30

- **WAGNER:** Siegfried-idill
- **SCHUMANN:** Zongoraverseny
- **SCHUMANN:** 2. szimfónia Op. 61
szólista: **MARTIN Roscoe** - vezényel: **KOVÁCS László**

Verebics Ibolya

MÁRCIUS 7., PÉNTEK 19.30

- **R. STRAUSS:** Don Juan
- **WAGNER:** Wesendonk-dalok
- **R. STRAUSS:** Don Quixote
szólista: **VEREBICS Ibolya** - vezényel: **LIGETI András**

Kertesi Ingrid

Massányi Viktor

Marosvári Péter

ÁPRILIS 4., PÉNTEK 19.30

- **BACH:** Parasztkantáta N° 212
- **ORFF:** Carmina Burana
szólisták: **KERTESI Ingrid, MAROSVÁRI Péter, MASSÁNYI Viktor**
közreműködik a Magyar Rádió Énekkara és Gyermekkara
(karigazgató: **Strausz Kálmán** és **Thész Gabriella**)
vezényel: **LIGETI András**

MÁJUS 16., PÉNTEK 19.30

- **SZTRAVINSZKIJ:** Tűzmadár - szvit
- **PROKOFJEV:** 1. zongoraverseny
- **SZTRAVINSZKIJ:** Petruska
szólista: **VÁRJON Dénes** - vezényel: **LIGETI András**

Várjon Dénes

„C”

A 2002/2003-as évad nagy sikerű „A” és „B” sorozataink folytatásaként
bérlet a Zeneakadémián.

JEGYIRODA

Bp. VI. Nagymező u. 19. - T.: 428-0791
www.ticket.axelero.hu

A zene megérint.

Showcase

avagy az angol zene ma

Különleges pillanatok a British Council kulturális programsorozatában

Október 3-án indult és egészen a jövő tavasz végéig tart a British Council által rendezett Showcase című kulturális sorozat, amelynek keretében már az első két hónapban is voltak emlékezetes pillanatok. A főként zenei, színbázi és táncprogramok bemutatásával a szervezők az angol kulturális élet bő keresztmetszetét kívánják bemutatni az itthoni közönség számára.

Christopher Austin

Az eddigi események egyik legfőbb tanulsága, hogy a sokszor konzervatívnak vélt angol kulturális élet valójában annyira szabadon kezeli a különböző műfajok találkozásának lehetőségeit, ami nálunk meglehetősen szokatlan. Rögtön a nyitókoncert jó példa volt erre, a

Brunel Ensemble október 3-ai hangversenyét érdekfeszítő műhelymunka előzte meg az Ajtósi Dürer sori Nádor teremben, amelyen részt vett a műsor négy zeneszerzője közül három is: Simon Bainbridge, Luke Bedford, és Robert Saxton kiegészítő instrukciói gyorsan megvalósultak a karmester Christopher Austin irányítása mellett, aki maga is zeneszerző szakon végzett a patinás Guildhall School of Music and Drama padsoraiban. Austin szerint megvalósítható, sőt kifejezetten szükséges olyan közös alkotói tevékenység szerző és előadó között, mint amely a bécsi klasszika koráig még a komponálás egyik alapfeltétele volt. Simon Bainbridge, aki a Royal Achademy professzora, kiemelte, hogy a kortárs zenének nemcsak az fontos feladata, hogy mindig új és új hangjait és harmóniavilágokba vezesse be a közönséget, hanem hogy ismerje és felhasználja korunk zenéjének valamennyi szegmensét a népzeneitől, bizonyos határokon belül, egészen a populáris műfajokig. Luke Bedford, aki 27 éves korával a legfiatalabb volt a jelenlevő zeneszerzők között, kiemelte Eric Clapton stílusát mint az egyik ilyen határt, ameddig a mai angol zeneszerzés elmerészkedik.

Hasonlóan az új utak keresése jegyében zajlott a Smith Quartett koncertje november 9-én a Trafóban. A Kronos és a Brodsky Quartet mellett Smithék azon vonósnegyesek közé tartoznak, akiknek bizarr interpretációi, újfajta technikákat alkalmazó lemezfelvételei kibontakoztatták a XX. századra jellemző kísérleti jellegű kamarazene irányvonalát.

Kevésbé formabontó hangvételű volt Trevor Pinnock és az English Concert historikus zenei műsora az Olasz Intézetben.

Pinnock utolsó hangversenyeinek egyikét adta az English Concert élén: a jövő évtől visszatér a csembalóhoz, és aktív szólótevékenység folytatását tervezi. Már utódját is kijelölte: Andrew Manze személyében fiatal hegedűművész folytatja a kamarazene irányítását.

H. Magyar Kornél

A BBC Singers 2003. február 19-ei fellépése a Showcase soron következő zenei eseménye

Forrás Koncertek

Szilveszterkor és Újév napján

Megszokhattuk már, hogy a Karácsonyt és az Újévet övező koncertprogramok mindig különleges élményekkel gazdagítják ünnepi hangulatunkat. Éppen ezért ez az időszak a szenvedélyes koncerlátogató számára egy kicsit a zene ünnepe is. Megfigyeltük azt is, miként megy át a karácsonyi emelkedett hangulat az új évhez közeledve könnyedbe.

A szilveszteri és az újévi koncertek népszerű hagyományába a Forrás Koncertek már jó ideje bekapcsolódtak. Idén a december 31-i, éjszakai koncerten az Amadinda ütőegyüttes lép fel szervezésükben. Az együttest nem kell bemutatni: többször meggyőződhettünk már arról, hogy az együttjáték, a társas zenélés szinte vérükben van, hogy a játék könnyedsége miként kapcsolódik össze náluk a professzionizmussal. Azt is megszokhattuk már, hogy szinte mindig, kivel játszanak: a művészi alkalmazkodás legfelső fokán álló művészek számtalan zenészt és zenehallgatót ajándékoztak már meg a nagy élmény varázsával. Ezen a koncerten Vigh Andrea hárfaművésznő és Presser Gábor, az LGT frontembere lesznek vendégeik. Biztosak lehetünk benne, hogy ezúttal is magas fokon fognak szórakoztatni játékuikkal.

Január elsején este immár negyedik alkalommal szervez Újévi hangversenyt a Jakobi Koncert. Az első két alkalommal Kocsis Zoltán és a Nemzeti Filharmonikusok voltak a főszereplők, az idei koncert pedig már a második alkalom, hogy Vásáry Tamás zongoristaként is pódiumra lép a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara élén. Ennek koncertnek a mottója: „A Duna forrásától a Forrás Koncertekig”, és színes műsorával nyilván azt a változatos tájat kívánja zenei módon megjeleníteni a Zeneakadémia nagytermében, melyet a Duna is bejár a Fekete Erdőtől a Fekete-tengerig. A koncert szünetében a szilveszteréhez hasonlóan sem csitul a zeneszó: pohárcsillogás tölti majd be a Zeneakadémia auláját, mert pezsgővel köszöntik közönségükkel együtt az újévet. Az est közreműködői között elsőrangú művészeket találunk: Hajnóczy Júlia (ének), Vigh Andrea (hárfa) és Szabadi Vilmos (hegedű) lép fel Vásáry mellett. A műsorban, melyet kizárólag romantikus művek alkotnak, szimbolikus szerepe lehet az első két műnek, mely az újévi Forrás-koncert szervezőinek afféle bemutatkozó névjegyeként szolgál: Liszt A forrásnál című kompozícióját Vásáry Tamás, majd Hasselmans azonos című hárfadarabját Vigh Andrea adja elő. Ezután Hugo Wolf: Auch kleine Dinge dalát éneklő hárfakisérettel Hajnóczy Júlia. Az újévi hangverseny első részét Brahms néhány Magyar tánc zárja, a szünet után pedig vélhetően lankadatlan lendülettel a Rádiózenekar a Denevér operett nyitányára zendít rá. A második féldióben többek között Schubert népszerű Rosamundájából csendül fel egy tétel, végül Dvořák Szláv táncai és Liszt II. magyar rapszódija lesz hallható. Reméljük, hogy a Heyse-vers Wolf által megzenésített szavai legalább a következő esztendő újévi Forrás-koncertjéig visszhangzanak majd a fülekben: „A kis dolgok is le tudnak nyugózni; azok is lehetnek számunkra drágák...” Várkonyi Tamás

Vásáry Tamás

A Matáv folytatja a zenei élet támogatását

A Matáv változatlanul a magyar zenei élet legjelentősebb támogatója, bár piaci helyzete az elmúlt időszakban megváltozott, s ez társadalmi szerepvállalásában is érezteti hatását. 2003-ban a Matáv Szimfonikus Zenekar fenntartása mellett elsősorban világsztárokat felvonultató zenei csemegék támogatására összpontosítanak – tudtuk meg Nagy Bálint kommunikációs igazgatótól.

„Tudomásom szerint a Matáv továbbra is a magyar zenei élet legnagyobb támogatója. Társadalmi szerepvállalásunk fontos eleme, szerves része a zene támogatása, ami a Matáv Szimfonikus Zenekar fenntartása mellett jó néhány más zenei eseményt – elsősorban a klasszikus zene és a jazz területéről – is magában foglal” – mondja Nagy Bálint. A helyzet most annyiban módosul, hogy a Matáv piaci helyzete megváltozott – korábbi monopóliuma megszűnt –, s ezért lehetőségeik némileg szerényebbek, óvatosabban kell tervezniük. „A zenére fordított támogatás összege alig csökken, de eddig rengeteg eseményt szponzoráltunk, mostantól viszont saját zenekarunk mellett elsősorban különleges zenei csemegékre, illetve világsztá-

rok magyarországi koncertjeire szeretnénk összpontosítani” – hangsúlyozza a kommunikációs igazgató. A Matáv Szimfonikus Zenekart – illetve működtetőjét, a Távközlési Zenei Alapítványt – tavaly még 360 millió forinttal támogatták, idén ez 300 millióra változott, s ennek megfelelően a zenekar létszáma (jelenleg 72 fő), illetve a hangversenyek száma is csökkent. Az együttes ugyanakkor Ligeti András vezetésével nagyon komoly eredményeket, szakmai sikereket ért el az elmúlt években, s ezeket mindenképpen szeretnék megőrizni, a lehetőségekhez mérten továbbfejleszteni. Nagy Bálint úgy véli, a zenekar továbbra is jó körülmények között, saját színházában és próbatermében dolgozik, a feltételek adottak a kiegyensúlyozott szakmai munka folytatásához. 2003-ban a Matáv támogatja a többi között Ránki Dezső három koncertből álló Mozart-sorozatát, valamint a világhírű zongoraművész, Murray Perahia és a St. Martin-in-the-Fields Kamarazenekar budapesti fellépését. Bár a Matáv Exkluzív elnevezésű, korábbi sorozatot egyelőre nem folytatják, de továbbra is együttműködnek a Filharmónia Budapest Kht.-val. Folytatják viszont a Bartók rádió támogatását, amelynek értékeremtő és -közvetítő profilja harmonikusan illeszkedik a Matáv arculatához. A jazz műfajából kiemelkedik az a május 31-ei budapesti koncert, amelyen – a Magyar Rádió nagybölgösök számára kiírt tehetségkutató versenyének záróakkordjaként – a műfaj három világsztárja, a gitáros Pat Metheny, a dobos Jack DeJohnette és a bölgős John Patitucci egyszerre lép színpadra. A zenei élet más területeiről Nagy Bálint megemlíti még a szlovákiai Ghymes együttest, amely december 27-én a Matáv Szimfonikus Zenekarral közös koncertet ad, a Budapest Kongresszusi Központban. (x)

Klasszikus és jazz újdonságok!

MUSSORGSKY
Boris Godunov
André Chytiens
Boris Christoff
Dukhan - Langens - Lear - Chouvenec

CALLAS

THE QUEEN
Symphony
Royal Philharmonic Orchestra
Tolga Kashif

VERSE patricia barber

CHICK COREA
NOW HE SINGS, NOW HE SOBS

Stefano di Battista
Round about Roma

www.emimusic.hu

A Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Nemzeti Énekkar téli hangversenyei

A Nemzeti Filharmonikusok téli koncertkinálata a tőlük megszokott módon számos kuriózumot tartogat. Elég legyen csak megemlíteni december 6-i koncertjüket, melyen Mischa Santora vezényel többek közt három epizódot Bernstein *On the town* című musicaljéből. De említhetnénk az egy héttel későbbi koncertet is, amelyen Sosztakovics II. zongoraversenye is elhangzik Oravec György szülőjével és Hamar Zsolt vezényletével. Az első igazán meglepő műsor-összeállítással azonban éppen az Ádám-Éva napot megelőzően, december 23-án jelentkezők. Mindnyájan jól emlékezünk még tavaly karácsonyi koncertjükre, amikor Schönberg Pelléasát és Wagner Trisztán-előjátékát adták elő Richard Strauss örök-szépségű Négy utolsó éneke mellett, Marton Éva közreműködésével. Nos, akkor többen felrötták nekik és személy szerint Kocsisnak, hogy miért kell ennyi halál-tematikát felvonultatni a szeretet ünnepe. A zeneigazgató idén azért is választotta Mozartot, mert saját elmondása szerint benne a zene örök születését csodáljuk. Bizonyos zenék nagyszabású voltát nem a hangszerösszeállítás határozza meg, hanem a mondanivalójuk fajsúlya. „Azért választottam a G-dúr hegedűversenyt – folytatja Kocsis –, mert bár lehet, hogy az A-dúrt sokan szeretik, de szerintem messze ez a legérdekesebb. Mozartnál a könnyedebb hangvételű daraboknak is van mögöttes tartalmuk. Zenejére elsősorban az jellemző, amit kortársai közül egyedül Haydnnak sikerült elérnie, nevezetesen az, hogy esztétikai síkon sikerült az élet legfontosabb és legapróbb gesztusait megjelenítenie.” A versenyművön kívül a c-moll szerenád, a D-dúr divertimentót és a Prágai szimfóniát hallhatjuk majd ezen a minden bizonnyal emelkedett hangulatú koncerten. A zenekar ezután két héttel egyesült államokbeli turnéra indul, úgyhogy március 26-ig nem is hallhatjuk őket. A Nemzeti Énekkar néhány napos tókiói tartózkodás után, ahová egyébként Kobayashi Ken-ichirót kísérik haza és adják elő vele a *Carmina buranát*, két koncerten működik együtt a MÁV Szimfonikus Zenekarral.

Megyesi Schwartz Lúcia

Február első napján karigazgatójuk, Antal Mátyás vezényletével Sztravinszkij Zsoltárszimfóniáját és Prokofjev Alekszandr Nyevszkij című kantátáját Megyesi Schwartz Lúcia szólóénekeivel adják elő. A már önmagában is megrendítő alkotást eredetileg Eisenstein *A jégmezők lovagja* című filmjéhez írta a Prokofjev 1936-ban. Az énekkar következő fellépésén Fürst János vezényletével és szintén

a vasutas-zenekarral Mendelssohn Éliás című oratóriumát éneklí el, amely egyszerűen csak a „nagyszerű zene” kifejezéssel illethető.

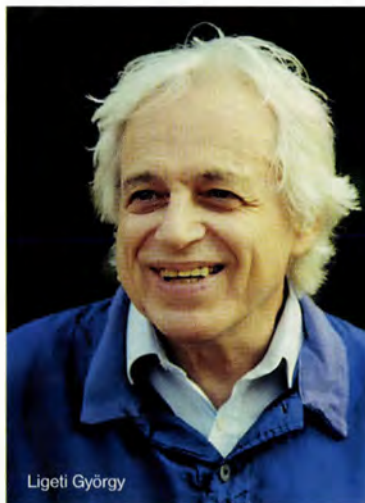
A Nemzeti Filharmonikusok Ifjúsági bérletének plakátján az „érett” zenehallgató számára is izgalmasnak ígérkező produkciókat láthatunk hallhatunk. December 14-én, a Zene és festészet címet viselő zenedélutánon Cakó Ferenc grafikus működik közre Muszorgszkij Egy kiállítás képei előadásán. A következő, szombat délutáni koncerten Zene és film találkozásáról hallhatunk, mégpedig úgy,

hogy a levetített Eisenstein-filmhez élő filmzeneként játsszák hozzá a fent említett Prokofjev-kantátát. A helyszín mindkét esetben a Pesti Vigadó; a házigazda Geszti Péter, a műsorvezető pedig Batta András lesz.

A zenekar ez idő alatt két hónapos egyesült államokbeli hangversenykörúton vesz részt, melynek keretében több mint harminc városban lépnek fel. A műsor a zenetörténet utóbbi kétszáz évét öleli fel, így Beethoven István király nyitányától és Harmadik szimfóniájától Ligeti György *San Francisco Polyphony*jáig és Lontano című zenekari alkotásaiig bezárólag hangzanak fel darabok. Bartók Béla *Tizenöt magyar népdal* című sorozatából ötöt énekel el Hajnóczy Júlia és Liszt Esz-dúr zongoraversenyét Kocsis Zoltán szólójával és vezényletével adja elő a zenekar Kodály Páva-variációi és Háy szvitje mellett. Hamar Zsolt könnyedebb műfajú

műsört Lehár, a Straussok és más bécsi tánczenét író szerzők darabjait vezényli a zenekar élén. A koncertterem előkelőségét jelzi, hogy Santa Barbarában például Itzhak Perlman ad előtűk egy héttel szonátaestet, majd a zenekar hangversenye után pár nappal már Vladimir Ashkenazy vezényel.

Várkonyi Tamás

Ligeti György

Hamar Zsolt (Fotó: Gramofon archív)

BARTÓK KVARTETT

W. A. Mozart
Vonósnégyesek

Komlós Péter,
Hargitai Géza -
hegedű,
Németh Géza -
brácsa,
Mező László - cselló
BMC Records

IGNACE PLEYEL

Gordonkaversenyek

Szabó Péter -
gordonka
Erdődy Kamarazenekar

Hungaroton Classic

Mozart vagy Haydn vonósnégyeseinek különféle tolmácsolásai általában kevésbé hasonlítanak egymásra, mint a huszadik századi művek előadásai, hiszen ezekben, ha más nem, a modern vagy korhű hangszerek, a hagyományos vagy historikus megközelítés eleve polarizálja az új felvételeket. A kvartettek némelyike a máságot, új kottaolvasási felismeréseket tüzi maga elé célként. Ezek elérésének egyik lehetséges módja az, hogy az együttes a lehető legnagyobb mértékben feléleszti és megőrzi a klasszikus kamarazene-ideált, amelyben a négy, egymást rendkívül éberrel figyelő muzsikusszűntelenül kockáztatva, a rögtönzés lehetőségét sem kizárva kísérel meg feltárni a mesterművek mélységeit.

A negyvenöt éve alakult Bartók vonósnégyes új lemezén, amelyen Mozart Haydnnak ajánlott hat kvartettjéből szólal meg három mű (KV 465 „Disszonancia”, KV 458 „Vadászat”, KV 387 „Tavaszi”), úgy tűnik, a muzsikuskok nem annyira a kottaolvasási felismerések realizálására, mint inkább a hagyományos kereteken belül, hagyományos eszközökkel az eddigieknél tökéletesebb előadásra törekednek. Nem a régi-új kamarazenelési koncepció megvalósításával, hanem a szólista habitusú virtuóz játékkal, szigorú ritmikai fegyvellemmel, elsöprően egységes stílussal akarnak sikert aratni. A játékkonstans egysége összefügg természetesen az együtt eltöltött évek számával, másrészt a primárius karakterével, azzal, hogy a virtuóz szólistákat egy igazi vezéregyéniség irányítja. Komlós Péter felelőssége vitathatatlanul óriási, hiszen egy igazi prim híján nagyobb felelősség hárul egy-egy muzsikustagra, s ez oda vezethet, hogy aprólékos, kidolgozott és rögzített szólammintázatokat választanak, így alkalmanként elkerülhetetlenül belevesznek a részletekbe.

A Bartók Vonósnégyes felvétele részletgazdag, de a primáriusnak köszönhetően nem esik a túlrészletezés hibájába. Mindig előtérben maradnak a tudatosan és fegyelmezetten megrajzolt gesztusok, világos, hogy egy-egy dallammenetben mi a főhang és mi az átmenő- vagy diszitóhang. Minden kottában előírt dinamikai szint megjelenik, a szólamarányok rutinosan tökéletesek, és a hangszínnek és játékmódnak nagy választékát is mozgósítják a saját maguknak meghatározott keretek között. Csak éppen a keretek által engedélyezett mozgástér tűnik számomra szűknek. Ha a dinamikai skála tágabb lenne a pianissimo irányába, ha erőteljesebbek lennének a *crescendo-decrescendo* vonalak, ha nagyobb lenne a különbség az egyes karakterek között, akkor talán még élesebben kirajzolódhatna Mozart szellemessége, Haydn-t, a mestert idéző fricskái, a báj, amely egy-egy záró formulában, záró témában rejtezik. Interpretációjukban több lenne a transzcendens, elrövidült pillanat, a katartikus erejű érzelmi tetőpont.

Katona Márta

Legújabb albumával közvetlenül saját névadójának hódol a kiváló Erdődy Kamarazenekar, ugyanis a két CD-n sorakozó öt csellóverseny komponistáját, Ignace Pleyelt pályafutása kezdetén Erdődy gróf szerződtette pozsonyi rezidenciájára karmesternek. Ma úgy mondanánk, a zeneértő arisztokrata kinevelt magának egy kedvére való művészt, minthogy a tehetséges fiatallembert előzőleg a legjobb helyen iskoláztatta: Haydnhoz küldte tanulni Kismartonba, s a sikeres kiképzésért kétlovas hintóval honorálta a mestert. Pleyelből valóban remek muzsikuss lett, a kor zenei köznyelvét könnyed eleganciával beszélő komponista, akinek virtuóz darabjai és behízsgó melódiavilágát hamar megkedvelték. Népszerűségének sokat mondó bizonyítéka, hogy művei nemcsak nyomtatásban maradtak fenn, hanem rengeteg kézzel írott másolat is készült róluk, különféle instrumentumokra. Szakmai rangját azonban mindenekelőtt báboperájának Eszterházián megvalósult bemutatója határozta meg (1776), valamint az a tény, hogy még ugyanabban az évben Haydn egyik bábjátékához a nyitányt ő komponálhatta. S tanár és tanítvány kapcsolata később is baráti maradt. Amikor a két sztármuzsikusknak párhuzamosan szerveztek turnét Angliában, inkább örömmel vették, ha találkoztak, koncertjeiken pedig kölcsönösen megszólaltatták egymás műveit is.

Mi persze Pleyelt már régóta csak vállalkozásaiból ismerjük: a párizsi koncertterem, a patinás zeneműkiadó cég és a Chopin által is oly nagyra becsült zongoramárka tartozik tudatunkban a jól csengő névhez. Ezért is hat a meglepetés erejével Ignace Pleyel szerzői bemutatkozása a Szefcsik Zsolt alapította együttes és Szabó Péter gordonkaművész közös produkciójában: a két CD-t hallgatva azonnal kiderül, hogy izléses, invenciózus versenyművek születtek a sikeres üzletemberként elhíresült zenész alkotói műhelyében. Az Erdődy Kamarazenekar tagjai már bőséges tapasztalatokat szereztek a 18. század koncerttársaságának megidézésében és előadói praxisának elsajátításában, hiszen megalapításuk óta (1994) tucatnál is több Magyarországon élt, vagy nemzeti zenetörténetünkhez szoros szálakkal fűződő komponista elmosódott portréját rajzolták újra. Szefcsik kutatászenvedélye nyilván megfertőzte a remek gordonkást, Szabó Pétert is, aki a koncertművek szólistájaként egyúttal a közreadó izgalmas feladatával is megbirkózott: szerzői autográfok alapján elkészítette az öt gordonkaverseny Urtext-változatát, és kadenciákat írt hozzájuk. Ez a járulékos nyeresége a – magától értetődően világpremier-cimkével – most piacra kerülő pompás felvételnek.

A gordonkairódalom nem oly gazdag, hogy az ilyen szépen megmunkált, formátumos és megnyerő alkotások fel ne hívják magukra az érdeklődő előadóművészek figyelmét. Erdődyék pazar tolmácsolása Szabó varázslatos közreműködésével Pleyel minden szerzői erényét reflektorfénybe állítja. Ez az album külső megjelenésében és hangzó tartalmában egyaránt alkalmas rá, hogy a karácsonyi lemezdömpingben is csillogni tudjon és bombasiker legyen.

Kerényi Mária

JOSEPH HAYDN: MISÉK

„Nelsonmesse” (*Missa in angustiis*)
Te Deum
„Theresienmesse”
Donna Brown, Sally Bruce-Payne,
Peter Butterfield, Gerald Finley

„Schöpfungsmesse”
Ruth Ziesak, Bernarda Fink,
Christoph Prégardien, Oliver Widmer
„Harmoniemesse”
Joanne Lunn, Sara Mingardo,
Topi Lehtipuu, Brindley Sherratt

Monteverdi Choir, English Baroque Soloists, John Eliot Gardiner
Philips – Universal

Joseph Haydn hat késői miséje nemcsak a szerző életében tölt be fontos szerepet: az 1796 és 1802 között évenként készült hat remekmű – a két nagy oratórium mellett – immár az érett Beethoven számára jelentett kihívást. Szomorú, hogy e zseniális művek előadásának (a *Nelson-misé*t leszámítva) sokáig alig volt tradíciója. Semmi sem bizonyítja pedig e műveknél ekesebben a tény, hogy Haydn hetvenéves korára sem vesztett szellemi frissességéből. Amellett, hogy „mindig jókedve lett, amikor az Úristenre gondolt” – ahogy ő maga miséi bírálatával szemben védekezett –, soha ki nem fogyó zenei gazdagsággal tudott – első „nagy” miséje, az 1766-os *Caecilienmesse* születése után majd’ negyven évvel is – új és mélyebb gondolatokat megfogalmazni a liturgia szövege kapcsán.

E hat mise tervezett kiadásából eddig négy jelent meg. Két-két CD-t tartalmazó albumokról van szó, melyek közül az első anyagát öt esztendője vették fel a watfordi Colosseum termében, ahol Gardiner nagyobb produkcióinak zömét rögzíteni szokta. A méltán híres, szinte egyedülként ismert *Nelson-mise* interpretációja számomra kis csalódást okozott; a megszokott magas technikai és zenei szint ellenére hűvös, helyenként majdnem érdektelen az előadás. Gyors és határozott tempói mellett sem érzem igazán drámainak a felvételt, az énekes közreműködők akcentusai inkább egy nemkívánatos agresszivitás felé viszik a hangzást. A korlátozott létszámú zenekarban az orgona-szólo sokáig szinte észrevétlen marad: őszinte meghökkenésemre a szólista nevét sem sikerült felfedeznem a lemez borítóján vagy kísérőfüzetében. Vannak persze szép pillanatok is (a *Sanctus* kezdete például ilyen), és a másik lemezen található *Theresienmesse* valamivel jobb benyomást tesz. Mégis, e két lemez nem tartozik az igazán emlékezetes előadások közé.

Sokkal jobb a helyzet a két utolsó mise („*Schöpfungsmesse*” és „*Harmoniemesse*”) felvételével. Ezek a lemezek '98-ban illetve 2001-ben készültek, s Gardinert legkreatívabb formájában mutatják. A szólisták közül itt kiemelkedik Ruth Ziesak kristálytisztá, finom éneklése, de Bernarda Fink sem marad el mögötte. A kórus és zenekar itt ihletettebb módon ragyogó és perfekt; a régi hangszeres együttes fúvósai pedig jól állják a *Harmoniemesse* számos szólojának nehézségét. E mise újabb kvartettjének alt és tenor énekeke valamivel halványabb, de a zenekar és a kórus eddig misében talán soha nem hallott együttműködése példamutató. A zene eredetisége lélegzetelállító; szomorú, hogy Joseph Haydn utolsó nagyszabású kompozícióját halljuk. E mű ugyanis nem kevesebbet sugall számunkra, mint hogy szerzőjének bőven lett volna még mondanivalója!

Vashegyi György

MAXIM VENGEROV

Bach: a-moll szonáta,
BWV 565
(a d-moll toccata és fuga
szólóhegedű változata)
Ysaÿe: Szonáták
(op. 27/2-3-4-6)
Scedrin:
Echo szonáta, Balalajka
Maxim Vengerov – hegedű
EMI Classics

Már több mint két évtizede, hogy Peter Williams a tekintélyes „Early Music” (1981, július) hasábjain felvette, hogy az egyik legismertebb Bach-kompozíciónak, a d-moll toccata és fúganak nem Bach a szerzője. Mivel tényleg igen népszerű darabról van szó, szakmai és laikus oldalról egyaránt nagy visszhangot váltott ki Williams hipotézise. A d-moll toccata nehezen összehasonlítható Bach más orgonaműveivel, zeneszerzői technikája nem jellegzetesen bachi természetű, lejegyzésmódja pedig néhány évtizeddel későbbi gyakorlatot tükröz, hogy csak néhányat említek Williams érveiből. A legmeggyőzőbb érve azonban az, hogy a darab írásmódja, felrakása inkább emlékeztet szóló hegedűdarabra, mintsem orgonakompozícióra. Williams, emlékeim szerint megengedte, hogy a darab esetleg származhat Bachtól, de akkor bizonyára hegedűmű lehetett, az orgonáírat pedig egy későbbi kor terméke. Williams a hegedűrekonstrukcióhoz az a-moll transzpozíciót javasolta, ebben a hangnemben a jellegzetes hegedűfigurák még meggyőzőbben és még természetesebben játszhatók. Az utóbbi években hegedűdarabként játszott lemezre például Andrew Manze (Harmonia Mundi), aki nem mellesleg elkészítette a darab kottakiadását is. Manze megmaradt a d-moll hangnemenél, Maxim Vengerov legújabb CD-jén az a-mollt választotta. Akár Manze előadásában, akár Vengerovéban hallgatjuk is meg, eléggé evidensnek tűnik Williams felvétele: a d-moll toccata és fuga hegedűdarab. S hogy ki a szerzője? Úgy tűnik, hogy a kompozíció népszerűsége ezt a kérdést másodlagossá tette.

A jövőben tehát valószínűleg hozzá kell szoknunk a d-moll toccata hegedűíratához – magam szívesen teszem –, és ahhoz is, hogy Ysaÿe jelentékeny zeneszerző volt. Vengerov lemezéig némi szkepszissel és idegenkedéssel forgattam technikás hegedűsök lemezeit, ha egy-egy Ysaÿe-kompozíció címét is felfedeztem a track-listán. Előítéleteim többé-kevésbé, de rendre beigazolódtak. Bennem lehetett hiba, mert az ezúttal négy, korpulensnek mondható Ysaÿe-szonátát kínáló Vengerov-CD arról győzött meg, hogy Ysaÿe-t tényleg érdemes játszani és hallgatni. Ezek a művek a szó legnemesebb értelmében kompozíciók, s csak mellesleg virtuóz hegedűdarabok, reprezentánsai a szerzőjükre jellemző kiforrott és különleges hegedűtechnikának. S bizonyára nem véletlen, hogy az Ysaÿe-t középpontjába állító CD-re Vengerov felvett egy Bach-művet is. Felületes szemlélő könnyen félreértheti Vengerovot, aki a Bach-darab előadásakor barokk hegedűre vált. Az ifjú sztár behódol a divatnak, most megmutatja, hogy ő ezt is tudja – gondolhatnánk. Vengerov azonban Ysaÿe műveinek bachi vonatkozására kívánja ezzel felhívni a figyelmet, s szándékosan nem a kézenfekvő, éppen ezért félrevezető megoldást – a hegedű partitákkal való párhuzamba állítást – választotta, hanem egy olyan darabot, ahol a hangszer és a műfaj között feloldhatatlannak látszó feszültség van. Ezzel hívja fel figyelmünket arra, hogy Ysaÿe darabjai nem pusztán technikai, hanem műfaji, így zeneszerzési problémákat is felvetnek. Vengerov érdeme pedig nem kevesebb, mint hogy bebizonyította: e problémákra Ysaÿe hatásos és tehetséges választ adott.

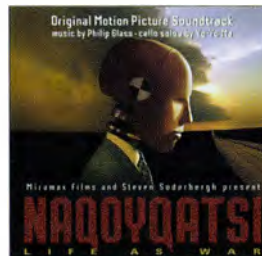
Molnár Szabolcs

Párizsi Lamoureux Zenekar,
vezényel: Roger Desormière,
Eugène Bigot. Solti Kamarazenekar,
koncertmester: Koppándi Jenő.
Hungaroton Classic

FÖLDES ANDOR ZONGORÁZIK

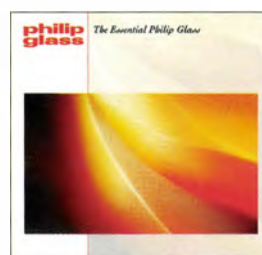
*Bartók: Rapszódia zongorára és zenekarra Op. 1.;
2. zongoraverseny;
Földes Andor:
Kis szvit vonószzenekarra*

PHILIP GLASS

Naqoyqatsi – filmzene

Sony Classical

*The Essential
Philip Glass*

Sony Classical

Nincs rá igazi magyarázat, hogy miért vált az épp egy évtizede elhunyt Földes Andor a magyar zenei köztudat – jelenleg legalábbis – méltatlanul kevésbé ismert előadójává. Igaz, előadói pályája nem volt olyan látványos, mint Cziffráé, mégis, jelen felvételt meghallgatva úgy érzem, komoly adósságunk van Földes zongoraművészi és zeneszerzői örökségével szemben egyaránt. Ugyanez persze fordítva is igaz: a Hungaroton most megjelentetett Földes-lemeze kitűnő nyitánya lehet egy újrafelfedezésnek. Az 1913-ban született zeneszerző-zongoraművész Földes Andor pályájára az a két muzsikusként volt leginkább meghatározó hatással, akiket az azóta eltelt hetnyolc évtized múltán is a kor legnagyobb magyar pianista-zeneszerzőinek tartunk: Dohnányi és Bartók. A már 1939-ban az Egyesült Államokba emigrált Földes Andor a maroknyi hűségese társ egyikének bizonyult az Amerikában ismeretlenséggel, anyagi nehézségekkel küzdő Bartók-házaspár számára. Aligha kerülhetett volna méltóbb kezekbe a II. zongoraverseny 1947-es tengerentúli bemutatója, mint Földes Andoréba, akinek 1940-ben a szerző tőle szokatlanul meleg sorokkal ajánlotta a partitúrát. Bár a Hungaroton lemezén szereplő archív felvételek az ősbemutató után egy ével készültek, az előadás érvényességén – vagy a ma oly divatos kifejezéssel élve „autentikusságán” – ez mit sem változtat. Mind az Op. 1-es Rapszodiából, mind a II. zongoraversenyből készültek azóta kidolgozottabb felvételek is, de az az erő, az a személyes elkötelezettség, amely átsüt Földes interpretációján, bőven kárpótol mind a zenekar kisebb felületességeiért, mind a fél évszázados hangtechnika hiányosságaiért.

A lemezen szereplő harmadik opusz Földes egyetlen zenekari műve, a Kis szvit vonószzenekarra. Bár az 1950-ben komponált darab stílusát tekintve sokkal inkább a zenei mentor hatásáról, mint Földes egyéni zeneszerzői hangjáról tesz tanúbizonyságot, – s bartóki mércével mérve egy szigorú zenetörténész szemében talán „könnyűnek találna” –, a népzenei reminiscenciákban gazdag mű mégis hatásosan, hitelesen közvetíti Földes vallomását a bartóki örökségről. Kiválóan megkomponált, személyes hangú muzsika ez az alig tíz perc terjedelmű darab, s aligha lehet neki felróni ezt az „epigonizmust”. Egy meghatározó jelentőségű mester árnyékában nagyra nőni nem szégyen, sokkal inkább egyfajta „kegyelmi állapot”: hiszen mivé is lett volna a zenetörténet, ha Bachnak nincsenek muzsikusként fia, vagy Brahms nem „folytatja” Beethoven szimfóniáit...

Zsoldos Dávid

A hatvanöt esztendő Philip Glass mostanra mindent elért, amiről egy modern zeneszerző egyáltalán álmodhat. Amerikában ugyanolyan guruként tisztelik, mint mondjuk az európaiak Boulez-t vagy Stockhausent, s új kompozícióinak ősbemutatója még ma – a sokszor emlegetett értékválság és elűzletiesedés korában – is komoly társadalmi-kulturális esemény. Persze Glass megdolgozott a sikerért, és valóban roppant eredeti, szerteágazó életművet hozott létre. Ott van ebben az oeuvre-ben a dodekafónia és a szerializmus öröksége épügy, mint az ősi keleti kultúra és filozófia hatása. Mindez pragmatikus zeneszerzői alkattal, a társadalmi iránti nyitottsággal párosult, s ennek köszönhető, hogy Glass az évtizedek során jó néhány gyümölcsöző együttműködést alakított ki a színház-, film- és táncművészet nagyjával.

Lemezen megjelent legújabb munkája egy filmzene: a Naqoyqatsi, amellyel teljessé vált Godfrey Reggio rendező (és persze Glass) Qatsi-trilógiája. Ennek első darabjához, az 1982-es Koyaanisquatsi-hoz kifejezetten modern, az elektronikától sem idegenkedő muzsikát írt, alátámasztva Reggio rendezői koncepcióját, a robbanásszerűen fejlődő civilizáció bemutatását. Az 1987-ben készült Powaqqatsi ugyancsak organikus módon illeszkedett a vizuális megoldásokhoz: az indiai, afrikai, dél-amerikai motívumok az érzetetlen természetet, a ma is szinte ös-közösségben élő törzseket jelképezték. A trilógia harmadik darabjában viszont kép és hang – bizonyára szándékosan – nincs harmóniában egymással: a filmben megjelenő, Reggio által erőszakosnak, ártalmasnak ítélt globalizációs „gyarmatosítás” egyfajta ellenpontként kifejezetten tradicionális, szimfonikus muzsika szól, s a zenekari szövetből lírai csellódallamok emelkednek ki. A szólót napjaink legdivatosabb gondolkása, az Appalachian Journey után most újabb szűz területre kalandozó Yo-Yo Ma játssza, kellően plasztikus és expresszív hangszínnel. A dramaturgiailag nyolc egységre tagolható (bár a lemezen tizenegy track-re bontott) zenéből árad a Glassra mindenkor jellemző erő és önbizalom, de többszöri hallgatás után finom árnyalatait, bensőséges pillanatait is értékelni tudjuk.

A Naqoyqatsinál könnyebben áttekinthető hangzóélményt kínál egy másik Glass-album, a csaknem tíz éve megjelent The Essential Philip Glass újrakiadása. Hogy a tizenhárom tétel – köztük az Einstein on the Beach, a Satyagraha és az Akhnaten című, bizonyos körökben kultikus jelentőségű operák néhány részlete – valójában mennyire adja a glassi életmű eszenciáját, nehéz eldönteni. Az viszont tény, hogy ezek a zenék mára klasszicizálódtak.

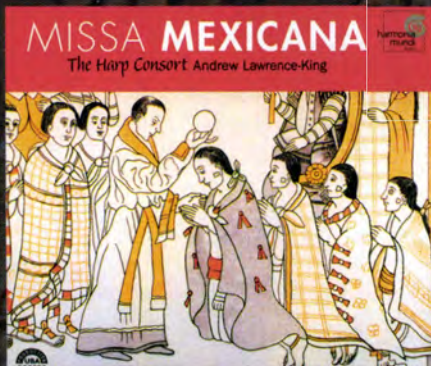
Retkes Attila

The Call of the Phoenix –
Ritka XV. századi angol
egyházzene
The Orlando Consort

La Bele Marie – XIII. századi
francia dalok a Szent Szűznek
ajánlva
Anonymus 4 énekegyüttes

Missa Mexicana
Tha Harp Consort,
Andrew Lawrence-King

The Royal Lewters – Lant-
művek VIII. Henrik
és I. Erzsébet udvarából
Paul O'Dette

Monteverdi: Madrigali
guerrieri ed amorosi
Concerto Vocale,
René Jacobs

Magyarországon forgalmazza:

KÁRSAY ÉS TARSÁ KFT.
1021 BUDAPEST, VERSEC SOR 15.
TEL.: 200-6443
FAX: 200-9650
KARSAYGY@AXELERO.HU

Roland

HP-3

*Az ideális
digitális zongora
mindenkinek!*

- 88 kalapácsmechanikás billentyű
- 64 hang polifónia
- 20 hangszín
- 2 hangszín egyidejű megszólaltatása (Dual)
- billentyűzet kettéosztása (Split)
- 8 Reverb, 8 Chorus effekt
- húrrezonancia szimulációs effekt a zongora hangszínre
- metronóm 53 dobkísérettel
- 2 sávós dalrögzítő
- 65 gyári dal mellékelt kottafüzettel
- interaktív oktató játékok
- 2 x 25W teljesítmény
- három színben kapható: mahagóni, juharfa és rózsafa színben

Roland East Europe Kft. 2046 Törökbálint, DEPO Pf. 83. Tel.: (23) 338-041
Roland ZeneGALÉRIA 1137 Budapest, Radnóti Miklós u. 9. Tel.: (1) 239-9756
e-mail: zenegaleria@rolandee.hu

Web: www.rolandee.hu

EÖTVÖS PÉTER
ELECTROCHRONICLE

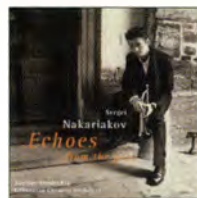
BMC Records

ARVO PÄRT
ORIENT & OCCIDENT

Helena Olsson – szoprán
Svéd Rádió Szimfonikus Zenekara,
Svéd Rádió Kórusa,
vezényel: Tõnu Kaljuste
ECM New Series – MusicDome

VISSZHANGOK
A MÚLTBÓL

Szergej Nakariakov – trombita, szárnykürt
Litván Kamarazenekar,
vezényel: Saulis Sondeckis
Teldec Classics – Warner

Eötvös Péter azon zeneszerzők közé tartozik, akiket megérintenek napjaink zenéjének aktuális kérdései, sőt egész kulturális életünk ütőere is érzékenyen rátapintanak. Az egyik ilyen visszatérő témakör a szabadság és kötöttség viszonya. A mind pontosabb reprodukálást lehetővé tevő fejlett-differenciált kottairás akarva-akaratlanul megnyírbálja az előadói szabadságot, amely különböző módon „csempészhető vissza” a kompozíciókba. Eötvös a '70-es években, szinte egyidejűleg próbált eljutni az ellentétes lehetőségek határáig; szigorú szerkesztési elvek érvényesülnek az 1973-ban komponált „Now, Miss!”-ben, míg a szabad improvizáció lehetőségeivel él a „Music for New York” (1971). Hogy a kettő nem a lehetőségek kétfelé csoportosítása, felosztása, azt a CD címadó darabja bizonyítja. Az Electrochronicle (1972/74) a szerző meghatározása szerint sem nem kompozíció, sem nem improvizáció. Nyolc „hangzásminit” hallunk, melyek közül a legrövidebb mindössze 18 másodperces, a leghosszabb pedig 5 perc 20 másodperc időtartamú. Mégsem tekinthetjük őket kizárólag zeneszerzés-technikai stúdiómnak: a hangzás szépsége egyértelműen művészeti rangra emeli őket. A hangszínek iránti érzékenység, a novum kikísérletezése másfajta zenei gondolkodásra vall, mint a harmóniacentrikus történeti zenék. Eötvös műről műre bizonyítja, hogy a legkülönfélébb technikákat egyaránt tökéletesen birtokolja. Az egyik területen szerzett tapasztalatok gazdagítják a többit is – egyfajta transzfer-hatás érvényesül, és szinte a zsigereinkkel érezzük a szervezethez akkor is, ha nincsenek módszereink-eszközeink az összefüggések feltárására. A felvételen rögzített improvizatív műben is észleljük az arányosságot, s hangszín-gazdagságával a koncentrált mű sem fárasztó. A felvétel műsorát a Dervistánc zárja, csakúgy, mint október 26-án a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémián a szerző székfoglaló hangversenyét.

Fittler Katalin

Be kell, hogy valljam, nagy Arvo Pärt rajongó voltam, legfőképpen akkor, amikor szinte kizárólag Byrd-, Lassus- és Palestrina-műveket hallgattam, tanulmányoztam. Pärt tintinnabuli-stílusa, szöveg- és témaválasztása abban az időben szinte megegyezett, vagy legalábbis nagyon hasonlított a legjelentősebb reneszánsz mesterekéivel. Ahogyan telt az idő, úgy kezdett változni ízlésem is, és hamar félreaktam Pärt-felvételeimet is. Lehet, hogy ebben közrejátszott a Hilliard együttes vezetőváltása is. Minden esetre örömmel fedeztem fel az új Pärt-korongot.

A témaválasztás nem sokat változott (Pilgrims' Song, Orient & Occident, Como cierva sedienta), a zenei megfogalmazás viszont igen. Még mindig felfedezhetők ugyan a meditatív stílusú zenei ívek, a textúra azonban már nem annyira „tökéletes”, bele-beleszűrődik a létbizonytalanság, az isteni örökkévalóságban való piciny kétely, zavar. A figyelmes hallgatót azonban ez nem zavarja, hanem meghatottá teszi, sajnálván, hogy az örökérvényű Pärt is (Horribile dictu!) „wagneresedik”. Persze ezek a színek nem csökkentik az ésszerű komponista műveinek az értékét. Inkább modernizálják a középkorba vetett zeneszerzői álmokat.

Bősze Ádám

A tehetséges fiatal trombitás, Mihail Nakariakov három szerző, Hummel, Mozart és Weber fagottra írt versenyeit trombitára adaptálta, míg Saint-Saëns gordonkára írott koncertjét szárnykürtre. A lemezen majdnem kronológiai sorrendben szerepelnek a művek. Hummel műve megelőzi Mozartét, bizonyára azért, mert egyszerűbb és trombita-átiratban jobban érvényesülő alkotás, így meggyőzőbb a lemez kezdete – az időrend helyébe a fejlődés töretlennek tűnő vonala lép. A négy alkotás közül Mozarté érvényesül legkevésbé trombitán megszólaltatva, a szólóhangszer könnyed szaladgálása Szergej Nakariakov technikailag tökéletes, virtuóz trombitálása ellenére is nehezebb, a hangzás még akkor is harsányabb (különösen a nyitótételben), ha a szólista nem esik túlhangsúlyozás csapdájába. A mozarti finomságból, ami a fagott hangján jól érvényesül, sok minden elvész. Hummel F-dúr, kedvesen és tartalmasan egyszerű concertójához azonban jól illik a trombita hangja, s ugyanez a helyzet Weber F-dúr versenyművével is, mely Mendelssohn világával rokon. A gyűjtemény legkülönösebb darabja Saint-Saëns szárnykürtön megszólaltatott Gordonkaversenye. Természetesen egészen másként szárnyal a szárnykürt hangja mint a csellóé. Másféle közvetlenség érvényesül ebben az esetben: az az érdekes, miként lehet az intim gordonkahangot a zengzetes szárnykürttel oly módon megközelíteni, hogy az eredmény ne essék túlságosan távol az eredeti elképzeléstől. Nem az átírt darabok jellege, hanem a trombita-irodalom szükségessége igazolja az efféle átíratok készítésének és előadásának szükségességét. Az átdolgozások olykor – mint a Hummel- és a Weber-mű esetében – egészen reális alternatívát jelentenek, máskor – mint ezúttal a Saint-Saëns-műben – furcsaságuk miatt érdekesek. A Saulus Sondeckis dirigálta Litván Kamarazenekar finoman, kidolgozottan kíséri. Előadásukban a Saint-Saëns darabja kamarazene jellegű. Kategóriájában kiemelkedően izléses ez a gyűjtemény.

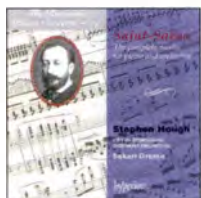
Zay Balázs

ISAAC STERN
PORTRÉLEMEZ
Mozart, Schubert,
Brahms és Bach
vonósművei

Isaac Stern, Cho-Liang Lin – hegedű,
Yefim Bronfman, Eugene Istomin
– zongora,
Yo-Yo Ma, Leonard Rose – cselló,
Michael Tree, Jaime Laredo – mélyhegedű
Sony Classical

SAINT-SAËNS
ÖSSZES ZONGORA-
VERSENYE

Stephen Hough – zongora
City of Birmingham Symphony Orchestra,
vezényel: Sakari Oramo

Hyperion – Karsay és Társa

Igen szép, mind külső megjelenésében, mind belső tartalmában kulturált, igényes CD-vel emlékezett meg a Sony Isaac Stern művészetéről. Biztosan nagyon sokan vannak azok, köztük én is, akik a hegedűirodalom valamelyik nagy mesterművét Stern előadásában hallották először (szerencsésebbek esetleg koncerten), és azóta sem tudnak szabadulni az első találkozás élményétől.

Stern természetes muzikalitása, a művek értelmezésének és artikulációjának magától értődő könnyedsége, a hangadás szépsége közel hozta ezeket a mesterműveket. Nem kell nagy jóstehetség ahhoz, hogy kijelentsük: Stern felvételei a jövőben is etalonértékűek maradnak. E portrélemez legrokonszenvesebb vonása pedig, hogy az egy Bach-tétel kivételével, Stern kizárólag kamaraművekben hallhatjuk. A szerkesztők jó érzékkel nem a reflektorok kereszt-tűzében álló szólista Sternre irányítottak még egy fénysugarat, hanem az emberre, a muzikusra, a társas lényre terelték a hallgató tekintetét. Ráadásul a Schubert-trió kivételével valamennyi felvétel első kiadás.

Számomra úgy tűnik, hogy Stern ahhoz a zenésztípushoz tartozik, aki a kései alkotó és előadóművészet minden tűzét és bölcsességét éppen Mozart muzsikájában tudja a leginkább érvényre juttatni. A szonáta-felvételek 1992/93-ban készültek. Az előadás minden hangján hallatszik, hogy Stern önmaga kedvéért muzsikál, nem karikíroz, nem értelmez, nem dramatizál, nem okoskodik. Egyszerűen lejátssza egymás után a hangokat a számára leglogikusabb módon. Ha megkérdezhetnénk tőle, hogy miért csinálja ezt vagy azt a részt úgy ahogy, nyilván valami egyszerű példával világítaná meg: így szoktunk sétálni az utcán, így teniszezzünk vagy éppen így szeretjük fagyaltot. Semmi hamisság, semmi kimódoltság. Kevesen és egyre kevesebben zenélnék így.

Molnár Szabolcs

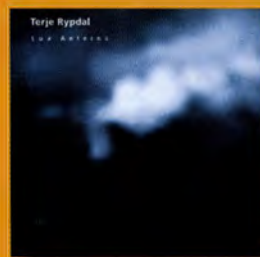
Győztes csapaton ne változtass – tartja a mondás. Stephen Hough már hozott egy „Az év hanglemeze”-kitüntetést és egy Gramophone-díjat (versenymű-kategória, 1996) a Hyperion számára Scharwenka és Sauer zongoraversenyeivel. Mi sem magától értetődőbb, hogy a kiadó Saint-Saëns zongorára és zenekarra írt műveinek előadására is őt kérte fel. A recept további része így hangzik: végy egy megbízható másodvonalbeli zenekart, egy precíz, a kitűnő finn iskolán nevelkedett karmesterrel, egy borongós januári hétvégét, három (talán) kevésbé borongós szeptemberi napot, valamint egy júliusi keddet, két profi hangmérnököt – de legfőképpen egy nagy kaval jóformán ismeretlen partitúrát.

Sajnos időnként mind a zenekar, mind Hough diszkréten – számomra túlságosan is diszkréten – a háttérbe húzódik, s egy tárlatvezető pontosságával és szenttelenségével mutatja be ezeket az alig játszott műveket.

Ennek ellenére mégis szép számmal akadnak lélekemelő pillanatok. Lehetetlen például szó nélkül elmenni az op. 70-es Allegro appassionato imponálóan virtuóz megoldásai, vagy az I. zongoraverseny Andantéjának néhány varázslatos jelenete mellett. A felvételek legnagyobb erénye mégis az, hogy a valódi felfedezés öröme hozták el a zenerajongó számára: a Hyperion dupla albuma távolról sem csak megszállott gyűjtők számára készült. Szégyenkezve rá kellett döbbernem, hogy a közismert opuszok kivételével nem ismerem és értékeltem eddig eléggé ezt a kitűnő szerzőt: Saint-Saëns lenyűgözően bánik a zongoralettel, (megjegyzem, Hough is) s a dallami ötletekre, a hangszerelésre sem lehet senkinek panasza. Élvezet volt megismerni ezeket a műveket, amellyekkel a francia szerző igencsak elkényeztette a pianistákat. Tehát zongoristák, koncertrendezők figyelem! Van élet a Liszt-zongoraversenyeken túl is!

Zsoldos Dávid

ECM NEW SERIES

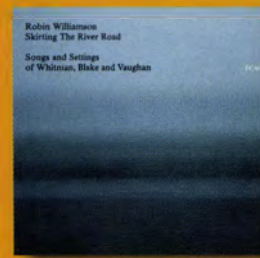
TERJE RYPDAL

ANOUAR BRAHEM

MEREDITH MONK

ROBIN WILLIAMSON

Forgalmazza a MusiCDome Kft.

Cím: Budapest, XIV.

Fogarasi út 5.

Telefon: 221-5260 Fax: 383-8396

E-mail: ertekeletes@musicdomekft.hu

SCHUMANN
Zongoraverseny,
Csajkovszkij: b-moll
Zongoraverseny

Daniel Barenboim – zongora
Müncheni Filharmonikusok,
vezényel: Sergiu Celibidache
EMI Classics

GERSHWIN,
BARBER, BERNSTEIN
Gershwin:
Kék rapszódia,
(Leonard Bernstein
– zongora), Barber:
Adagio, Bernstein:

Candide-nyitány, On The Town,
Részletek a West Side Story-ból
Vezényel: Leonard Bernstein
Deutsche Grammophon – Universal

GOLDMARK KÁROLY
DALOK

Bokor Jutta – ének
Gulyás Márta – zongora
Hungaroton Classic

Csajkovszkij művét Barenboim sosem vette lemezre, Celibidache meg egyáltalán nem ment lemezstúdióba, így e korábbi koncertfelvételek lemezkiadása különösen érdekes. Nemcsak kuriózum volta, hanem zenei mélysége miatt is. Elsősorban azért nevezhető legendának ez a lemez, mert azt a muzsikálást reprezentálja, amit régi előadások kapcsán szokott az ember felejthetetlennek nevezni. Schumann Zongoraversenyét sajátos szaggatottsággal adják elő, már-már brucknerinek nevezhető strukturálással. Borongós az interpretáció alaphangulata, és halmozza az apró, de karakteres meglepetéseket. A két zenész egymásra figyelése példás. Sokszor váltanak egy-egy ponton hirtelen, de nem megtörve, hanem izgalmassá téve a muzsika folyását. Barenboim fiatalkorában egyszer azt mondta feleségéről, Jacqueline du Préről, hogy nehéz kísérni, mert gyakran él az agogika lehetőségével. Most ő is bőszéggel alkalmaz váratlan gyorsításokat, lassításokat. Előadása olyan drámai, mint du Pré híres Brahms- vagy Elgar-interpretációi. Olykor annyira lassul a tempó, hogy egészen sajátos, melankolikus jelleget ad a zenének. Schumann Zongoraversenyének egyik legizgalmasabb, legkülönlegesebb előadása ez, amilyen Csajkovszkij b-moll Zongoraversenyének felvétele is. Ebben a műben Barenboimé a főszerep, aki ezúttal még többször módosít a mű megszokott előadásmódján. Kezdőhangjainak visszatéréseit rendre fokozott lassítással adja elő, kiemelve így a bevezetéssel való kapcsolatot. Váratlan visszavételekben, meglepetésszerű fokozásokban gazdag az előadás, melynek különböző részei más és más ismert felvételhez állnak közel, máskor egészen egyéniek. Barenboim törekszik a meghökkentésre, újszerű, karakteres megoldások alkalmazására. Zenélése átlagon felül improvizatív, felkészültsége példás – a mű legérdekesebb felvételei közé tartozik ez. Elég messzire megy a hagyományostól, de izléseesen, ihletetten teszi.

Zay Balázs

Mi, európaiak sokszor zavarban vagyunk, hogy miként értékeljük, hová soroljuk az amerikai klasszikus zenét. Hiszen az Egyesült Államok hatalmas olvasztótégelyében nehéz megmondani, hogy egy-egy kimagasló jelentőségű alkotói életműnek vagy előadóművészi produkciónak hol is húzódnak a valódi kulturális-etnikai gyökerei. Egy újonnan kiadott – bár a '80-as években készült koncertfelvételeket tartalmazó – válogatáslemez számomra most egyértelműen bizonyította, amit Gershwin, Copland, Ives, Cage, Bernstein és mások oeuvre-jének ismeretében azért eddig is sejtettünk: a XX. század közepe óta igenis létezik autonóm amerikai zeneszerzés, amely ugyan sokat köszönhet az európai tradíciónak, de bizonyos szempontból túl is lépett rajta. Tüllépett, mert nem terhelték évszázados béklyók, konvenciók, szabad lehetett és vakmerő.

Az említett lemez a Deutsche Grammophon Entrée című sorozatában jelent meg, s Gershwin, Bernstein, illetve Samuel Barber kompozíciói hallhatók rajta. A szimfonikus könnyűzene emblematikus darabját, Gershwin Kék rapszódiaját a karmesteri, zeneszerzői és „népművelői” pályája mellett zongoristaként is kiváló Leonard Bernstein játssza; úgy, hogy hangszere mellől maga dirigálja a Los Angeles-i Filharmonikusokat.

Ugyancsak ő vezényli Samuel Barber Adagióját, illetve saját kompozícióit: a Candide-nyitányt, az On The Town című három táncpezizódót és a West Side Story-ból készült szimfonikus táncokat, valamint a végén a legendás Americát, ugyancsak a West Side Storyból. Amit hallunk, mindvégig szintiszta öröme: árad belőle az életkedv, az amerikaiakra oly jellemző öntudat és büszkeség. Bachi, brahmsi, bartóki mélységeket persze hiába keresünk a produkcióban (nem is ez volt a szerzői és szerkesztői szándék), a felhőtlen szórakozást viszont biztosan megtaláljuk.

ReA

Soha annyi világpremier nem született Hungaroton-embléma alatt, mint az ötvenéves cég legutóbbi évtizedében. Méltatlanul elfeledett szerzők értékei ébredtek új életre a kiadói felfedezőkedv jövőtől, sőt már a közgondolkodásba is befészkelte magát bizonyos rokonszenves kétely: vajon a kismesteri besorolás, ami a 20. századi zenetudomány álláspontját rögzíti a géniuszok mögötti másodvonal megítélésében, ma is helytálló-e, vagy némely esetben kiigazításra, netán átminősítésre szorul. Vegyük például a nagyromantika egyik utóvédjeként számon tartott, különös pályáivet bejárt Goldmark Károlyt, Gazdag életművéből manapság koncerteken legfeljebb a Sakuntala-nyitányt hallani, operapartitúrái közül pedig idehaza egyedül a Téli rege szólal meg rendszeresen – de csak mint balettzmuzsika, Seregi László Makrancia Katájának előadásain. Holott a Monarchia korabeli Magyarországnak világhírű zeneköltője Liszt mellett az a Goldmark volt, akinek főműve, a Sába királynője Európa és Amerika harmincnál is több operaházában kilenc nyelven aratott sikert. Most ennek a diadalmas zenedráma-karriernek a hátszálgyökereit tapinthatjuk ki a szerző 1859 és 1879 között írt dalaiban, és mondhatom, a felfedezés élményével hat a Bokor Jutta és Gulyás Márta közös produkcióját rögzítő CD. A korongon sorakozó négy ciklus mindegyike opusz-számot visel, tehát a már saját hangján megszólaló komponista munkája; a legkorábbi dal 1859-ben keletkezett, alig egy évvel azután, hogy első szerzői estjének konklúzióit levonva a huszonnyolc esztendő fiatalember teljes addigi termését megsemmisítette. Önkontrollja később is szilárd maradt: kitaposott magának egy keskeny ösvényt, amelyen a „romantika úthálózatában (...) csakis ő közlekedett” (Kecskeméti István). De a géniuszok ihletése azért végigkísérte életútján, s e kötődésekről a CD hitelesen tájékoztat. Az énekesnő sötét altja ugyan elég súlyos a dalok szövegéhez képest, a voce hajlékonysága azonban a lírai pianissimók finom kivitelezését is szavatolja, a zongorapartner dinamikai és színskálája meg vetekszik egy szimfonikus zenekaréval.

Kerényi Mária

LIGETI GYÖRGY

Csellőverseny, Clocks and Clouds, Hegedűverseny, Sippal, dobbal, nádihegedűvel
Teldec – Warner

SZTRAVINSZKIJ –
BOULEZ

Sztravinszkij: Le Sacre du Printemps, Tűzmadár
Vezényel: Pierre Boulez
Deutsche Grammophon – Universal

IL GIARDINO
ARMONICO

Az Il Giardino Armonico együttes albuma az Artist Portrait sorozatban
Warner Classics

A Ligeti György életművét felölelő hanglemez-összkiadás egyes darbjait már eddig is tisztelettel és érdeklődéssel figyeltük, de a mostani, legújabb CD valahogy a szívünkhöz is közelebb áll, mint a korábbiak. Ezen az albumon található az alig két éve komponált Ligeti-opusz, a Weöres Sándor verseire írt Sippal, dobbal, nádihegedűvel, amelynek előadói is magyarok: Károlyi Katalin mezzoszoprán és az Amadinda Ütőegyüttes. Dalciklust zongora helyett ütőhangszerekkel kíséri merész vállalkozás, de Ligeti fölényes mesterségbeli tudással oldja meg a feladatot, kiemelve Weöres nyelvi leleményeit. A lemezen helyet kapott még az 1966-ból való, klasszikussá emelkedett Csellőverseny, az 1992-es Hegedűverseny, valamint egy másik kultikus Ligeti-darab, a tizenkét női hangra írt Clocks and Clouds.

A Deutsche Grammophon Entrée című sorozata biztos szerkesztői kezek válogatása egy bámulatosan gazdag katalógusból: csupa szép zene és nagy név. Az Entrée egyik legújabb kiadványán Pierre Boulez Sztravinszkijt vezényel: a Tavaszi áldozat felvétele 1992-ben, a Tűzmadáré egy évvel később készült. Előbbit a Clevelandi, utóbbit a Chicagói Szimfonikusok játsszák, s miután mindkét zenekar remekül szól, elégedetten állapíthatjuk meg, hogy a magyar dirigensek (jelen esetben Széll és Solti) felbecsülhetetlen értékű mesterségbeli tudással gazdagították a világ zenekultúráját. Boulez tempóin, artikulációin, karmesteri felfogásán persze órákig lehet vitatkozni, de aligha érdemes. Még akik nem kedvelik, azoknak is tudomásul kell venni, hogy a francia maestro örökre beírta magát a zenetörténetbe.

Katalógusának legnagyobb ászait mutatja be a Warner Classics sorozata, az Artist Portrait. A barokk zene historikus előadását megreformáló, számtalan új ötlettel gazdagító Il Giardino Armonico együttes lemeze túlzás nélkül nevezhető a Giovanni Antonini hegedű-, illetve Luca Pianca lant- és theorbaművész vezette formáció Best of-válogatásának. Még olyan slágerszámok is helyet kaptak rajta, mint Vivaldi Négy évszak című ciklusából a Tél, Bach III. Brandenburgi versenye vagy Albinoni Adagiója. Nem maradhattak ki a kevésbé ismert itáliai mesterek sem: Uccellini, Merula és Torelli alkotásai reprezentálják a barokk zene születésének folyamatát. A főszereplő azonban kétségkívül Vivaldi, akinek életművét a Tél mellett még három további kompozíció, köztük egy Mandolínverseny képviseli.

Anne Sophie Mutter
LUDWIG VAN BEETHOVEN
HEGEDŰVERSENY
2 ROMÁNC
New Yorki Filharmonikusok
vezényel: Kurt Masur

Deutsche Grammophon
CD 471349-2

Plácido Domingo
SZENT ÉNEKEK
Gounod: Ave Maria, Sanctus, Repentir; ifj. Plácido Domingo: Ave Maria; Händel: Largo; Stölzel – Bach: Bist du bei mir; Rossini: Domine Deus; Franck, Schubert, Wagner, Mendelssohn, Tosti stb. művei
Közreműködik: Sissel – ének,
Paolo Rusticelli – zongora
Milanói Giuseppe Verdi Ének- és Zenekar
vezényel: Marcello Viotti

Deutsche Grammophon
CD 471575-2

Cecilia Bartoli művészete
ÁRIÁK ÉS DUETTEK

Händel (Rinaldo);
Vivaldi (Dorilla in Tempe, Farnace, Bajazet);
Gluck (Il Parnaso confuso, La clemenza di Tito);
Mozart (Figaro lakodalma,
Don Giovanni, A varázsfuvola);
Rossini (Hamupipóke,
A sevillai borbély, A török Itáliában)
Donizetti (Szerelmi bájjal)
és Verdi (Traviata) operáiból
Közreműködik: David Daniels, Bryn Terfel,
Luciano Pavarotti
Academy of Ancient Music, Christopher Hogwood
Il Giardino Armonico, Giovanni Antonini
Akademie für Alte Musik, Berlin, Bernhard Forck
Bécsi Filharmonikusok, Claudio Abbado

DECCA – CD 473380-2

EMI Classics

MAHLER – RATTLE
 Mahler: V. szimfónia
 Berlini Filharmonikusok, vezényel:
 Sir Simon Rattle

Sir Simon Rattle, a tekintélyes és sikeres maestro most éppen Mahler V. szimfóniáját vette górcső alá. Szeptember elején, a Berlini Filharmonikusok élén több hangversenyen dirigálta a késő romantikus szimfónia-termés egyik legizgalmasabb kompozícióját, s rendkívüli gyorsasággal CD is megjelent a koncertfelvételekből. Aligha vitatja bárki is, hogy Rattle mindent tud a mahleri stílus fortélyairól, ismeri, magáénak érzi azt a sajátos világot, amit Mahler a szimfóniákban megteremtett. A berlini zenekarra sem lehet panaszunk: régi hímevéhez méltó, kiegyensúlyozott produkciót mutat be. A cisz-moll szimfóniát végighallgatva mégis – szavakkal nehezen kifejezhető – hiányérzetünk támad. Lehet, hogy egyszerűen csak az a baj, hogy Rattle nem a hajdani Osztrák-Magyar Monarchia területén született?

Hungaroton Classic

TISZTA FORRÁS
 Bartók- és Kodály-
 művek és magyar
 népzenei gyökereik

Néhány éve a reveláció erejével hatott a Muzsikás együttes Bartók-albuma, amelyen – Alexander Balanescu kreatív közreműködésével – megmutatták a nagyvilágnak, hogy valójában milyen gyökerekből is táplálkozik Bartók Béla zenéje. Ugyanez a koncepció jelenik meg – jóval konzervatívabb, didaktikus változatban – a Hungaroton válogatásán, amely Bartók- és Kodály-művek népzenei forrásaira hívja fel a figyelmet. Jóob Árpád szerkesztő gondos munkát végzett, s miközben a külföldi hallgató bizonyára rácsodálkozik majd az egyes dallamokra, a magyar recenzensnek nem marad más, mint hogy méltassa a közreműködők tekintélyes névsorát. Az archív felvételeken Bartóktól Kocsis Zoltánig, Basilides Máriától Hamari Júliáig, Vásárhelyi Zoltántól Ferencsik Jánosig zeneéletünk karizmatikus egyéniségei szerepelnek.

Hungaroton Classic

HUBAY JENŐ
 Hegedű-zongora
 művek, no. 5

Szecsódi Ferenc (hegedű),
 Kassai István (zongora)

A pályafutásának negyedszázados évfordulóját ünneplő hegedűművész, Szecsódi Ferenc és egyik állandó kamarapartner, a magyar zene-történet elfeledett értékeit kutató Kassai István zongoraművész már az ötödik albumot jelenteti meg a Hungarotonnál Hubay Jenő kamarazenejéből. A lemez első fele a verbunkos és népies műdal örökségéből táplálkozó „magyar vonulatot” idézi fel, négy Csárdajelenet segítségével. A második részben a világszerte elismert magyar hegedűiskola megalapozójának hangulatos zsánerképei csendülnek fel: Három karakterdarab, Két koncertmazurka, Elégikus fantázia, Scherzo. Jó előadás, a magasrendű kamaramuzsika és a szalonzene határán, ahogyan Hubay megálmodta.

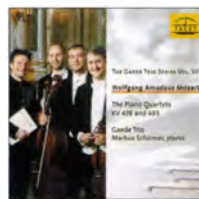

Harmonia Mundi – Karsay és Társa

CLAUDIO MONTEVERDI
 Monteverdi:
 Madrigali guerrieri
 ed amorosi

Aki az itáliai barokk első nagymestere, Claudio Monteverdi életművéből csak az operákat (például a Poppea megkoronázását) ismeri, talán el sem hiszi, hogy a derék Monteverdi kevésbé kimódolt és teatrális, ha úgy tetszik, „életközeli” zenéket is tudott írni. Ennek jó példája a Madrigali guerrieri ed amorosi (Harcias és szerelmes madrigálok) címet viselő sorozat, amelyet most a stílus és a műfaj egyik legkiválóbb szakértője, a René Jacobs vezette Concerto Vocale vett lemezre. Az igényes kivitelű dupla CD a madrigálok mellé a zeneileg igen értékes – bár inkább az említett, teatrális vonalat követő – Ballo delle Ingrate (A könyörtelennek bálja) című allegorikus művet társítja. Jacobsék előadása majd kicsattan az életerőtől: az interpretáció további előnye a kristálytisza intonáció, a szépen érthető olasz szöveg, valamint a színes, kontúros hangszerkíséret. Kiemelkedően jól sikerült az önálló számként is ismert Tankréd és Klorinda párviadalának tolmácsolása.

Phonologie

GAEDE TRIO
 Mozart:
 Zongoranegyesek

A művészileg és hangtechnikailag is feltűnően igényes kiadványairól ismert német független kiadó, a Tacet egyik legfontosabb sorozata a Gaede Trio nevéhez fűződik. A Daniel Gaede hegedű-, Thomas Selditz brácsa- és Andreas Greger csellóművész alkotta együttes szisztematikusan térképezi fel és jelenti meg a kvartettek árnyékában maradt vonóstrió-irodalom felfedezésre méltó értékeit. Repertorájuk Bachtól Schnittkéig, Schubertől Hanns Eislerig igen széles palettán mozog, de a legtermészetesebben, nagyvonalú eleganciával Mozartot játszanak. Legújabb lemezükön műfajt váltottak: vonóstrió helyett ezúttal két Mozart-zongoranegyest szólaltatnak meg, Markus Schirmer zongoraművész közreműködésével. A K. 478-as g-moll, illetve a K. 493-as Esz-dúr kvartett a bécsi klasszikus kamarazene-irodalom ékköve: a két mű szingardagsága, szólamszövéseinek minden szépsége remekül érvényesül a Gaede-féle interpretációban.

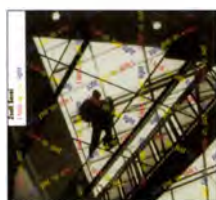

Harmonia Mundi – Karsay és Társa

MISSA MEXICANA
 Missa Mexicana
 – The Harp
 Consort

A The Harp Consort együttest vezető Andrew Lawrence-King a régizene-játszás egyik legeredetibb, leginnovatívabb alakja. A Harmonia Mundi kiadónál megjelent eddigi lemezeit mindig valamiféle határozott koncepció és tematika alapján állította össze, s most sem tett másként. A Missa Mexicana a XVII. századi Mexikó – mint az egyik legfontosabb és igen fejlett kultúrájú spanyol gyarmat – zene-kultúrájába enged bepillantást. A lemez gerincét a mai Mexikóváros közelében fekvő pueblai katedrális egykori zeneigazgatója, Juan Gutiérrez de Padilla Miséje alkotja, kiegészítve tradicionális latin-amerikai, sőt az Elefántcsontpartról érkezett rabszolgák által behozott afrikai dallamokkal, s azok műzenei feldolgozásaival. Hihetetlenül izgalmas, szép és életteli muzsika ez, s az eredeti hangszereket (spanyol hárfá, mexikói gitár, bajón) is felvonultató Harp Consort előadása szerencsére nem merül ki az egzotikum keresésében, hanem sokkal több annál: mélyről jövő, részletgazdag interpretáció.

SEREI ZSOLT
MŰVEI
*Nézek fel:
csak fény*

BMC Records

Serei Zsolt nemcsak zeneszerzőként, hanem előadóművészként, a Componensemble alapítójaként is a hazai kortárszenei szcéna meghatározó személyisége. Most megjelent szerzői lemezét sokszínűség, s egyúttal a kompozíciós eszköztár változatossága jellemzi. A Hét perc húsz évre című, kamaraegyüttesre írt darab nyitja a sort, majd Három kínai négyesros következik szopránhangra és zongorára, Horváth Mária és Csalog Gábor előadásában. Az album dramaturgiai tetőpontjának is tekinthető a Pierre Boulez tiszteletére írt L'ombre sur les structures pliées, amelyet – mintegy oldásként – az Albumlapok című zongoraciklus miniatűrjei követnek. A válogatást a kűrtre és kamaraegyüttesre írt, 1993-ból való Szerenád zárja. Jól szerkesztett, színes tabló ez, amely műhelytitkokba is bepillantást enged.

ALFRED SCHNITTKÉ
*Concerto grosso
no. 1, no. 5,
Quasi una sonata*

Deutsche Grammophon – Universal

A négy éve elhunyt Alfred Schnittke emléke előtt tiszteleg a Deutsche Grammophon kiadványa, amely az Echo 20-21 című, modern zenére specializálódott sorozatban jelent meg. Az album főszereplője a világhírű hegedűművész, Gidon Kremer, aki az 1990-ben, illetve '93-ban készült felvételeken Schnittke mindkét concerto grossóinak szólóját játssza, míg a Quasi una sonata című műben nemcsak hegedűl, hanem vezényel is. Partnerei is kitűnőek: Tatjana Grindenko (hegedű), Jurij Szmironov (zongora), az Európai Kamarazenekar és a Bécsi Filharmonikusok (Christoph von Dohnányival az élen). A kelet-európai történelem érdekessége, hogy a zeneszerző és a „főelőadó” voltaképpen honfitársak: bár Schnittke német volt, Kremer lettnek vallja magát, mindketten évtizedekig éltek a korábbi Szovjetunióban.

GYÖNGYÖSSY
ZOLTÁN
*Kortárs magyar
fuvoladarabok*

BMC Records

„Gyöngyössy Zoltán nagyon nagy művész. Megtisztelt azzal, hogy lemezére vette a darabjaimat” – írta a dicséreteket egyébként nem túl bőkezűen osztogató zeneszerző-géniusz, Szöllősy András. Gyöngyössy több mint húsz éve koncertéletünk markáns szereplője, aki elévülhetetlen érdemeket szerzett a magyar kortárszene új termésének bemutatásában. Most is ezt a repertoárt veszi görcső alá: a lemezen Serei Zsolt, Kurtág György, Szöllősy András, Sárosi László és Sári József alkotásai, valamint Gyöngyössy saját darabja, egy kétfuvolás duó (amit Ittész Gergellyel játszik) szerepel. Hallhatjuk még Jónás Krisztina éneklését, Kemenes András zongorajátékát és a Serei Zsolt vezényelte Budapesti Kamara-szimfonikusokat. Érdemes rászánni az időt erre a lemezre, mert értékes kordokumentum.

RAHMANYINOV
– PETUKOV
– SZIMONOV
*Rahmanyinov:
II. és III. zongora-
verseny*

Good International – Varga

1901 áprilisában nyitotta meg kapuit a nagyközönség előtt a moszkvai konzervatórium nagyterme, amelyet Európa egyik legpatinásabb, s legjobb akusztikájú koncerttermeként tartanak számon. Tavaly, a századik születésnapon jó néhány rangos, izgalmas koncertet rendeztek itt, amelyek közül feltehetően kiemelkedett Rahmanyinov zongoraversenyeinek előadása, Mihail Petukov szólójával, a Moszkvai Filharmonikusok közreműködésével, Jurij Szimonov vezényletével. Egy áprilisi és egy októberi koncertből állt össze az a CD, amelyet nemrég jelentetett meg a koreai Good International kiadó. Igazi késő romantikus, szlávos dallamokkal, olykor szinpadiasnak tűnő (de mindig hiteles) gesztusokkal, néha talán túlságosan is szabadon értelmezett tempókkal. Petukov mindenestre ragyogó virtuóz, a zenekar játéka korrekt, Szimonovot pedig Magyarországon aligha kell bárkinek is bemutatni.

WARNER CLASSICS HUNGARY

Chamber Orchestra of Europe
Toskarov, Feltsmanov

Maxim Vengerov
Berlin Philharmonic Orchestra
Claudio Abbado

Martha Argerich
Sviatoslav Richter
Orchestra di Padova e del Veneto
Alexandre Rabinovitch
Yuri Bashmet

Minőségi klasszikus CD sorozat - középaron

Beethoven: IX. szimfónia
*Európai Kamarazenekar,
Nikolaus Harnoncourt*

Csajkovszkij: Hegedűverseny
Maxim Vengerov, Claudio Abbado

Mozart: Zongoraversenyek No.20, 25
Martha Argerich, Sviatoslav Richter

Bartók: Zongoraversenyek
Schiff András, Fischer Iván

Dvořák: Gordonkaverseny
Csajkovszkij: Rokokó-variációk
Msztyiszlav Rosztropovics

Schumann: Zongoraötös
Sviatoslav Richter, Borodin Quartet

www.warner-classics.com
www.warnermusic.hu

Minden ami zene!

Minőségi komolyzene,
komplett operák,
óriási jazz választék,
meditációs és
világzene.

Különleges
gyűjtemények,
10, 20, 40, 100 CD-s
válogatások!

Keresse a
CARMEN ZENEKLUB
boltjában,
a 1073 Budapest,
Erzsébet körút 48.
Szám alatt.
Tel.: 342-2115

Magyarországon
forgalmazza a
H & H '92

FRANZ DANZI
Zongoraötösök

The International Music Company
- H & H '92

Az úgynevezett mannheimi iskola egyik kismestereként emlegetett Franz Danzi (1763–1826) nevét és művészetét alighanem csak azok ismerik alaposabban, akik elmélyültek valamely fafúvós instrumentum (leginkább a klarinét) tanulásában. Az itáliai eredetű, Németországban letelepedett muzsikuskalázból származó Danzi nagy érdeme, hogy a fúvós hangszereket beépítette a kamarazenebe, jelentősen gazdagítva ezzel repertoárjukat. A Das Reich'sche Quintett elnevezésű – kifejezetten a mannheimi iskolára specializálódott –, korhű hangszereken játszó fúvósötös már negyedik Danzi-hemézét készítette el: most éppen hősünk három zongorás kvintettjét vették lemezre, Christine Schornsheim zongoraművész közreműködésével. Gondosan kimunkált, a tételkaraktereket tekintve igen változatos muzsika ez, amelyben helyenként még a Sturm und Drang szenvedélye lobban fel, másutt viszont már a kora romantikát előlegezi. Érdemes behallgatni és megtanulni Danzi nevét.

EMOTION
Kertesi Ingrid
(ének) és a Buda-
pest Saxophone
Quartet

Convention Budapest Classic

Kertesi Ingrid (szoprán) és a Budapest Saxophone Quartet (Szepesi Bence, Puskás Levente, Tószegi Bernát, Horváth Marcell) új lemeze voltaképpen műfajkeresztesen alapul, mégsem nevezhető crossovernek. Azért nem, mert egy pillanatra sem tér le a komolyzene tradicionális útjáról, csak éppen teljesen új ruhába öltözteti azt. A nem túl sokat mondó Emotion (Érzelem) címet viselő albumon a barokk, a bécsi klasszika és a romantika jól ismert vagy éppen ritkaságértékű kompozíciói szólalnak meg – átiratban. Caccinótól Gounod-ig több mint kétszázötven évet fog át ez a válogatás, amelynek egyetlen rendező elve az énekhang és a négy szaxofon által létrehozott magasztos, szinte „földöntúli” hangzás. Bár nem kifejezetten egyházzenei indíttatású lemezről van szó, élő előadás esetén mégis leginkább templomba való. Kertesi Ingrid és az ifjú szaxofonosok merész vállalkozása összességében egyértelmű sikert hozott.

Mezzo, a zene mozgóképekben

Már zenetévéből is sokféle fogható, a francia Mezzóra azonban valóban igaz, ami máskor üres közhely: a Mezzo más, mint a többi. A Mezzo televízió a francia Muzzikból nőtte ki magát, miután szövetségre lépett egy másik, hasonló profilú francia adóval. A program minden hónapban fantasztikus csemegéket kínál. December 6-án, pénteken például Bach műveit három műsorban is hallhatjuk, amint legavatottabb tolmácsolói, Nikolaus Hamoncourt és Ton Koopman vezénylik. Ugyanezen a napon Massenet napjainkban reneszánszát élő operája, a Manon látható teljes terjedelmében, Renée Fleming és Manuel Alvarez főszereplésével, Jésus Lopez-Cobos vezényletével. A XX. századi hangszeres zene iránt érdeklődők sem maradnak ingyencsék nélkül, december 14-én például Francis Poulenc és Henri Dutilleux kamarazenéjét élvezhetik – digitális hang- és képminőség kíséretében.

A jazz kedvelőinek általában az esti és a hajnali órákban jön el az ideje: december-

ben többek között Michel Petrucciani, Diane Shuur, Count Basie, Cecil Taylor és Maria Joao Pires dokumentum- és koncertfelvételei vannak műsorra tűzve. Az Európán kívüli műfajok közül pedig a pakisztáni szufi kántálás, a Qawwali művészetével, illetve kambodzsi, khmer udvari előadók tolmácsolásában látható tradicionális zenével és táncsalakkal ismerkedhet meg a különlegességekre nyitott zenerajongó.

A Mezzo januári programjára érdemes január 7-én figyelni, amikor portréfilmet láthatnak a fiatal francia zongoraművésznőről, Hélène Grimaud-ról. Januárban reflektorfénybe kerül az olasz barokk és kora klasszika muzsikája: a Fabio Biondi vezette Europa Galante kamarazenekar 19-én Vivaldit játszik, 23-án pedig a XVIII. század itáliai kismestereinek muzsikája csendül fel tolmácsolásukban. Ugyancsak 19-én a sokoldalú hangszeres és zeneszerző Michel Portal kvintettjének koncertjét mutatja be alsó alkalommal a Mezzo francia zenetévé.

FORRÁS KONCERTEK

Téli Ünnepi Estek a Zeneakadémia Nagytermében

Karácsonyi Koncert

2002. december 20. és 21. este fél 8 órakor

Budapesti Vonósok

J. S. Bach: Brandenburgi versenyek, C-dúr szvit, h-moll szvit
(km.: Drahos Béla – fuvola)

Szilveszteri Koncert

2002. december 31. este 11. óra

Amadinda Ütőegyüttes és Presser Gábor

Vendégek: Vigh Andrea és Karácsony János
A szünetben pezsgővel búcsúzunk az elmúlt évtől és köszöntjük az Újévet!

Az Újévi Koncert

„A Duna forrásától a Forrás Koncertekig”
2003. január 1. este fél 8

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara

zongorán közreműködik és vezényel: Vásáry Tamás
közreműködnek: Hajnóczy Júlia (ének), Vigh Andrea (hárfa) és Szabadi Vilmos (hegedű)

A szünetben pezsgővel köszöntjük az Újévet!

Liszt: A forrásnál, Hasselmans: A forrás, Wolf: Kis semmiségek, Mendelssohn: Szentivánéji álm (Notturmo, Scherzo, Intermezzo, Nászinduló), Brahms: Magyar táncok, J. Strauss: A denevér – nyitány, J. Strauss: Tavaszti hangok – keringő, Schubert: A-dúr rondó, Dvořák: Szláv táncok, Liszt: II. magyar rapszódia

További koncertek 2003-ban a Zeneakadémia Nagytermében:

január 2. ClassJazzBand, január 4. Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, Hamar Zsolt és David Grimal, január 18. P. Anderszewski (zongora), január 24. Tokody Ilona (ének), Jandó Jenő (zongora), február 21. Florent Heau (klarinét), Szegedi Anikó, Szabadi Vilmos, Onczay Csaba és a Budapesti Vonósok, február 22. 11 és 13 óra – Farsangi koncertek gyerekeknek, március 19. Vigh Andrea hárfaešte a tavaszi fesztiválon április 25. Hajnóczy Júlia (ének), április 29. L. Kavakos (hegedű), Nagy Péter (zongora)

A koncertek este fél 8 órakor kezdődnek – jegyek megvásárolhatóak a Zeneakadémia jegypénztárában – Tel.: 342-0179

 Jakobi Koncert Kft.

A Forrás koncertek főszponzora:

A Forrás koncertek médiaszponzora:

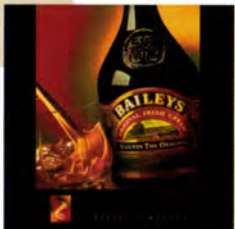
NÉPSZABADSÁG
Magyarország legkedveltebb napilapja

STRABAG

A | S

ARTSTATION

Az **ARTSTATION** Kft. kommunikációs ügynökség, mely több, mint 5 éve az élelmiszer, szállodaipar, stb. területén működő, és a világon piacvezető vállalatok sorának kínál különböző integrált brand design és BTL kommunikációs megoldást. A csomagolásfejlesztés egyik fő profilunk, mely alapvető "on-shelf" reklámeszköznek számít. A csomagolás design olyan eszköz, mely segít kommunikálni a termék főbb jellemzőit és előnyeit. A hatékony és sikeres csomagolásnak egyedinek, modernnek, figyelemfelkeltőnek és a kategóriájához relevánsnak kell lennie.

1. Csomagolás design tervezés
2. Ízillusztráció készítés (fotószíntű termék-megjelenítés) rajzillusztráció készítés
3. Márkanév kitalálása
4. Brand logo lifting
5. Csomagolás műszaki megoldásainak megtervezése
6. POS anyagok tervezése és kivitelezése
7. Kiadványok nyomdai kivitelezése

SONY MUSIC

ÚJDONSÁGOK KARÁCSONYRA

philip
glass

The Essential Philip Glass

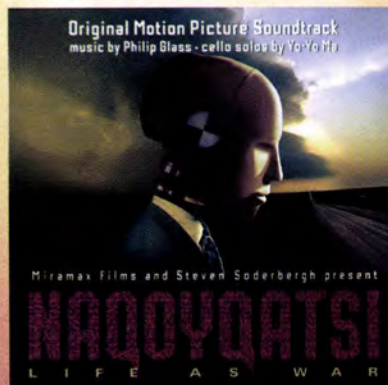

PHILIP GLASS - THE ESSENTIAL PHILIP GLASS

A művész 13
legfontosabb dalát
tartalmazó
'93-as album
új kiadásban,
rendkívül vonzó áron

FILMZENEALBUM - PHILIP GLASS/YO-YO MA - NAQOYQATSI

A világhírű csellista és a
zseniális zeneszerző
első közös projectje

www.sonymusic.hu Sony Music COLUMBIA

WEATHER REPORT - LIVE AND UNRELEASED

18 kiadatlan
koncertfelvétel
a csapat '75 és '83
közötti időszakából
dupla CD-n

Mezzo televízió az igényes zene kedvelőinek

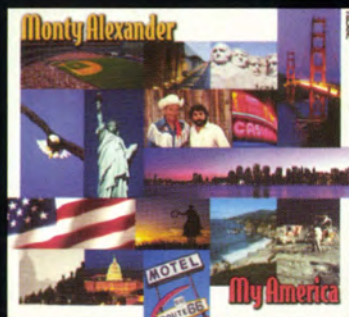
A maga nemében egy egyedi
csatorna,
24 órában a kábeltévén !

Mezzo

Klasszikus zene | Jazz | Blues | Világzene

Keresse a csatornát a kábeltelvízió szolgáltatójánál!

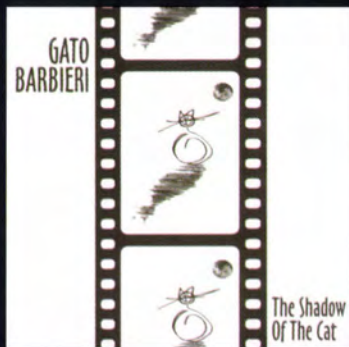
Üzenet

*Monty Alexander:
My America*

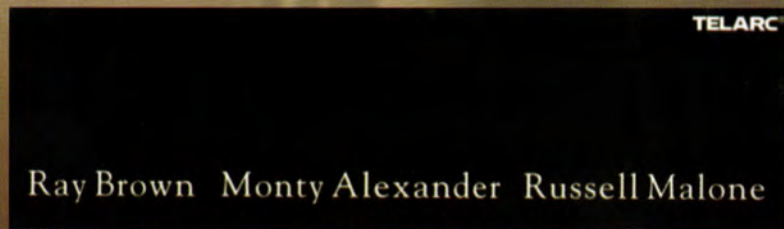

4 Generations of Miles

*Gato Barbieri:
The Shadow of the Cat*

a jazz őshazájából

Ray Brown Monty Alexander Russell Malone

Ray Brown utolsó koncertfelvétele

Forgalmazza:

Karsay és Társa Kft.

1021 Budapest, Versec sor 15.

Tel.: 200-6443 Fax: 200-9650

karsaygy@axelero.hu

DJABE

FLYING

LIVE IN CONCERT
UPDATE TOUR 2001

AZ ELSŐ MAGYAR WORLD / JAZZ DVD

Keresse az üzletekben!

GRAMY RECORDS
1092 Budapest, Ráday u. 40.
Telefon 06 1 217 1121
Fax 06 1 218 0166
E-mail mail@gramy.hu
Internet www.djabe.hu
www.djabe.com
www.gramy.com

- Fantasztikus 5.1 Dolby Surround és LPCM Stereo hang
- 132 perces koncertfelvétel+20 perces dokumentumfilm
- Interaktív menürendszer
- Teljes biográfia és diszkográfia
- Web linkek

Banai Szilárd • Barabás Tamás • Ben Castle • Égerházi Attila • Kovács Ferenc • Kovács Zoltán • Sipos András

Váci Hangszerház

2600 Vác, Kossuth u. 15.
Tel./fax: 06 27/510-500, 510-501
E-mail:
imrohanga@mail.digitel2002.hu

Kezes nélküli
hitellelhetőség!

Új és használt
hangszerek adás-
vétele, komoly- és
könnyűzenei kották
nagy választékban.

A Gramofon magazinban
szereplő CD-k
megvásárolhatók,
megrendelhetők az

AMADEUS Zeneszalón- ban

(V. Szende Pál u. 1.
tel: 318 66 91),
ahol kiemelt klasszikus
és jazz választékkal
várjuk kedves
Vásárlóinkat.

Az Üzletlánc
további CD boltjai:

ZENEÁRUHÁZ,
VI. Jókai u. 40.

ZENESZALON,
V. Vörösmarty tér 1.

ZENESAROK,
József körút és
Baross u. sarok

CAMPONA, XXII.
Nagytétényi út 35-37.

Újraélheti a zenét!

Üzletünkben
a gregoriántól
a kortárs zenéig
hanglemezen
mindent megtalál
- ha mégsem, kívánságát
előjegyezzük,
számon tartjuk.

Egyéb szolgáltatásainkról
kérjen további
felvilágosítást!

CD Centrum

Klasszikus Zene

Jazz

Népzene

World Music

Gyerekzenék

A Déli Pü.-től
egy percre
a CD Centrumban

XII. Magyar Jakobinusok tere 4.
Tel.: 355-38-08

Nyitva:

H-P: 12-19

Szo: 10-13

Rendelés
postal utánvétellel is

ÉGI, FÖLDI, KÉTLAKI

Szarka Tamás rendhagyó vallomása a Ghymes új lemeze kapcsán

Szarka Tamás, a Ghymes frontembere öntörvényű művész: költő, zenész, zeneszerző. Tisztában van önmagával, tudja, mit akar. Kötik a gyökerek: a szülőföld, a közösség, a hagyományok. Története van, viselkedésében ott az ember iránti alázat. Olyan zenész, aki még bisz az élő muzsika erejében. Tizen-nyolc év zenei pályafutás után sem tud úgy tenni, „mintba” játszana. Zárkózott természetű alkotó, a Gramofon riporterével mégis megosztotta néhány percét. A beszélgetésből rendhagyó vallomás született meghatározó élményekről, zenei lelkületről és művészi elbivatottságról.

Kisebbségben születtem Szlovákiában mint magyar. Gyermekkoromat falun töltöttem egy kis közösségben. Eleinte irodalommal akartam foglalkozni, a zene csak később jött, véletlenszerűen. Kezdetben nagyon komolyan vettem az önkifejezés szükségességét. Kötelesség volt ez önmagam iránt. Ma már tudom, hogy azért... nem eszik olyan forrón a kását.

„János bácsi, dudáljon kend”

A nyitrai főiskolán egy kis, magyar magban éltem. Itt alakult meg a Ghymes együttes 1984-ben. Állandó táncházaink voltak, zenéltünk. Így éltük le a fiatalságunkat, kijárva a magyar népzene iskoláját.

Nyaranta Téka-táborba utaztunk. Ott oktatót Porteleki Laci is, aki akkor még a Tékában zenélt. Az ő stílusa nekem mindig nagyon tetszett: erős, kifejező hegedűjáték. Őt hallottam hegedülni, mikor először fogalmazódott meg bennem, hogy sem a gyorsaság, sem a hegedűfogás nem számít. Az a fontos, hogy árad-e a zenészből a zene, hogy kizenél-e magából. Ezt nem lehet megtanulni. Erre születni kell. Virtuóz technikájú, ámde gyenge kisugárzású primáson – hidd el – el lehet aludni.

Hegedűjáték-stílusom és a díszítéseim magyar, főként erdélyi eredetűek, a táncmuzsika iskolájában formálódtak ilyenné. Fodor „Neti” Sanyi bácsiék egyszer nálunk vendégeskedtek, együttlélegeztünk és zenéltünk. Kétezerig az Ifjú Szívek Magyar Művészegyüttes kísérőzenekara voltunk, de ennek – tíz év után – egyik pillanatról a másikra vége lett. Azóta azt tesszük, amit gondolunk. Ez felemelő érzés is ám!

A Ghymes ma már országosan ismert. Az egész életünket és munkánkat a zenekarra és a zenénkre tettük fel. A végsőkig elmegyünk, az összes energiánkat beletesszük, szinte mindent föláldozunk érte. Lehet ezt nevezni céltudatosságnak, karrierizmusnak, de előremenekülésnek is. Nincs más esélyünk.

„Sose hinnéd, hogyan táncol ez a világ bennünk”

A nyitrai évek alatt elkezdtem komolyzenével is foglalkozni. Nagyon megfogtak Bach hegedűre írt partitái és fűgái. Rajtuk keresztül jutottam el több más művéhez is. A közép- és kelet-európai népzenei gyökerek mellett néhány éve egy kicsit elmozdultam a Közel-Kelet dallamvilága felé. Az arab és a török népzene közel áll hozzám. Szerintem jól illeszthetők a magyar népzenebe, átjárható a dallamviláguk.

GHYMES: HÉJAVARÁZS
Buják Andor – szoprán- és alt-szaxofon, töröksíp, vokál
Pukkai Attila – cimbalom
Szarka Gyula – ének, vokál, gitár, fretless bass, bőgő
Szarka Tamás – ének, hegedű, vokál, gitárok, szintetizátor, fretless bass, ütősök

Közreműködők:

Nagy Szabolcs – szintetizátor
Fambauer Péter – szintetizátor
Tíba Sándor – dobok, ütősök
Gyenge Lajos – dobok
Kis Bernadett – ének
Vincze Enikő – nő
EMI

Végre kimondható: megjelent a Ghymes zenekar legújabb CD-je. A tizennyolc éve folyamatosan fejlődő, belülről megújuló zenekar dallamvilága népzenei – magyar, közép- és kelet-európai, később közel-keleti – alapokra épít. Tovább lépésül olyan utat választottak, ahol a népi hangszerek mellett a dobfelszerelés és a szintetizátor is megszólal, szülvé ezzel némi pop-rock burkot a zenemag köré. Ebben a hangzásban az újszerű elemek hol körülveszik a védettnek nyilvánított hangokat, hol felolvadnak egymásba. Az új lemezen meg egyenesen fölülkerekednek ezen sajátos zenei megoldások. De jó uralkodónak bizonyulnak. A végeredmény izgalmas és energikus hangzásképzés.

A Ghymes-zene dallamvilága rokon a versek lelkületével. A muzsika lüktetése zsigeri, mélyről jövő. Míg a koncertek dübörgése magával sodor, gyakorta lehengerel és bennrekeszti a levegőt, addig a lemezek zenei világa felszippan. Ám a lendület helyett inkább az apró finomságok varázsa ragadja el a hallgatót.

A Héjavarázsban külvilág és belső élet szimbolikus párhuzamai vonulnak végig. Úgy kezdhethetnénk, hogy megnyilatkozások. Zene- és versköltemények, amelyek betöltik a világot. Széles és elgondolkodtató lelki skálán mozog a tizenkét szerzemény: a humortól a gyötrelmen és gyönyörön át összetett érzelmek húrján játszik dal és dallam életerős lendülettel. A hangszerelések tökéletes kifejezéseket találnak, a hangszerek kitöltik a zenei formákat. Így gazdagodhatunk mi, hallgatók az óraidót kattintva ötvenhét percnyi, ám a szubjektív időbe zuhanva sok-sok napnyi héjavarázzsal.

B. A.

Élvezem, ahogy áramlanak és kifejezést találnak a gondolataim a zenében. Ez visz előre. Tudom, hogy jó az, amit csinálók, mert hat. A zenehallgatáshoz mindenki ért. Úgy, mint a focihoz. Az én oldalamról nézve azonban bizonytalan mindaz a kvintesszencia, ami bár kivonódik az ember gondolataiból és leképeződik dalra, mégsem áll meg önmagában, mibenlétét meg kell magyarázni. Sok ember a mi muzsikánkon keresztül jutott el a népzenehez. Előtte nem érdekelte őket. Most pedig a mi dalainkkal együtt autentikus zenét is hallgatnak. Ezáltal akarva-akaratlanul közönséget teremtünk a népzeneészeknek. Néhányan viszonzásképpen értetlenül állnak a helyzet előtt. Nem merik kimondani, pedig ők is tudják.

Tavaly ősszel egy pozsonyi musicalszínház felkért, hogy hangszereljem át A cigánytábor az égbe megy című musicalt. Van benne három új szerzeményem is: dübörögnek, lévén dobos darabok. A minőségi zenének vannak mesterségbeli fogásai. Bárkit meg lehet tanítani – akinek van egy kis hallása – zeneszerzésre, hangszerelésre, szövegírásra és arra, hogyan komponáljon az átlagosnál jobb muzsikát. Persze, ehhez megfelelő tanár kell. Én is megtanultam mindezt, alkalmazom is. Remélem, egyre sokrétűbben. Mindezek mellett meglehetősen öntörvényű vagyok. Ha tetszik egy dallam, ami szól a fejemben, leülök és leírom. Nem vizsgálom, honnan jött. Semmi közöm hozzá. Az meg már nem rajtam múlik, hogy milyennek ítélik meg.

Elkészült az új lemez. Az egyik dalban ott van Bach is. Úgy érzem, mára alaptalan az a nagy féltés – ami mostanság folyamatosan hallható –, hogy a Ghymes nem fog tudni jobb lemezt készíteni. Bár sohasem tudok teljesen elégedett lenni, azért most örülök. Nekem tetszik a végeredmény. A legutóbbi Ghymes klubban a régi számok szövegétbe illesztve már játszottunk néhány új dalt. Nekünk zenészeknek is érdekes volt ez a zenei időutazás. Van, aki szeret minket, van, aki irigyel. Az a szerencsénk, hogy senki nem megy el mellettünk közömbösen. Mondják, hogy Ghymes-

jelenség van. Talán azért, mert most más együttes nem zenél így, csak hasonlóan. Lehet jelenség azért is, mert erőteljes energiák hömpölyögnek le a színpadról, amikor akarjuk, és általában akarjuk. Ez a Ghymes-jelenség lényege.

Mi pontosan ugyanazt szeretnénk, mint sokan mások: sok ezer embernek játszani egy óriási stadionban – legyenek nagy méretek, hatalmas hangerő. Ha én odacsapok, akkor az szóljon. Ez él a fejemben... ugyanakkor annak is örülök, amikor csak néhány ember hallgat minket átszellemülten.

„Szarvas vagyok, fejemen / Holdat s Napot cipelem”

Hétesztendős koromban jött tollamra az első vers: az életről írtam egy súlyos, több versszakos irományt, és hát persze egészen lesújtó véleményem volt a világról. Aztán a temetőről írtam, ekkor nyolc-kilenc éves lehettem. Borzalmas témaválasztásaim voltak, ugye? Élet és halál, sehol egy plüssmackó. Most már nem bánom, sőt örülök, hogy ezek a témák foglalkoztattak gyermekként. Az én nagy, buta, költői szomorodással így érkezhettek csak meg ide.

Rossz alvó vagyok. Nehezen alszom el, és gyakran megébreddek. Ilyenkor szoktam írni. Verseim egynémelyike már tiz-tizenkét, sőt tizenöt éves is megvan. Eleddig a fiókomban heverték. Egy részüket énekelhetővé tettem, átírtam dalszövegekké. Aztán két barátom kiadta őket. Most itt vannak dalok és versek egyben, egy kötetben, néma időben. Véráram-versek, mondják. Ha megszólít minket egy érzés, akkor ott leselkedik valahol a közelben nem várt társa, annak ellentéte is. A boldogság méhében hordozza a bánatot. Legszebb és legnehezebb pillanatainkban egyszerre éljük át ezeket a végleteket, életünket pedig ezen ellentétek harca írja. Ez a természet rendje, és ez az ember története is.

Lejegyezte: Borbély Anita

Makám-Lovász Irén:

Szindbád

3-93 éves korig!

NOVEMBERTŐL A BOLTOKBAN!

Lemezbeutató turné:

- December 5., 15:00 Fazekas Gimnázium (Budapest)
- December 13., 20:00 Fonó Budai Zeneház (Budapest)
- December 15., 19:00 Újtelepi Római Katolikus Templom (Soroksár)
- December 22., 11:00 MU Színház (Budapest)

FONÓ
Records

1116 Budapest, Szteegova u. 3.
Tel./Fax: 203 1751, 203 1752
fono@fonorecords.hu
www.fonorecords.hu

EXPLORER SOROZAT

East Africa

Witchcraft & ritual music

Ghana

High-life and other popular music

Nonesuch – Warner

szertartászenéket tartalmaz. Közös bennük a dobok és csörgő-zörgő ritmushangszerek, sipok hangfüggönyén áthatoló taltos (javasszony), esetenként kórus szenvedélyes éneke. A számunkra olykor fűlsértőnek tetsző gonosz szellemek elűzésére szolgál. Hallhatunk egyháros és hathúros pengetős hangszert, ezenkívül marimbát (ezt azon a földrészen balafonként ismerik széles körben), de elefánttrombitálás szerű fúvóhangszert is magas és mély változatban. Ha a kísérfüzetben nem olvashatnám, európai füllel bizony nem tudnám eldönteni, mikor, miféle szertartás zenéjét hallom: ráolvasás, ördögűzés, esetleg fiatalok törzsi beavatási szertartása, vagy éppen eksztatikus, felszabadult lakodalmi táncmulatság zenéjét. Ezek a végtelenül egyszerű, naivnak is mondható zenék afrikai benszülöttek és európai, civilizált polgárok legbelsőbb, legelemibb ösztöneit egyformán megbizsergetik. Saka Acquaye és együttese játszik a ghanai válogatáslemezen. Ez teljes mértékben mo-

dern, városi zene, mint neve is mutatja: „High-life” (életöröm, „baróság”), a nyugat-afrikai városi fiatalság szórakoztató tánczenéje. Tipikusan olyan stílus, amit a lemezkiadók szívesen gyömöszölnek be az „Afro-pop” nevű óriási zsákba, ahol olyan társai találhatók, mint például a kameruni eredetű Makossa, a szenegáli Mbalax, az algériai Rai, a Calypso, a Juju, a Soukous – hogy csak a manapság legnépszerűbbeket említsük. Az afrikai ritmusvilágot az európai harmonikus gondolkodással ötvözve alakult ki a huszadik század elejétől kezdve az afrikai szórakoztató zene. A nagyvárosi kávéházak, mulatók színpadain tökéletesen megférnek egymás mellett a különböző ősrégi, etnikai eredetű dobok és az európai hangszerek, a gitár, a nagybőgő, a zongora. Elvitatathatlan amerikai hatásról tanúskodik a hagyományos jazzhangszerek, a szaxofon és a vibráfon jelenléte. (Az afrikai és európai keverék zene, a jazz „visszaáramlása” az őshazába evidens jelenség. Township jazz) Az ötvenes években a szakma nagy öregje, Saka Acquaye is egy újjvilági egyetemen tanult – vagy inkább tanított – képzőművészetet, hogy magát az amerikai életérzéssel felszíva, hazatérően szülőhazájába tánczenei együttést alapítson. Az ő szerzeményei a CD-n megszólaló számok, amelyeknek szövegeit helyi nyelvi dialektusban és angolul adják elő a zenészek. Mondanivalójuk csodálatosan reprezentálja a naphosszat kemény munkát végző, talán nyomorgó, ezzel együtt pozitív, életigenlő filozófiájú embereknek a zene és a tánc általi, gyermekien felszabadult örömet.

Pődör Bálint

Kritika

A Nonesuch Explorer Series sorozatának két új darabja egy 1975-ös, illetve egy 1969-es felvétel új kiadása. Bár a két CD-n teljesen más műfajú zene hallható, mindkettő nagyban segít közelebb kerülnünk a rendkívül sokszínű és a stílusokat hallatlanul szabadon vegyítő afrikai zenei élethez.

A zene fiziológiai és gyógyító hatását évezredek óta ismeri az emberiség. („Magyar gyerek gyógyítja sípval, dobbal, nádihegedűvel...”) Napjainkban azonban már csak nyomokban – például Afrikában – lelhető fel az a tradíció, amely az ember betegségtől való megtisztítását a természetben fellelhető orvosságok, valamint a dobolás ritmusa és az éneklés dallama együttes hatásával éri el. A kelet-afrikai gyűjtés egy tanzániai felvétel kivételével kenyai gyógyító és rituális

PROPHET SOROZAT

Valiha Malagasy (Madagaszkár)

Mossi du Burkina Faso (Nyugat-Afrika)

Universal

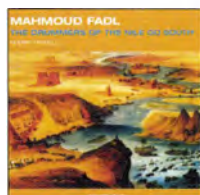
Napjaink egységesülő érdeklődésű és érdekelttségű világában szinte már alig találni olyan CD-sorozatot, amely a különböző zenei hagyományokat egészen friss felvételeken mutatja

be. A francia Prophet sorozat két darabját már előző számunkban méltattuk: a hozzávetőleg 30 darabból álló sorozat felvétele 2000 és 2002 között született, és remek minőségűknél fogva igazán bizakodásra adnak okot: legalább van még pár évtized, mire ezek a hagyományok teljesen kivesznek a világ élő zenei dialektusainak sorából...

A sorozat újabb részei közül sokszínűsége, összetettsége miatt emelkedik ki a Madagaszkárban készült forrásanyag. Madagaszkár zenei hagyománya viszonylag új, nemzeti hangszere, a bambuszcsőre hangolt húrokból álló körcitera, a valiha mintegy 500 éve jelent meg csupán a szigetországban. A madagaszkári kultúra és zene érdekessége, hogy sajátosan keverednek benne bizonyos fekete-afrikai elemek egy távolabbi vidék, a maláj-indonéz szigetvilág zenéjével. Maga a valiha is állítólag Indonéziából érkezett Madagaszkárra – akárcsak egyesek szerint a különböző xilofonok, például

a balafon elődjei is a jávai gamelánzene fémmel hangszerei, amelyek muzulmán karavánutakon áramlottak be a fekete kontinensre. A mostani felvétel is többnyire a madagaszkári valiha-repertoárt mutatja be, amelyeknek összetétele sem kevésbé érdekes a hangszer eredeténél. A dallamok között sok olyan van, amely néhány törpemotívumból áll, ezek variálása, egymással való átszövése, ritmikus ismétlése inkább a jellegzetes dél-afrikai poliritmikus struktúrákat idézi. Mások érdekes módon – nyilván európai hatás nyomán – meglepő hasonlóságot mutatnak az általunk is jól ismert hamóniákkal, építkező dallamviláguk szerényszerűen csendül fel a valiha fémhúrjain. Egyébként a kapcsolat ma is eleven a két távoli régió között. Számos madagaszkári zenész tanulmányozza saját zenéje eredetét Jáván, ahol viszont igencsak nagy az érdeklődés az afrikai ritmikai struktúrák iránt.

H. Magyar Kornél

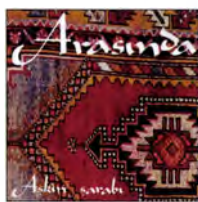

MAHMOUD FADH
Nubian Travels –
The Drummers of
the Nile go South

Piranha – Varga

A virtuóz egyiptomi ütőhangszeres a Nasser tö környékén nőtt fel, ahol a mai napig aktív a régi núbiai udvari zenei tradíció. Ez a terület több szempontból is határnak számít az arab és a délebbre eső, már inkább fekete-afrikai kultúra között. A lemezen hallható zene első hallásra érdekes és mesterséges fúzió hangzik – a darabuka mellett például egyenrangú ütőhangszer a konga –, valójában azonban ennek a vidéknek az őshonos harmóniavilágáról van szó. A lemez lebilincselő utazás a Nilus deltájától egészen a Szudánban található forrásvidékekig. Nagyon érdekes színtolt a szuezi stílusú menyegzői zene, amely több hasonlóságot mutat az andalúziai flamencóval – nyilván nem véletlenül. Az itt felhangzó, semsegy nevű nilusi hárfá (Abd Elaziz Elbarbary Ashour) harmóniai mintha csak a Gibraltári szoros környékéről származnának. A német Piranha kiadó, tőle megszokott módon tömör, de fontos információkkal látta el a kísérfűzetet.

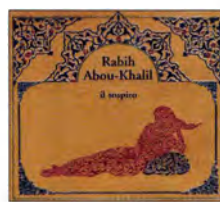

ARASINDA
ASKIN SARABI –
TÖRÖK NÉPZENE

Szerzői kiadás

Lassacskán nincs olyan szeglete a világnak, ahonnan ne hallhatnánk jellegzetes dallamokat valamelyik pasti klubban. A bő választék újabb árnyalattal bővült: az Arasinda autentikus török népzenei játszik. A pengetős szazon megszólaló Nyitrai Péter vezette együttes minden tagja (Berger Hannah – ének, Gyulai Csaba – vonóhangszerek, Hoppál Mihály – gitár, Gyarmati Gábor – basszus, Pödör Bálint – ütőhangszerek) alapos felkészültségről tanúskodik: a dallamok korrekt tempó, pontos ritmika kíséretében csendülnek fel, az eredeti szövegek izesen hangzanak, a témákat pedig szépen felépített hegedű-, gadulka- és szaz-szólók bontják ki. Törökország történelmi és földrajzi jelentősége egyaránt megmagyarázza, hogy lehet a zene annyira sokszínű, az arab és kaukázusi eredetű hangszereken a zenei motívumok egész tárháza csendül fel a Balkántól egészen Mongóliáig. Felfedezésük valóban lebilincselővé teszi ezt a felvételt.

RABIH
ABOU-KHALIL:
IL SOSPIRO

Enja – Varga

Rabih Abou-Khalil különleges igényteliséggel kezeli a zenei fúziót. Persze hangszere, a perzsa-arab lant, saját nevén az ud is megköveteli ezt. A liszaboni származású, Németországban élő művész patikámérlegesen kimért arányokkal rendelkező zenéjének már olyan közreműködői is voltak, mint a világhírű Balanescu Kvar-tett: az Arabian Waltz című lemez fordulópont volt Khalilnál, eltávolodás az etno jazztól a hangszerelés egyfajta nemes purifikációja felé. Az Il Sospiro, a fantasztikus udjátékos szólólemeze egyfajta trubadúrhangulatot kelt a hallgatóban; persze ezt sugallja a borító is, amelyen az ismerős arab betűs kalligráfia ezúttal egy fekvő női akt sziluettjét formázza – botránykötő az „igazhitűek” szemében. Khalil, a fegyelmezett udvari zenész tehát ezúttal szabadjára ereszti érzelmeit: a rigorózan kötött kompozíciók mögött igazi mediterrán szenvedély izzik, és ez a sajátos ellentét adja meg a lemez briliáns feszültségét.

FLAMENCO
MEETS JAZZ

TIM – H & H '92

A cím önmagában talányos, de a lemez már az első megszólalásában megoldja dilemmát: szerenád jellegű szaxofonintró után big band és gitár következik. Állítólag Miles Davis miután elkészítette a Sketches of Spain 1960-ban, a flamencót a spanyol bluesának nevezte. Nos, a mostani, főleg német és spanyolok közreműködőkkel felvett lemez nemcsak hagyományos flamencót dolgoz fel, hanem latin-amerikai táncokat is: rumbát, tangót, fandangót. Az európai népzenei közül a flamencó szinte egyként örítte meg azt a kettősséget, amelyre a kötöttség és az improvizáció egyaránt jellemző, ez pedig igencsak nehéz feladattá teszi a gitár együttműködését nagyobb apparátussal. A két szólista, Thomas Hickstein és Andreas Christian Junge meglehetősen magabiztosan kezeli a hangszert, a zenekar hátterei nekik és Elva La Guardia énekesnőnek egyaránt biztos kapaszkodót biztosítanak.

TOUMANI
DIABATE,
ROSWELL RUDD
MALICOOL

EmArcy – Universal

Toumani Diabate, a mande származású, Bamakóban élő koraművész rendszeres kirándulókat tesz hangszereivel, ezzel a tipikus nyugat-afrikai pengetőssel. Persze a fekete zenészek számára ez egyáltalán nem szentségtörés, képesek szinte minden zenei korszakot és dialektust a saját stílusukra formálni az erőszakosság legkisebb érzése nélkül. Diabate szenzációja volt a spanyol Carmona-fivérekkel közös CD-je, a Songhai, amelyen megmutatta, hogy tud két flamencogitáros mande zenét játszani és viszont. A MALICOOL kora-harsona-párosítása ezzel szemben nem bizonyul szerencsésnek. Fantasztikus az együttjáték, de a széteső sound, a bice-bóca hangszerelés miatt rendre befejezetlen marad a kompozíció. Az utolsó szám furcsa mód meggyőző arról, mennyire népszerű Beethoven a Guineai-öböltől északra – nem először hallom egy-egy témájának feldolgozását fekete-afrikai zenész tolmácsolásában.

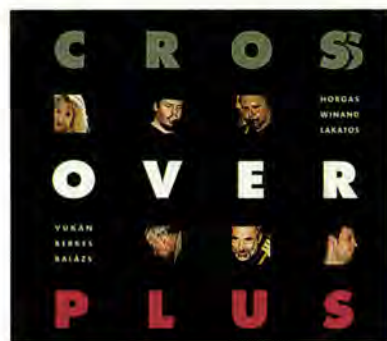

ROBY LAKATOS
AS TIME GOES BY

Deutsche Grammophon – Universal

Filmzenék cigányzenekarra – ez valami egészen bizarr vállalkozás. Másrészt viszont a tematikus zene ötlete csupán ürügy, amolyan művészi alibi, amit megint ki lehet játszani! A Casablanca, a Magas szőke férfi... a Cigányok ideje, a Hegedűs a háztetőn hangulata mindig ugyanaz, a művészetet a virtuozitásban van – na de ez Lakatos bandájánál épp elég. A tipikusan magyar vendéglátózást elképesztő magas szintre emelték. Roby Lakatos hegedűjátékában Grappelli soundja ezer szállal kötődik a magyar cigány hagyományhoz. A zenészek pedig itt-ott olyan hangulati, dinamikai és tempóváltásokat produkálnak, amelyek még mai zaklatott világunkban is igencsak próbára teszi a hallgató pulzusát – miközben pillanatra sem esik szét az összjáték. Roby Lakatos bandája ugyanolyan, mint ahogy berobbant a nemzetközi zenei tudatba: kicsit könnyes, kicsit giccses és egészen zseniális.

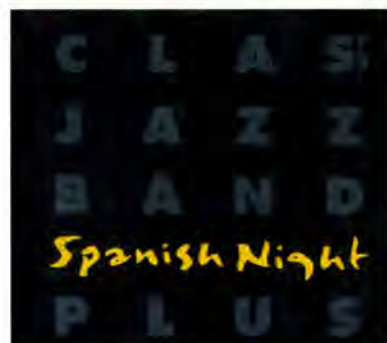
VUKÁN GYÖRGY,
HORGAS ESZTER
CROSS OVER PLUS

CAE Vukán Records

CLASSJAZZ BAND
SPANISH NIGHT PLUS

CAE Vukán Records

Vukán György 1999-ben Horgas Eszterrel kezdett együttműködésének két dokumentumát adta közre saját kiadóján keresztül: mindkettő zeneakadémiai koncertfelvétel. Mint lapunkban már részletesen be is számoltunk róla, a klasszikus zenei világból érkező sztár, Horgas Eszter kirándulása a jazz irányába sokkal „komolyabb” eredménnyel zárult, mint bárki is hihette volna. Négylemezes ciklus közeledik éppen most, az év vége felé járva a befejezéshez: a Horgas Eszter arcai I-IV négy különböző felfogásban közelíti meg a köztes (crossover) műfajt. A lemezek közül, amelyek a Grammy Records katalógusát gazdagítják, a most méltatandó darabok közvetlen előzményének tekinthetők a sorozatban az első (Crossover) és a harmadik (Spanish Night) számot viselőik.

E két lemez kulcsembere – hangszerelőként – Vukán György, aki e két ráadáslemezrel kiemeli, át is értékeli a közösen alkotott műveket. Horgas időközben a negyediknek szánt Latin Fiesta műsort, illetve a korábbi repertoár egy részét a Class & Jazz együttesrel viszi tovább. November végi, Erkel-színházbeli koncertjén minden eddiginél nagyobb apparátus, közel száz fős stáb szerepelt, nyitást mutatva a társművészek felé.

A borítón olvasható szavaival összhangban tavaly számunkban a fuvolista arról nyilatkozott, hogy számára a crossover megkerülhetetlen állomás, és nem valamiféle határmezsgye, melyen keresztül kell vágni. A crossover számtalan lehetősége közül sok izgalmas forma ölt testet. A Cross Over Plus című lemezen az alapfelállás hozza nyilvánvalóan a legpontosabban a koncepció lényegi részét: de a trió (Vukán, Berkes Balázs és Balázs Elemér) és az elementáris erejű két szólólista (Winand Gábor énekes és Lakatos Tony szaxofonos) valóban zenekarrá olvadt össze a fuvolistával. Az együttesben többnyire Vukánra hárul az a roppant nehéz feladat, hogy meghatározza vagy éppen átfordítsa a *modust*, hogy inkább jazzesen vagy inkább klasszikus felfogásban frazeáljanak éppen. Hogy ezek a határok időben itt-ott kitapinthatók, ettől még nem kérdőjeleződik meg a Crossover kísérlet sikere. Talán éppen ott van a lényeg, hogy mennyire ragadják magával ezek a fordulatok a hallgatót, és ez a Cross Over Plus esetében teljes siker, hiszen koncertként újrahallgatva is élményszámba megy.

Nem született ilyen egységes zenekari hangzás a másik lemezen, melyen a ClassJazz Band újabb, nagyformátumú vendég-szólólistákkal egészül ki: Winand mellett gyönyörű szólókat hallunk Juhász Gábortól gitáron, Dresch Mihálytól szaxofonon és Fekete Kovács Kornéltól trombitán. Mind Vukánnak, mind Horgasnak „szíve csücske” a spanyol/latin zenei világ, és annak számtalan változata. Talán ez az egyik oka, hogy a fentihez képest kevésbé egységes ez az anyag. Míg a klasszikus és jazz zene ötvözése mindenki számára nyilvánvaló eredményt hozott, addig éppen a tematikai megkötés túl tág, hiszen egész Ibéria és Latin-Amerika minden irányzata belefoglalható. Talán kicsit tarka-barka lett a Grieg Peer Gyntjét, Vukán Spanyol Rapszódiaját, és Ellington Caravanját egymás után felvonultató lemez, mely egyébként nem is csak egy koncert felvételeiből válogat. Idén márciusban hangzott fel ugyanis a latin tematikájú darabok nagy része, a ClassJazz Band januári zeneakadémiai koncertjén a többi. Vannak egyébként átfedések a Grammy (Spanish Night) és a CAE kiadványa (Spanish Night Plus) között, hiszen mindkét kórongon szerepelnek a már valóban klasszikusnak nevezhető Spanyol Radszódia című Vukán-szvit egyes tételei, a de Falla-darab és egy-egy Habanera. Végső soron azt lehet mondani, hogy kincsek maradtak volna feltáratlanul, ha publikálatlanul maradtak volna az olyan pazar pillanatok, mint éppen az Ellington-számban hallható Winand-Horgas duó, a bevezetőül szolgáló pikkoló-fuvola-altfuvola-kompozíció, vagy a hőmpölygő altfuvola a Strayhorn-darabban (amely a tracklistával ellentétben nem a 9., hanem a 10. track, mert a kéttételes El Amor Brujonál eggyel elcsúszott a számozás).

Z. K.

A HANGSZER BŰVÖLETÉBEN

Oláh
Kálmán

Scott
Henderson

Dennis
Chambers

Magyarországon
forgalmazza

Varga István
(ist.varga@axelero.hu)

Magyar rapszódia: triótagok és barátaik

Hatalmas ívű, izgalmas, sokszereplős meséket mond a **László Attila Band** legújabb CD-je. A zenekar vezetőjének, illetve Oláh Kálmán zongoristának magyar lemezen ritkán megcsodálható mesemondó kedve van: ez ad különleges ízt a *Once Upon a Time*-nek, amely csak lapzártánk után kerül ki a lemezboltok tárlóiába. Az *Egyszer volt...* címmel a gitáros-zenekarvezető ugyan visszaüt néhány korábbi sikerére is, mint a – klassz Lantos Zoltán szólóval hallható – *Turn to East-re*, de szemben eddigi lemezeivel, a ciklusos építkezés, a hagyományos jazz-rock combónál jóval összetettebben rétegzett hangszerezés hatása az igazán lebilincselő. A BMC újdonsága meglepetés lesz azoknak, akik nem túl alaposan ismerik a Bandnek és vezetőjének eddigi tevékenységét, és téli estéken is fényt és mosolyt árasztó muzsika azoknak, akik a zeneanyagot itt-ott már legalább részben hallhatták.

Oláh Kálmán egyébként most készül arra, hogy *Hungarian Rhapsody* című dupla lemezét, amelyet a magyar származású német szaxofonossal, **Péter Lehel**l közösen jegyez, turnén is bemutassa. A lemez elkészültéről már beszámolt lapunknak a kitűnő zongorista-zeneszerző (Gramofon 2002. tavasz). Azóta a pazar, dobozos kiadás kikerült a boltokba,

és az is kiderült, hogy a *Good* nevű dél-koreai lemezárka hazai importőre Varga István lett, vagyis a gyönyörű album végre kapható itthon is. Mind Oláh, mind pedig Lehel elmondta lapunknak, hogy Németországban és Dél-Koreában egyaránt turnét terveznek, Lehel ugyanis kapcsolatban áll egy promotórral, aki a produkció (*Trio Midnight* + Péter Lehel + kamarazenekar) német fesztiválokra történő bemutatkozását megszervezi, Lovász Irén pedig a Távolságra utazna velük. A Stuttgartban élő 37 éves szaxofonos saját kvartettjében szerepel egyébként Mini Schultz bőgős, akivel Oláh a kiválóan sikerült Bach-felvételeit is elkészítette a *Good* számára. Lehel maga is stílusokon felülálló gondolkodásról tett tanúságot, amikor például szaxofonon és basszusklarinéton duózott Peter Schindlerrel templomi orgonán, *Pipes and Phones* címmel.

Lehel azt is elmesélte telefonon a Gramofonnak, hogy a *Hungarian Rhapsody* nagyon jó német kritikákat kapott. Az itthon is

Oláh Kálmán

ismert szaklap, a *Jazz Podium* fényképpel illusztrált kritikában, igen elismerő hangon méltatja a *Hungarian Rhapsody*-t, melyről eleve leszögezi, hogy „nagyon szép” lemez, és hogy a kiváló *Trio Midnight* sokkal nagyobb figyelmet érdemel: a kritikus Volker Doberstein szerint az együttes Európa egyik legkiválóbb zongoratriója. Mind a *Jazz Podium* októberi számában, mind a *Jazzpages* nevű internetes oldalon hosszasan méltatják a dobozban elhelyezett dupla CD gyönyörű kiállítását is.

A *Trio* tagjai közül **Egri János** nemrég jelentkezett *Soft Waves* címmel második szólólemezeivel, és mint elmondta, azóta is „javíthatatlan idealista”. Ez abban is tetten érhető, hogy – bár ez nem olyan nyilvánvaló a nagybögős újabb keletű tevékenységét nézve –, fontosnak tartja a műfaj tradicionális gyökereit, közelebből a szving ápolását. Egri ugyan rengeteg fajta zene létrehozásában vett részt az utóbbi években, amelyek közül a *Charlie Jazz* vagy a *Café Latin* nagyon közel is áll a szívéhez, mégis azt a tervet dédelgeti magában, hogy a szvinget valamilyen formában visszahelyezi oda, ahová szerinte tartozik. Egri, közmondásosan nagy szívének, impulzív érzelmeinek köszönhetően, minden produkcióban teljes emberként vesz részt. Faggatásunkra elárulta, hogy ő ugyan pontosan tisztában van vele, hogy a 21. század elején milyen illúziói lehetnek, de a lelkek rezdülését úgy szeretné megtalálni a zenészek között a következő saját produkciójában, amelynek még csak körvonalai léteznek, hogy abban a gyökerek az eddiginél fontosabbak legyenek.

Következetesen járja útját a **Balázs Elemér Group**, mellyel kapcsolatban a dobos rögtön leszögezte: személyi változásnak még a lehetősége sem merül fel, olyan szorosan összetart a csapat. Érdeklődésünkre, hogy milyen terveik vannak, a dobos elárulta, hogy már megírták a következő lemez egész anyagát. Az amerikai altszaxofonos, Charlie Mariano el is fogadta meghívásukat, előre láthatólag négy felvételen közreműködik, amikor januárban stúdióba vonulnak. Mariano Stan Kenton nagyzenekarában tűnt először fel, de később játszott Charles Mingus, illetve akkori felesége, Toshiko Akioshi zenekarában is. Európába áttelepülve Philipp Catherine, Jasper Van't Hof és Eberhard Weber voltak a pamerei, ezenkívül alapító tagja a híres *United Jazz and Rock Ensemble*-nek. A *Group* a felvételek előtt még december 14-én fellép a Millenárison, ahol az *Around the World* első lemezbemutató koncertje is volt, '19-én pedig a krisztinavárosi Nyitott Műhely klubestjén.

Zipernovszky Kornél

A *Trio Midnight* tagjai Lee Konitz-ot is barátuknak mondhatják, a képen Egri János a legendás szaxofonossal

forrás:
Gramofon
archív

LARGO BRAD MEHLDAU

BRAD MEHLDAU

LARGO

Brad Mehldau – zongora, Larry Grenadier, Derk „Oles” Oleskiewitz – nagybőgő, Matt Chamberlain, Jorge Rossy, Jim Keltner, Victor Idrizzo – dob, ütőhangszerek, Steve Kujala, David Shostac – fuvola, Jon Clark, Earle Dummler – oboa, Peter Mandell, Rose Corrigan – fagott, Gary Gray, Emilie Bernstein – klarinét, Jon Brion – elektromos gitár effektek, Phillip Yao, Daniel Kelley – kürt, William Reichenbach, George B. Thatcher, Kenneth Kugler – harsona, Justin Medal-Johnsen – basszusgitár

Wamer

Mehldau korunk talán legkonceptiózúsabb muzsikusa. Trió és szólófelvételeivel bizonyította, hogy remek pianistaként képes megújítani egy már meglehetősen letisztult zenei formát. A Trió Művészete névre hallgató grandiózus lemezsorozat lehetne kiadásának üzleti fogása, egy amúgy is működő trió lemezeinek keretbe foglalására, de a lemezek tartalma nyilvánvalóvá teszi, hogy szigorú művészi koncepcióról van szó. Mehldaunak az elmúlt években módjában állt legendás jazz zenészekkel készíteni lemezeket egyenrangú partnereként, és ez nyilván megerősítette szakmai öntudatát. Talán ebből fakad, hogy már nem érzi szükségét filo-

zófiai utalásokkal telezsúfolni a lemezborítót – ami bosszantott, mivel felesleges bizonyításnak tűnt. Kritikusok korábbi lemezeit a nagy zongorista elődök munkáihoz hasonlították, és az új romantikus jazz kategóriájába sorolták, a Largo esetében azonban ezek a skatulyák használhatatlannak. Néhány utalásból arra is lehetett következtetni, hogy a kategóriák viszont bosszantják. Ha már mindenáron kategóriát kellene keresnem, leginkább az irodalmi posztmodernhez hasonlítanám Mehldau legújabb lemezét. Utalások hosszú sora, egymástól távoli stílusok összeütköztetése és egységes műve gyúrása a posztmodernnek és Mehldau

lemezének is sajátja. Például a hetvenes évek szögletes rock ritmusát chopini romantikus trióknak feszíteni kockázatos de, a lemezt ismervé, gyümölcsöző vállalkozás. A zongorára használt torzító, vagy mondjuk a két bőgő egyidejű játéka természetesen szokatlan hangzást biztosít, de a lemez nyugtalanító modernitását mégsem a hangzás különlegessége produkálja, hanem az eltérő zenei eszközök egymásnak feszítése. A fúvósokra írt hangszerelések légiessége ködfátyolba vonják a zongorista romantikusból atonalissá ívelő szólóit.

Mehldaunak olyan lemezt sikerült alkotnia, amelyről első hallásra lerí, hogy ma

Ray Brown Monty Alexander Russell Malone

Ray Brown:
Some of my best friends
are... guitarists
Telarc-Karsay

Ray Brown,
Christian McBride,
John Clayton:
Superbass 2
Telarc-Karsay

Ray Brown, Monty Alexander,
Russell Malone
Telarc-Karsay

Robusztus bőgőhang, kristálytisza intonáció, sziklaszilárd, szvinggel teli tempó, izléses improvizációk, megnyerő mosoly az arcon. Ha akad muzsikos, aki megtestesítette az ideális jazzbőgős személyét, Ray Brown az volt. Kikezdhethetlen technikája a hangszer művelőinek seregeire hatott, ő maga előadóként, zenekarvezetőként, szervezőként, felvételek vezetőjeként a negyvenes évek közepe óta egészen 2002-en bekövetkezett haláláig tevékeny részese volt az amerikai jazzéletnek.

Vannak jazzmuzsikosok, akik fiatal korukban kialakítják stílusjegyeiket, s aztán későbbi éveikben ebből a készletből gazdálkodnak. Ray Brownt nem ebből a fából faragták: hosszú pályafutását a folyamatosan, következetesen magas zenei színvonal jellemezte, és még utolsó éveiben is sikerült újítania, kiemelkedőt produkálnia. Alakját elsősorban hangszeresként őrzik meg a felvételek: olyan muzsikos volt, aki igyekezett mindig új környezetbe, összefüggésbe helyezni magát. Jimmy Rowles illetve Duke Ellington társaságában készi-

tett lemezei a duójáték klasszikus példái, saját együttese sorából pedig a Gene Harris zongoristával és Jeff Hamilton dobossal alkotott trió emelkedett ki. Emlékezetes pillanat volt, amikor Budapesten láthattuk a Marlboro Super Banddel, mely Harrisre és Brownra épült.

Brown több kezdeményezése maradó értéket hozott létre. Ilyen például a „Some of My Best Friends Are...” című sorozat, amely hangszer szerinti válogatásban kedvelt zongorista, énekes, saxofonos partnereivel készített felvételeket gyűjti csokorba. A legutóbbi albumon gitárosok szerepelnek, név szerint Kenny Burrell, Herb Ellis, Bruce Forman, Russell Malone, John Pizzarelli és Ulf Wakenius, megannyi egyéniség és előadói stílus. Az izes main stream szervirozásban az állandó együttműködő a bőgős, aki minden összefüggésben ideális partnernek bizonyul, és szólóka is vállalkozik.

A Brownhoz hasonló kvalitású bőgősök esetében törvényszerűen adja magát a kíváncsi, hogy hangszeres adottságait és szólisztikus képességüket önálló formában is megmutassák. A Christian McBride-dal és John Claytonnal alkotott

készült. Felhasználja a modern tánczene ritmusait, ugyanakkor egy-két elektronikus effektől eltekintve természetes hangzási viszonyok között valósítja meg merőben új hangképét. Érzésem szerint ez a garanciája annak, hogy a lemez ne évüljön el a soron következő hangzásdívat beköszöntével.

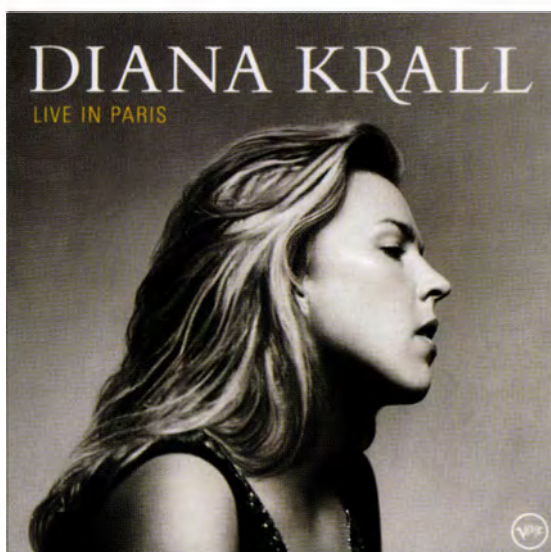
Brad Mehldau talán az egyetlen harmincas jazz sztár, mondom ezt a nyilvánvaló tény dacára, hogy manapság a legközönségesebb hétköznapi ember emelkedik a sztárság piedesztáljára. A valóság showk és bemondósztrók országában ez nem szorul magyarázatra, minimum Nobel-díj kell ahhoz, hogy egy nagyszerű művész elnyerje e kétes dicsőséget, és egy hétig niemandokkal azonos ismertségre tegyen szert. Pat Metheny, korunk legismertebb jazz zenésze is visszautasítja a sztárság címkéjét, hiszen nem szólítják le furtonfúrt piacra mentében. Nekem mégis jól esik sztárnak hinnem Mehldaut, ezt a csodálatos zenészt és excentrikus egyéniséget, akinek munkáit világszerte ismerik és a szakmában utánozzák. Egyébként zenei motívumainak eltulajdonlását Mehldau egy interjúban a legmagasabb szintű elismerésnek nevezte. Joggal.

Juhász Gábor

Superbass elnevezésű alkalmi formációnak 1989-ben jelent meg az első lemeze, amit jó évtized után követett a második, ha lehet, még szuperebb album. A három muzsikusközül virtuozitásban kétségtelenül McBride viszi el a pálmát, Brown azonban olyan tényezővel járul hozzá a vállalkozás sikeréhez, amelyek legalább annyira fontosnak minősülnek: hangszerének gyönyörű hangjával, zeneiségével és megingathatatlanul pontos négyelésével.

A hattýúdallá vált utolsó lemezen Monty Alexander zongorista és Russell Malone gitáros Brown partnerei. Kamarafelállítás, intim hangzás, amelyben jól érvényesülnek a muzsikusköz egyéni vonásai. Az egykori, visszatérő Alexander puha, időnként ellágyuló akkordjait jól ellenpontozza a legfiatalabb Malone szilárdan odarakott hangokból, tempósan építkező gitárjátéka. A tengely ezúttal is Ray Brown, aki összefogja, ritmikailag mederben tartja a többféle irányba mutató, mégis egységes hangzású zenét. Ez nem a kalandozások kora: kitaposott út, amelyen a trió könnyed szokellésekkel, kecses mozgással közlekedik.

Turi Gábor

DIANA KRALL
LIVE IN PARIS

*Diana Krall – zongora, ének,
Anthony Wilson – gitár,
John Clayton – bőgő,
Jeff Hamilton – bőgő,
közrem.:
Orchestre Symphonique;
vez., hangs.:
Alan Broadbent*

Verve – Universal

Kiszűrített, majdnem teljesen fekete-féher borító, a legkevésbé szexire vett profilkép, talán éppen éneklés közben elkapott pillanat, és a leeresztett szemhéj alól lefelé néző szem, talán a billentyűkre. A Live In Paris a helyenként felbukkanó nagy apparátus ellenére visszahelyezi érdemeibe Krallt, a zongoristát. Rögtön az első számban nagyívű, vérbő hangszeres szólóval jelzi: most nem a „stylist”-oké az utolsó szó. Figyelemmel kísérve, hogy a sztár pályáján hányszor merült fel a zongorista vagy énekes hamisan bennfenteskedő szempontja, le kell szögezni: a Live In Paristól kezdve a vita értelmét veszti. Aki elolvassa korai interjúit, hogy hogyan beszéltek rá, hogy szóló produkcióként énekeljen, az ezen nem is csodálkozhat. Viszont az eladási rekordokat döntőgető lemezek világsztárra tették az énekesnőt, akinek eleve frivolra vett figurájával Krall – ugyancsak interjúi tanulsága szerint – nem mindig tudott azonosulni. Amikor arról panaszkodott, hogy a sok turné miatt alig tud gyakorolni, de hát nem panaszkodásból mondja, annyira azért nem fájt érte a szívünk.

A tengerentúlon és -innen minden fesztiválplakáton évek óta az ő nevét szedték a legnagyobb betűvel. Recenzens is volt egy ilyen fesztiválon Belgiumban, át is adta a róla szóló Gramofon-cikket a művésznőnek, de a művésznőnek sok volt már a turné, meg is volt fáva, és interjút nem tudott adni, csak aláírást. Azt is megbecsültük, adott később, hosszút, telefonon, benne ismerős magyar muzikusokat is felidézett. Recenzens erősen vívódott akkor Liègeben, amikor magában ismételtette Szigeti Péter e hasábkra rótt, vesébe látó sorait. Tudniillik a

frivolitás nem fér össze az elsődleges, azaz a feketék sorsa és kultúrája által meghatározott jazz-hagyomány vonalával. Előadóművészek Krall akkor is világsztár, ha a Nat King Cole-féle triófelvételről éppen a populáris éneklés felé mozdult el, erről Russel Malone és Ben Wolfe társaságában, a nagyon erős átlagszínvonalú fesztiválon meggyőzte az egész nagyterem közönségét, benne recenzióval.

Az új koncertlemez a Love Scenes, a 97-es kiugrást jelentő korongon hallható arányokat állítja helyre, de talán kevésbé kislányos, érettebb, és ez nem csak a nagyzenekari kíséret miatt tűnik így. Pedig a repertoár leginkább a közben készült két lemez (When I Look In Your Eyes, The Look Of Love) dalaiból válogat – négyet a korábbirol, és csak kettőt a Look Of Love-ról. Egyikük sem Krall improvizációi miatt lett híres. Viszont a Joni Mitchell-feldolgozás, amely extra stúdiófelvételeként új színben tűnteti fel Krallt, és a szintén utólagos ráadás, a Michael Breckerrel készült Billy Joel-szám azt mutatják, hogy Krallban még nagyon sok olyan tartalék van, amelyet a világsiker egy időre háttérbe szorított, de a művésznő nem hajlandó lemondani róla. Egy olyan előadói véna buzoghat fel a következő években, amelynek segítségével a Mitchell-féle mélységben megmártózva a frivolitást Krall tényleg csak alkalmazzza, és az nem ráragad. A koncerten ilyen árnyék nem is vetül rá. Művészi alázata a dalok előadójaként és hangszeres improvizatorként kifejezetten lenyűgöző, a párizsi lemez ezt fényesen bizonyítja.

Zipernovszky Kornél

OFF COURSE
FEAT ERIK TRUFFAZ
Tales of the Lighthouse
BMC Records

KENNY WHEELER – JOHN TAYLOR –
GABRIELE MIRABASSI
Moon
Egea – CD Bár

TILL BRÖNNER
Blue Eyed Soul
Verve-Universal

Bizony, van okunk öröme! Már csak önmagában is jó hír, ha magyar csapat külföldi világsztárral kooperál, de ami most történt, a magyar jazzben valószínűleg egy korszak kezdeteként is értékelhető. Azzal, hogy a világ egyik jelenlegi legjobb trombitása készített lemezt az ifjú magyar titánokkal, mindenképpen jócskán elhurcolja hírnevünket a világba. Ráadásul ez valóban közös munka, és nem erőltetetten összebarkácsolts lemez: Erik Truffaz nem csak pántlika az Off Course zenekar kalapján és ezt a reménybeli külföldi hallgatók is így érzik majd.

Erik Truffaz lemezei majdnem annyi példányban fogynak, mint a giga-popsztároké; a megalkuvás nélküli muzsika, a törhetetlen profi szemléletmód és mindennek előtt kimagasló technikai képességek jellemzik a svájci-francia zenészt. Ez utóbbról egyébiránt eddigi lemezei alapján nem voltam meggyőződve, divathullámoktól mentes, tiszta jazzt, amolyan sztenderdes hangvételben a Blue Note-nál nem is csinált még.

Most azonban – ahogyan ő is örvendezik a CD fülszövegében – kiváló zenésztársakra talált, akiknek nem gond a nehezebb darabokat is hibátlanul, kellő beleérzéssel előadniuk. Truffaz két saját kompozíciója mellett többnyire a zenekar tagjainak szerzeményeit adják elő.

Azt nem tudom, hogy mennyi az előre megírt szólam, gondolom talán az egész, mégis nagyon jól tesz az Off Course-nak, hogy Truffaz egyéni íze, saját értelmezései (a kicsit Miles Davis hangzását idéző frazeálás és a Lester Bowie-s mellé-mellé fújás) olyan szintre emelik az albumot, amely a párizsi, londoni vagy New York-i lemezboltokban is legalább olyan kitüntetett helyen fog szerepelni, mint a többi Truffaz-lemez.

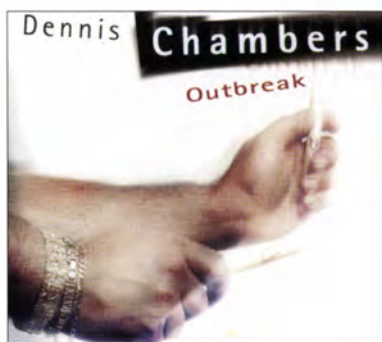
Végső Zoltán

Valahányszor végighallgatok egy-egy újabb lemezt, amelyen a kanadai trombitás/ szárnykürtös rajta hagyja a keze nyomát, bűnbánóan ismerem be: sokkal több időt és figyelmet érdemelne részemről az izgalmas technikájú, az artistikusan finom és a nyersen avantgárd zenei környezetben egyaránt otthonosan mozgó muzsikust, akit utóljára Angel Song című ECM-lemezen, illetve egy kölni zenekar, a Jürgen Friedrich Kvartett vendégzölgistájaként hallottam. A Moon anyaga arra szintén figyelmezteti – immár sokadszor – a hallgatót, hogy Wheeler komponistának is nagyszerű: az új album kilenc darabjából hatot ő írt, a többi a régi kolléga: John Taylor. A komponista Wheeler szokatlan harmóniáival hasonlóan zavarba ejti hallgatóit, mint a „skizofrén” játékos, aki hol a John Stevens's Spontaneous Music Ensemble és Anthony Braxton lemezein megszokott „vad” fűvöszölgistának, hol pedig melankolikus töprengőnek mutatkozik. Mégse véletlen, hogy a borítón mindhárom muzsikust egyforma betűmérettel szerepel. A CD valójában Wheeler és Taylor közös munkája. Duólemez, amelyen bizonyos számokban egy, a duó mikrovilághoz remekül akklimatizálódó klarinétos is szót kap. Mégis Wheeler lemeze ez inkább, mert Taylor elsősorban kísérezzenész. Gyakran támad vele kapcsolatban az a furcsa érzésünk, hogy kvalitásait tekintve régen zenekarvezető lehetne, és készíthetné saját ECM-lemezeit, valami azonban mégis meggátolja ebben. Talán az, hogy játékában nem érezhető ott a Wheelerében egyértelmű kreatív többlet. Taylor a Moonon is a makulátlan accompanist szerepét viszi, ő a jazztörténet egyik Gerald Moore-ja. A perugiai kiadónál publikált CD-t minden ECM-vonatkozása ellenére a legszorosabb kapcsolat mégiscsak Wheeler más kamarazenei próbálkozásaihoz fűzi, elsősorban a szintén Olaszországban kiadott, s mára jórészt elfeledett Greenhouse Fables-höz, melyen Dave Friedman és Jasper Van't Hof volt a partnere. Máté J. György

Bár Magyarországon nem túl ismerős a neve, a német Till Brönner hazájában az egyik legnépszerűbb jazzmuzsikust: trombitás, énekes, zeneszerző, producer egy személyben. Mindössze 30 esztendő, de ez már a nyolcadik lemeze. Korábban olyan sztárokkal is dolgozott, mint Ray Brown, Dee Dee Bridgewater, Chaka Khan. Ezen a CD-n kevésbé ismert partnerekkel játssza saját zenéjét, amely meglepően funky, soul, hip-hop alapokra épített, gondosan megkomponált és jóízű trombita-improvizációkkal megtűzdelt fúziós jazz. „Addig dolgoztunk, amíg a zene úgy szólt, ahogy magamban már rég elképzeltem” – mondja Brönner. Hónapokig csiszolták, keverték az anyagot egy berlini, majd egy New York-i stúdióban. Az eredmény egy kiemelkedően magas színvonalú, kellemes, közhírhelyű fúziós zenei produkció.

Till Brönner rendkívüli tehetségű jazztrombitás, már az első másodpercekben magával ragad, amint a bevezetőt szólóban előadja. Így csak a legnagyobbak fújnak e hangszeren! Azután egymást követik a jobbnál jobb kompozíciók, modern elektronikus hangzásvilág, playback technikával, több szólamban feljátszott trombita-témák, izgalmasan lüktető ritmus-szekció, izléses stúdiótrükkök, itt-ott még egy japán lemezlovas is besegít. De amitől igazi jazz-íze van az egésznek: Till Brönner improvizációs trombitán, szárnykürtön. Néha Miles Davis jut az ember eszébe, máskor Chet Baker, de minden bántó él nélkül, inkább csak mint lehetséges inspiráló szellemek. A Tub Of Love című szerzeményében Brönner énekel is, szépen, egyszerűen, ahogy csak kiváló hangszeres muzsikuskok tudnak. Élvezet hallgatni az egész lemezt, s hogy mégsem adhatok öt csillagot, annak egyetlen oka van: Brönneren kívül senki nem játszik egyetlen taktusnyi szólót sem az 57 perces programban. Ez elég sajnálatos hiba, koncepcionális tévedés.

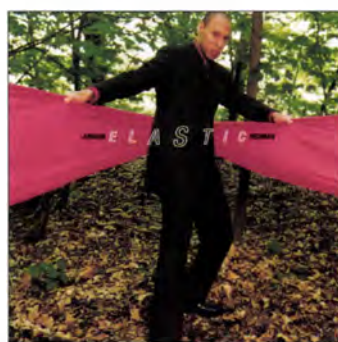
Desseő Csaba

DENNIS CHAMBERS
Outbreak
ESC/EFA – Varga

EZ JAZZ 2.
(Válogatás)
EMI Hungary

JOSHUA REDMAN
Elastic
Warner

Dennis Chambersre egészen másfajta dob-sound jellemző, mint amilyen a lemez felütésekor megszólal, és nagyjából egész vonalát végigkíséri. A kökemény, burjánzó kibontakozás, a kérlelhetetlen lendület helyett most visszafogottabb a játéka. Persze talán a meghatódottság vett erőt napjaink egyik vezető dobosán, aki saját lemezén udvariasan a háttérbe vonul. Az ő számára is igazi jutalomjáték a mostani alkalom, sikerült ugyanis olyan gárdát összehoznia, amelyik egyszerűen ellenállhatatlanná teszi az *Outbreak* minden egyes darabját. Az első szám a sokoldalú billentyűs, Jim Beard szerzeménye, és elegáns felvezetése az impozáns menünek: Michael Brecker, Randy Brecker. A második számot jegyzi, gitárszólójával ékíti: John Scofield. Csak az említett nagyjúk miatt vagyunk kénytelenek a második körben említeni, de játékuik fölött nem győzünk álmélni: Dean Brown, Gary Willis, Will Lee, Matt Garrison, Arto Tunçboyacıyan ütőhangszer – a többi között Ralph Towner és John McLaughlin zenekaraiban érdemeket szerzett figurákat ma már nem illik a „fiatal tehetség” kategóriában emlegetni.

A lemez érthető módon nagyon sokoldalú, ám korántsem széteső – a számokat Jim Beard hangszerrelése fogja össze és varázsol az eklektikus tematikából feszes lemezkompozíciót. Egyfajta spontán session-utánérzés teszi a zenét az elejétől végéig izgalmassá, már-már az élő koncert élményét közelíti meg. A jazzlemezkiadás látványos átrendeződésének lehet tanúja az, aki figyelemmel kíséri, miként vándorolnak világklasszis előadók a multicégek kisebbségébe, ám annál igényesebb kiadók védőszámai alá. A két Verve-művész (Brecker, Scofield) közreműködése persze alapvetően meghatározza az egész lemez szellemiségét, ám érdemes megtekinteni a feltörekvő német *Escape* kiadó honlapját: Randy Brecker, Chambers, Mike Stern, Bill Evans, Trilok Gurtu neve egy oldalon sugall valamiképp a CD-piac jövőjének új korszakának irányairól.

H. Magyar Kornél

A Blue Note hangzás felbecsülhetetlenül fontos fejezete a jazz történetének, hatása máig élő. Minden új generáció meg kell határozza viszonyát ehhez az idiómához. Habár az ezen a lemezen is hallható klasszikusok művei nem is sorolhatók egy stílusba, mégis jellegzetes Blue Note lemezekről van szó. A legkézenfekvőbb példák az összegyűjtöttékből Lou Donaldson, Art Blakey és Dexter Gordon, illetve Herbie Hancock és a Miles Davisszel felvonuló Cannonball Adderly együttes.

Az EMI Magyarország az *Ez Jazz* című válogatással annak idején a szinte teljesen érintetlen füleket célozta meg, ez a friss válogatást ezt a célt viszi tovább, inkább már haladóknak szól. Míg az első antológia a popzenébe átvezető határon mozgott, a második egy másodperc híján nyolcvan perce (!) viszont belül marad a közkeletű jazz felfogásán, bár azért kifejezetten változatos. A hagyomány szempontjából élesen elválik például az újító számokkal bekerült Patricia Barber, Don Byron és főleg Erik Truffaz. Kevesbé radikális, de eltérő frazeálást mutat a kiválogatott számokban Chick Corea Bobby McFerrinnel és az Ellington Simon Rattle szimfonikus zenekara számára feldolgozó Luther Henderson. Ez utóbbi egyébként nem is Blue Note lemez (EMI Classic) és kicsit meg is döbben a folyamatos hallgatásnál a lemez általa, mert Truffaz zenéje annyira más. A másik darab, amely nem Blue Note lemezről került be, Oláh Csumó Árpád debütáló korongjának záró, egyben címadó száma. A magyar tehetség triójának produkciója úgy simul bele ebbe a világsztár mezőnybe, mintha eleve oda tartozna. Ráadásul éppen ezen a számmal Csumóék is meghaladják a mainstream kereteit, bár nem éleik disszonanciával, mint a fentebb általam radikálisnak titulált előadók. Charlie Hunterhez vagy Jacky Terrasonhoz hasonlóan tartalmilag is újat tudnak adni. A válogatás által felvilantott kincsek hallatlan gazdagságot mutatnak, és különböző generációkat is képesek megszólítani.

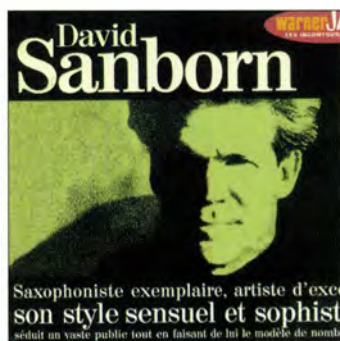
Zipermovszky Kornél

Szerencsére Joshua Redman is rugalmasan értelmezi a jazz fogalmát – már több éve és több album óta. Mint egyike az ifjú (fekete) oroszánoknak, annak idején nem volt hajlandó belesüppedni a retrorozgalmába, de mégis többször és többféle módon tisztelgett a jazz-hagyományok előtt. A Warnerhez mindvégig hű Redman kilencedik lemeze kicsit egy új korszak kezdete, miközben sok minden maradt a régiiben, hiszen Brian Blade dobossal már a '94-es *Moodswing* óta játszik együtt, és a jazz-funk sem most hozta először lázba, a '96-os *Freedom In The Groove* már hasonló irányt vett. Viszont most először kockáztatta meg a basszushangszer nélküli felállást, az alsó szólamot Sam Yahel billentyűs orgonapedáljaira bízva. Yahel, vagyis Yaya3 egyébként úgy került a képbe, hogy idén nyáron egy koncerten épp szaxofonos nélkül maradt, így megkérte Joshuát, ugorjon be. A dobos ekkor is Blade volt, a trió pedig azonnal egymásra talált. A számok mind saját szerzemények: 11 Redmané, egy pedig Yahelé. Nagy erényük, hogy a groove nem eszi meg őket: nemcsak a téma meg az alap van kitalálva, hogy aztán hosszadalmas szólókra bízzák a figyelem ébren tartását, mindegyik többtagú, kacskaringós és végül kikerekedő kompozíció, melyekben az improvizáció szerves alkotóelem. A trióhangzást – ami szintén új fejlemény Redmannél – süríti egyrészt Yahel sok hangszíniú billentyűzése, mely néhol zawinulos, néhol Larry Youngos, legtöbbször pedig yayás, és a szaxofon helyenkénti duplázása, mellyel átmenetileg harmóniahangszerré válik. Ha valami hiányzik, annak oka szerintem épp Redman játékában keresendő: ehhez a fajta zenéhez jobban illik a keményebb fújás, a direktben indított és jobban elkülönülő hangok. Sokan, beleértve Redmant magát, a tíz éve pályán lévő szaxofonos tavalji, *Passage of Time* című lemezét összegzésnek tekintették. Ha az *Elastic* új fejezet kezdete, jó lenne, ha ez a fejezet hosszúra nyúlna.

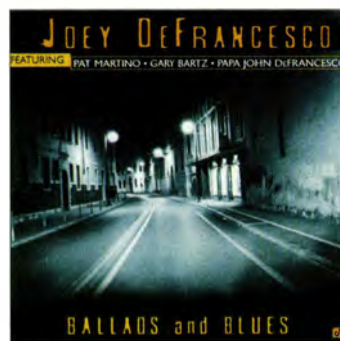
Bércesi Barbara

BOLYKI BROTHERS
The Fruit Of The Spirit
Szerzői kiadás

DAVID SANBORN:
Les Incontournables
Warner

JOEY DEFRANCESCO
Ballads and Blues
Concord – Karsay és Társa

Gospel, jazz, spirituálé? Eredetileg talán ez volt a fiúk célja, de amit most művelnek, mégis más; talán több is. Fel-felvirillannak az imént sorolt műfajok stíluslemelei, csak hogy ez most másodlagos dolog, mert a dalok egyszerre precíz és érzékeny kidolgozottsága, a homogén vokális összhangzás, a meglepő fordulatok a négy énekes legbensőbb, közös, emberi lényegét sejtetik. Testvérekről lévén szó, ez érthető; de csöppet sem szokványos, hogy egy egész zenekar közös életfelfogása, értékrendje, temperamentuma kerüljön egy tematikus produkció legfőbb összetevői közé – ráadásul hatványozottan. A Bolyki Brothers (András – bariton, György – tenor, László – basszus, Balázs – kontratenor) új, a capella-lemezét csak úgy a hetvenedik meghallgatás után lehet összhangzattani, műfaj történeti, zeneelméleti szempontok szerint is elemezgetni. Aki úgy tudja magáról, hogy ért a zenéhez, ne lepődjön meg azon, hogy ez a szindróma el fog múlni, amikor ezt a lemezt hallgatja. Bárkinek egyformán „bejön”, ezt így mondják manapság. Ha illendő módon tekintettel kívánok lenni az igényesekre, a „szakmára”, a kereskedelmi szempontokra, akkor is tény, hogy a Bolyki-testvérek zenéje vitalitást, derűt és hitet sugároz; nemcsak a jazz és a klasszikus zene harmóniai igényessége és interpretációs tisztasága, de sziporkázó szellemessége által is. A produkció más, új, a hang- és információö-zönnel ellenirányú művészi és életfelfogást képvisel. Nem utolsó sorban jegyzem meg, hogy Bolykiék olyan „hangszeren” zenélnek, mellyel minden átlagember rendelkezik; csak ők világszínvonalon szólaltatják meg vele – nagyrészt saját – dalaikat. Az amerikai Day Wind gospel kiadó egyébként lecsapott a nekik beküldött felvétellelre – a magyarországi magánkiadásán kívül szigorúan fenntartják maguknak a jogot a világtérjesztésre. A Bolyki fivérek nevét nemsokára műveltségi vetéldőkön fogják kérdezni.

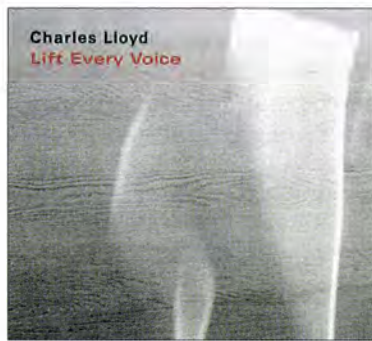
Matisz László

A Warner kiadó két rendbeli önkényességet követett el, amikor megalkotta a 'Les Incontournables', azaz a nélkülözhetetlenek című sorozatát, mint évezredzáró válogatást. A Sanborn-CD egy tizalbusmos doboz egyik opusa, mellette nem kizárólag stílusban hozzá közel álló előadók sorakoznak, hiszen beválogatták Johnny Griffint és Jimmy Scottot is, nem csak Billy Cobhamet és a Take 6 énekegyüttest. Ez tehát az egyik önkényes döntés, mely éppoly szükségszerűen az, mint a másik, vagyis a lemezen szereplő számok megválasztása. A muzsikuskok ilyenfajta csoportosítása mégis inkább vitára adhat okot, hiszen a teljes „nélkülözhetetlen” gyűjtemény több mint 70 CD-ből áll, s köztük van Grover Washington Jr vagy Joe Zawinul is. Az természetes, hogy Sanbornnak csak olyan számai hallhatók itt, melyek warneres időszakából származnak a '78-as Heart to Hearton szereplőktől a '88-as Close Upon találhatókig, de nem kronologikus sorrendben követik egymást, inkább hangulati ívet szándékoztak húzni a trackek között a szerkesztők. Ezt azért is megtehették, mert David Sanborn erőteljes játékképe és érzéki soundja alapvetően nem változott az évek során, sőt máig sem, inkább csak az alapok módosultak az aktuális irányzatoknak megfelelően. Így a Hideaway még a Brecker Brothers-es funkys időköt idézi, a Change of Heart pedig már erősen popos. Hú bemutatása ez a CD a közép-korai Sanbornnak, és aki nem mindent begyűjtő rajongója az altónak, innen kedvet kaphat egy-két még hiányzó láncszemhez. Én pl. szívesen beszerezném a Heart to Heartot.

Bércesi Barbara

Kérdés, hogy egy lemez értékelésénél figyelembe kell e venni, hogy amúgyan az előadó kimagasló tehetség, tőle nem ezt várjuk, bár maga az album egészen kiváló a középkategóriában. Kérem szépen, igen, Joey DeFrancesconál figyelembe veszem, hiszen a mackós alkatú orgonista 31 életéve ellenére remek lemezeket tudhat maga mögött, talán mondhatjuk azt is, mármár klasszikusokat. Ezek közül a szintén a Concordnál megjelent Goodfellas különösen magas mércét állít. A szűk trió felállás (DeFrancesco orgonán, Paul Bollenback gitáron, Byron Landham dob) mellé esetenként csatlakozik az öreg Papa DeFrancesco szintén orgonán és még egy arc a családból, John gitáron, néhol felbukkan a zseniális és igen különös életutat megjárt, szintén pöngető Pat Martino, és Gary Bartz tenoron. Így némiképp családi projektte alakul a történet, ami érthető is, a mindig kedélyes familiát ismerve. Azonban ez túl kevés ahhoz, hogy megragadják a ballada és blues felhozatal nem is igazán közkeletű darabjainak lényegét. Az esztrád hangulat nem takar komoly elképzeléseket, csupán remek hangszerismereti bemutatatókat hallgathatunk meg. Az elnagyolt koncepció azért tartogat meglepetéseket, helyesebben kellemes perceket is: a kimagasló technikai tudást olykor élvezetes hallgatni, és így kicsit könnyebben napirendre terhetünk afelett, hogy ezt az albumot a DeFrancesco család mintha meg akarta volna úszni.

Végső Zoltán

CHARLES LLOYD
Lift Every Voice
ECM – MusiCDome

BILL EVANS
Big Fun
ESC – Varga

TONY LAKATOS
Move It
Fonó Records

A tavaly szeptember tizenegyedik tragédiából fakadt Charles Lloyd egyik fő inspirációja ehhez a lemezhez, aznap kezdte volna egyhetes koncertsorozatát a megsebzett város leghíresebb klubjában, a Blue Note-ban. Ilyen a sors: az előző lemezt meg Billie Higginsszel vette fel, mégis emlékmű lett belőle – (Hyperion with Higgins, a májusban meghalt dobos emlékére). Az idén, év elején rögzített felvételek azonban nem kötődnek szorosan az átélt terror élményéhez. A címadó szám (pontosan: Minden hangot emeljétek fel és énekeljétek!) megelőzi a lemezt záró imát. Lloydnak az ilyenfajta és ilyen mélységű spiritualitás a természetes.

Az új lemez követi is egyben a Hyperion... és a Water Is Wide által meghatározott művészi utat abban, hogy John Abercrombie, illetve Marc Johnson vagy Larry Grenadier játszik bőgőn (együtt csak egy számban), vendégeskedik továbbá Geri Allen is. Egyébként Billy Higgins „elhagyott” helyét Billy Hart vette át, érzékeny és könnyű kezű egyszerre, illik az egész lemez intellektuális melankóliájához, amelyben azért a tempók nagy tüzekeket tudnak gyűjtani. Ezúttal sem hiányzik a „taragató” Lloyd kezéből, ennek történetéről már a Gramofonban ejtettünk szót. Talán a dupla lemez adta tágabb keretek teszik, hogy több régi standardnek is új értelmet adnak ezúttal. Persze nem a Summertime vagy az All the Things You Are sokezedreki feldolgozására kell gondolni: az nem Lloyd volna, hanem például arra a szenvedélyes átélésre, amit a Go Down Moses, vagy az Amazing Grace intenzív újragondolásaiban nyújtanak.

Lloyd saját útját követve is jobban kinyílik ezen a lemezen, amelyet csak egyben és igazán odafigyelve érdemes meghallgatni. Megéri, szépségek mélységes tárháza nyílik meg általa.

Zipernovszky Komél

Az őszi koncertdömping eseményeként Bill Evans budapesti fellépését is végigélvezhetjük. Evans a legjobb együttesekben, Miles Davis és John McLaughlin oldalán kezdte pályafutását jó húsz esztendeje. Csaknem ugyanolyan régóta saját nevében is készít felvételeket. Jelenlegi cége, az ESC egy kölni székhelyű, Joachim Becker által vezetett vállalkozás, az ENJA testvércége. Itt készült néhány lemezére az útkeresés jellemző. Az egyikken meglehetősen könnyed szalon jazzrockot, egy másikon viszont nehéz, szinte dúdolhatatlan dallamokat alkalmazó, más stílusú fúziós zenét játszik. Úgy tűnik előző, *Soul Insider* albumával végre megtalálta azt a stílust, amelyet keresett, és hozzá igazi partnereit is, melynek hála a lemezt Grammy-díjra is nevezték. A kiváló csapat nagy része a mostani CD-n is szerepel. A nagyszerű Ricky Peterson orgonistára vagy a csodálatos, manapság sajnos érdemtelenül keveset szereplő Les McCannre gondolok, aki szintén jegyez egy önálló ESC albumot, nagyjából ugyanazokkal a szereplőkkel, erről előző számunkban írtunk. Az új lemezen, amely október közepén, az amerikai kiadást megelőzve jelent meg Európában Hiram Bullock, Vinnie Colaiuta és Randy Brecker is tovább színesíti a közreműködők listáját.

Evans két utolsó lemezén nagyon ritmikus, és dallamos, ugyanakkor a dallamosság, és a modern hangzások egészséges elegyét találta meg. Ez a lemez hasonló, mint az előző, a szórakoztató zenéből származó alapelemek dacára, komoly, veretes jazzt hallhatunk rajtuk. Az előző album bevált receptjét itt szinte egy az egyben átvesszik, így aztán annak a frissességét már nem tudják utolélni, de azért nagyon jó, egyáltalán nem kasszasikerre apelláló zenét élvezhetünk.

Friedrich Károly

Tony Lakatos beindítja az időgépet, egyszerre utazik a múltba meg a jövőbe, és szédületes sebességgel érkezik meg a jelenbe, ahol a funk, az R'n'B, a hip-hop és a nu jazz összeér. Ő úgy nevezi, Time Music, ami egyszerre sugallja a zene „többkorúságát” és maiságát, sőt azt is, hogy a time megválasztásánál, a jó groove-oknál van a kutya elásva. Maga a lemez is időutazás: az elején több a James Brown, Fatback Band, Brecker Brothers ihlette nóta, a végére erőteljesebben kúszik be az elektronika, de végig felfedezhetjük azokat a finomságokat, amelyek miatt jazznek nevezhetjük, amit hallunk. Elsősorban Tony szaxofonozását, ami vibrálóan virtuóz, stílusú és dallamközpontú. Már jó ideje folyamatosan bizonyítja, hogy a legnagyobbak közt van a helye. Korábban is többször játszott Roberto DiGioia billentyűgitaros-basszer-dobos-programozó-komponistával – aki ez alkalommal is oszlopos tag, az ő és Tony fejéből pattantak ki a szerzemények – például az 1999-es Zappelbude-albumon, ahonnan még egy név felbukkan most: Martin Scales gitárosé. De az ausztráliai Peter O'Mara, a másik gitáros is régi társ, több mint tíz éve készítenek együtt lemezeket a főnökkel. Közreműködik még Ernst Stroer ütőhangszeres (akinek a nevét a legkülönbözőbb módokon betűzték cikkekben, internetes lapokon) és Tom Nicholas Jr rapművész, aki végig a „jelen-séget” nyomatékosítja. Minden, ami itt műanyag: dobprogram, szintetizátor, élni kezd, mert épp a szükséges módon és mértékben használják őket, a rendkívül gondos hangszerezés következtében minden a megfelelő helyen szólal meg. A Move It is felélvezhető az egyébként teljesen meddő vitát, vajon egy ülős-figyelős zene eleve értékesebb-e, mint egy táncolós-pörgős, de szerencsére Lakatos Tóni – aki, mint tudjuk, hagyományosabb jazzt is kitűnően játszik – nem purista. Ő nem vitázik, csak sokszillagos lemezeket csinál.

Bércesi Barbara

Örömmenélés a Raiffeisen Jazz Klubban

Ritka gyors felfutásnak lebettünk tanúi az idén indult Raiffeisen Jazz Klubban, ahol már az első esztendőben fellépett a hazai jazz színe-java. Különösen új sorozatnál rendkívülinek mondható, ami itt történt: már a második koncerten 70 pótszékkel kellett betenni a Buda Stage csaknem 300 fős színháztermébe, olyan nagy volt az érdeklődés, amely azóta is töretlenül jellemző az estekre.

Ezt csak azért érdemes kiemelni, mert sokak szerint a jazz réteg műfaj, s ebben lehet is valami, de lám, ekkora nagyvárosban, mint Budapest, nagyon is szükség van ilyen, igényesen szórakoztató sorozatra. Igaz, kiválóságokban a hazai jazz élet nagyhatalomnak nevezhető. Ezért is öröm, hogy elindulhatott ez a sorozat, mert bár az utóbbi években nyíltak kis klubok, amelyekben felléphetnek a hazai zenészek, vannak fesztiválok is, állandó koncertsorozat viszont alig akad. Minden bizonnyal ezért örülnek az új sorozatnak maguk a muzsikusok is, akik szinte minden alkalommal elmondják: bármennyire szeretnek is klubokban játszani, rendkívül jó, hogy a Raiffeisen Jazz Klub sorozatában koncertszerű fellépésre van lehetőségük, hiszen itt nem vacsora és beszélgetés közben hallgatják őket a vendégek.

Így nem csoda, ha már az első évben kitűnő együttesek váltották egymást, s talán az sem furcsa, ha a sajtó kiemelt figyelemmel kísérte a sorozat minden koncertjét. Egyébként a leglátványosabb tapasztalat az első év alapján nemcsak az, hogy lenyűgöző, mennyi tehetséges muzsikus zenél itthon, hanem az is, hogy mennyire sokféle a dzsessz és milyen sokszínűek a hazai zenészek. Jól mutatja ezt Balázs Elemér példája, aki már három formációban is sikert aratott a sorozat estjein: az első alkalommal, március 1-jén a Trio Midnight oszlopos tagjaként, a második estén, április 12-én a saját együttesével, a Balázs Elemér Group-pal, harmadjára pedig november 8-án, a C.A.E. Trió tagjaként – úgy tetszik egyébként, ő a közönség egyik kedvence. De említhetnénk például László Attilát, a Magyar Jazz Szövetség elnökét, aki június 7-én a saját együttesével lépett fel, december 13-án, a sorozat évváró koncertjén Horváth Charlie együttesében gitározik. Lám, itt minden szín békésen megfér egymással, sőt: a zenészek a legkülönbözőbb formációkban erőteljesen inspirálják egymást.

Egy sorozat rangját az adja, ha sikerül élvonalbeli zenészeket megnyerni hozzá. Itt ez már az első évben teljesült. Az első estén az egyik legtöbbször hivatott együttes, az 1990-ben alakult Trio Midnight lépett föl: Oláh Kálmán zongorista, Egri János bőgős és Balázs Elemér dobos, akik mindhárom kiugró tehetségű zenészek. Az első koncert vendégszólístája, a szaxofonos Dresch Mihály közismerten eredeti hangú előadó. Jól sikerült tehát a „bemelegítés”: rendkívül kiforrott technikával, különleges energiákkal és elmélyültséggel, finom árnyalatokkal játszottak mind a négyen.

A sorozat második koncertjén, április 12-én a Balázs Elemér Group mutatta be friss, *Around the World* című lemezét, ekkor

Dés László volt a vendégszólísta. A világ különféle tájain megismert dallamok, amelyek az elementáris album dalait ihlették, hatalmas sikert arattak. Ez a sokszínű, hol lüktető, hol lírai zenének és az együttes minden tagjának köszönhető, Balázs Elemér ekkor is bizonyította, hogy ő ma talán a legjobb dzsesszdobos hazánkban, olyan valaki, aki muzsikál a dobbal. Juhász Gábor az egyik legkiválóbb dzsesszgitáros, az ifjú ütős, Dés András máris érett, elmélyült muzsikus, de Balázs József is kitűnő zongorista, Szandai Mátyás remek bőgős. Winand Gábort se kell bemutatni a jazz barátainak, Czerovszky Henriett pedig amilyen légiesség, olyan varázsos a hangja is.

A harmadik estén, május 3-án a Cumó Trió muzsikált, az ifjabb nemzedék három kiválósága. A 22 esztendő, sokszoros versenygyőztes Oláh Cumó Árpád bámulatos könnyedséggel zongorázik, de erőteljes tehetség a bőgős Horváth Plutó József és a dobos Jelinek Emil is (aki sajnos ezúttal nem énekelt, pedig akkor még inkább ámulhatott volna a közönség). Mindenesetre nem csoda, hogy az általuk választott vendégszólísta, Babos Gyula boldog mosollyal az arcán gitározott velük, s örömmel nyugtázott minden remek szót.

Június 7-én ismét merőben más zenét hallhattunk: a László Attila Band dallamos jazzrockot játszott lendülettel, a vendégszólísta a kitűnő trombitás, a Budapest Jazz Orchestra vezetője, Fekete Kovács Kornél volt. Külön öröm volt hallani, hogy Lattmann Béla milyen kimagasló tudású basszusgitáros. Oláh Kálmán pedig ebben a formációban is remekelt.

Az őszi évadban az idősebb nemzedékhez tartozó zenekarvezetők jöttek: szeptember 20-án Pege Aladár lépett fel társaival (Kollmann Gábor szaxofonos, Pintér Zoltán zongorázott, Sramkó János dobolt, Czibere József játszott ütőhangszereken), s élvezet volt hallgatni az osztrák szaxofonos vendégszólístát, Heinz von Hermann is. Október 18-án Szakcsi Lakatos Béla muzsikált két rendkívül ifjú és roppant tehetséges zenésszel: Orbán György bőgözött, Pecek Lakatos András dobolt, s jó volt látni, ahogy a neves zongorista egyre hosszabb szólókra biztatja a két fiatal, s nagy élvezettel figyelte őket. De ugyanilyen jóleső érzés látszott a vendégszólísta Borbély Mihály arcán is, amint együtt muzsikált a két ifjával.

November 8-án nem ígértes fiatal játszott a szintén az idősebb nemzedék kiválóságai közé tartozó Vukán Györggyel – akivel Balázs Elemér dobolt, Hárs Viktor bőgözött –, hanem egy dzsessz-énekésre termett, érett hangú énekesnő, Vadon Irén. Aki kicsit mégis szinte pályakezdőnek számít. Ő ugyanis hosszú évekig nem énekelt, boldogan nevelgette otthon a gyermekeit. Amikor néhány évvel ezelőtt ismét énekelni kezdett, majd kiadta Vukán György triójával készített lemezét *A Song for You* címmel, többen megdöbbenek: hol volt eddig ez a fantasztikus hangú énekesnő?

Ez a sorozat is jól mutatja, mennyire eleven, szabad és felszabadító közeg a jazz. Kitűnő zenészekből nálunk sincs hiány – s láthatjuk, hogy már itt kopogtatnak az egyre fiatalabbak. A Raiffeisen Jazz Klub eddigi koncertjei mind másfajta zenének voltak, egy valami volt bennük közös: igazi örömmenélés folyik itt a ritkán hallható szólístaegyüttes párosításoknak köszönhetően. Mindig másfajta zenét hallhattunk, s ez a szép benne: a jazz olyan sokféle, hogy nem lehet a végére járni. Marad jövőre is bőven élvezni- és fölfedezni való.

(x)

A legutóbbi koncert vendége: Vukán György
Fotó: Dobó László

MICHEL PETRUCCIANI
100 Hearts
Blue Note-EMI

KENNY BARRON
Canta Brasil
Universal

CHICK COREA
The Complete „IS” Sessions
Capitol – EMI

Petrucciani életében megjelent sortlemezei az Owl nevű francia kiscég által kibocsátott lemezekkel indulnak, melyek Franciaországban meg is alapozták hírnevét. Ugyan Charles Lloyd Montreux-ben, '82-ben felvett lemeze is ő játszotta, az első szólólemez, amit kapni lehetett Amerikában Petruccianitól, az a 100 Hearts volt, 1984-ben. Ez kétszeres debütálás volt, hiszen George Wein, részben éppen a fiatal tehetség kiváltotta készítésre indította el a George Wein Collection nevű lemezsorozatát. Bátor döntés volt, mert Petrucciani (a felvétel idején) még nem volt huszonegy éves, és lényegében ismeretlen. A 100 Hearts címlapképe koncerten ábrázolja a zongoristát, és a jegyzetek szerint egyhuzamban, de stúdióban felvett műsorról van szó. A repertoár, a darabok előadásmódja és szerkezete, a műsor felépítése is koncertszerűséget mutat. Petrucciani mindent tudott már ekkor. Előadói képességeihez az erőteljes közvetlenség is hozzátartozik: ha nem halljuk a nyögéseit, a mocorgását, akkor is nagyon közel lévőnek érezzük a játékát, művészi jelenléte minden falat áthatol, és ezt erősíti a jó minőségű, közel mikrofonozott felvétel. Stílusának ekkor szembeütően nem egy fontos jegye van, hanem amit érez, azt minden stílusban képes elmondani. Játékmódját a szám karakterének és a pillanatnak rendeli alá, minden rezdülésre fogékony és minden lehetetnyi árnyalatot zenei formában tud visszaadni. Jellemző, hogy a címadó számról a zongorista annakidején elmondta, hogy egy Coltrane-életrajzot olvasott, amikor írta a 100 ütemes darabot, innen a nem tudatos eredetű, de jól érezhető McCoy Tyner-es lüktetés. A Blue Note azért tartotta különösen fontosnak az időközben megszűnt Wein márkától megvenni és újra kiadni a 100 Hearts-ot, valamint a zongorista alig háromnegyed ével későbbi koncertanyagát, mert a franciát már 1985-ben leszerződtette Bruce Lundvall, a Blue Note főnöke, és pályájának igazi kiteljesedése, hét korongon dokumentálva, ennél a cégnél zajlott.

Zipernovszky Kornél

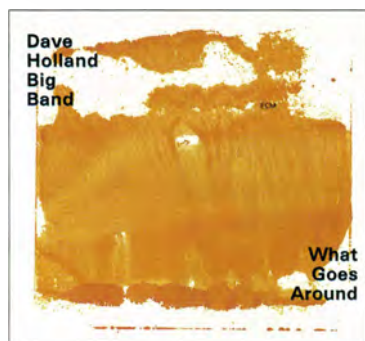
A művészetből származó élmény, öröm, néha reveláció megéléséhez nagyfokú bizalom szükségeltetik – amilyen például a szerelemhez is kell. Különböző ember csak folyamatosan fanyalag, unatkozik, az ingerszegény valóság, a felszínes előítéletek korlátjai között. A lélek nyitottsága különösen akkor kívánatos, amikor egy bölcs öregember szól hozzánk. Ilyenkor a látszólag ismerős, közhelyszerű kinyilatkoztatásoknak sem árt a mélyre gondolni; lehet, hogy többet mondanak, mint amennyit mi azonnal, nagyképpen érteni vélünk.

Jelen hangfelvételről egy korszakos jelentőségű hatvanas úr invencióit, zenei szentenciáit hallgathatjuk, a manapság divatos latin jazzről. Azok kedvéért, akik nem ismerik Kenny Barron munkásságát, megjegyzendő, hogy a jazz-zongorázás, azon belül is elsősorban a bopos irányzatok egyik autentikus muzsikusegyéniségéről van most szó. Talán sokaknak többet mond, ha megnevezzük legjelentősebb partnerét: Dizzy Gillespie-t. Ezek után ugye csöppet sem közömbös, ez a latin jazz – még a banánérlelő zenék követhetetlen dömpingje közepette sem. Tehát evidens, hogy a minőségi különbség most a lényeg, a divat-trend és a szóban forgó produkció között. És – mint az sejtethető – az eltérés nem szembeötölő a tucat-latin és Barron *Canta Brasil*-ját összehasonlítva. Ugyanis ő is azt a zenét játssza, amit már a jazzhez a latin zene felől közeledő közönség is jól ismer, de... Ez a zene „csak” korrekt és tiszta. Semmi bujaság, semmi extatikus fiesta, csak zene. Leginkább a zongora biztos stílusérzékkel megszólaló dominanciája, a hibátlan technikával előadott fuvolaszólok, és a diszkrét kísérő gitár zamba-ritmusa jellemzi a nyolc zenészámat – mintegy emlékeztetőül, mely szerint: eredetileg ilyesmi lenne a brazil jazz. Még ha ez így nem is izgatja fel olyannyira a nagyérdeműt, mint a vad bongózás, kolompolás, kongázás.

Matisz László

Nem ismerek olyan jazzmuzsikust, aki Chick Coreánál több stílust próbált, illetve teremtett volna, mellest sikerrel. Ezek a felvételek 1969. májusában, három egymást követő napon készültek, és egy nagyon jellegzetes Chick Coreát mutatnak, nagyjából azt az arcát, ahogy annakidején megismertük és megszerettük. Az akkor 28 esztendő művész ekkor már hét esztendeje New Yorkban tartózkodott, elsősorban latin együttesekben szerepelt, de játszott Sonny Stitt, Hubert Laws, Herbie Mann, Blue Mitchell oldalán is, valamint 1967-ben Stan Getz Sweet Rain albumán. Utóbbi volt recenzens első találkozása Coreával, amely minden kétséget kizáróan bizonyította, hogy a modern jazz egyik legfontosabb figurájával ismerkedhetett meg. Harmosan egy évvel korábbi, saját Atlantic-albumát is hallhattuk, majd következett második LP-je 1968. márciusában készült Miroslav Vitous és Roy Haynes társaságában, erről előző számunkban olvashattak méltatást. Ez év őszén bostoni barátja, Tony Williams beajánlotta Herbie Hancock helyére Miles Davis együttesébe, akikkel a Filles de Kilimanjaro album felén már szerepelt. Ezek a felvételek nagyjából ebben a zenei stádiumban készültek. A Now He Sings Now He Sobs album poszt-hard bop stílusában, nagyon szabad improvizációkkal, de a formai struktúrát, harmóniamenetet még megtartva. Corea később még messzebbre merészkedett e téren is, a hangmémők úgy emlékezett, hogy amint Sonny Lester producer hallotta Corea milyen zenét akar felvenni, háttérbe vonult, teljesen átengedve Coreának a terepet. A mostani dupla CD anyaga eredetileg a Solid State cég Is, valamint a Groove Merchant Sundance című albumaiként jelent meg. Időközben különféle alternate trackek is előkerültek, melyek itt teljességükben szerepelnek, de az eredeti négysávos produkciós szalagok már nincsenek meg, így a Sundance alternatív változata egy rosszminőségű LP-ről származik.

Friedrich Károly

DAVE HOLLAND BIG BAND
What Goes Around
ECM – MusiCDome

CHRIS POTTER
Travelling Mercies
Verve – Universal

NILS PETER MOLVAER
np3
Universal

Dave Holland néhány hónappal ezelőtt hat különböző díjat vehetett át az elmúlt évben nyújtott teljesítményéért és a Not For Nothin'-ért. Meglehet, joggal, bár a sikerlemezét megelőző Prime Directive talán még homogénebb produkciónak tekinthető. Ám még jóformán megse emésztettük a hírt, hogy a Holland-kiszenekar minden babért learattott, amikor az ECM előrukkolt az újabb Dave Holland opusszal, mely remélhetően azokat is megnyeri majd a bögösnek, akik – szemben a Not For Nothin'-t díjazó zsűrivel – nem érezték egyértelmű művészi sikernek a kvintett-albumot. A What Goes Around-dal kapcsolatos első benyomásunk az, hogy merész újítás: részint nem illik bele a müncheni cég kamaramuzsikára koncentráló kiadói politikájába, másrészt a bögös meri „korszerűtlen” nagyzenekari kompozíciókkal bombázni híveit, vállalva az esetleges piaci kudarcot is. De hogy lehetne egy ilyen remek lemez kudarc? A tizenhárom tagú zenekar lehengerlő lendülettel muzsikál. Megkockáztatom: a közel nyolcvan percig fenntartott iram, a páratlanul leleményes ensemble-játék, valamint a jó időben, kellő számban adagolt, és épp a megfelelő hosszúságúra rögtönzött szólók olyan, a sokszínűségben is egységes zenei nyelvet hoznak létre, mely a sokaktól csodált kvintett-lemezeken csak a legjobban sikerült számokban érezhető. Figyelmesebben hallgatva persze az is észrevehető, hogy a What Goes Around igen modern zene, mely csak az első, felületes vizsgálatkor tűnt váratlan visszatérésnek a „korszerűtlen” nagyzenekari hagyományokhoz: igazából ironiával kezeli a forrásokat, motívumokat, hangtöréseket, dallamszilánkokat használ fel egy új textúra létrehozásához (pl. Mingus II B.S. című darabjának egy parányi részletét a Shadow Dance bögös szólójában), s az eredmény az lesz, hogy a régi töredékek az új zenei világban olyan jelentésmódosuláson mennek át, ami felér egy újjászületéssel.

Máté J. György

A lemez szerző-szólístájának vallomásából megtudhatjuk, hogy amerikai polgárként szemlélődve, ebben a történelmi pillanatban, muszáj reagálni az eseményekre – akár jók, akár rosszak. Csakhogy Chris Potter egyáltalán nem úgy reagál a mai amerikai valóságra, ahogy előítéleteink, vagy a könnyűzene sztereotípiái szerint várnánk; csak a zene-számok bevezető és záró másodperceiben hallhatóak elidegenítő effektek, apró, elektronikus stílusgyakorlatok. Kár, hogy ilyen rövidnek. Jó kis atonális örület kerekedhetett volna belőlük. Nos, Potter nem ilyen lelki alkát. Ez sok korábbi felvételéből is tudható; John Patitucci sidemanjeként, Joe Lovanóval és Branford Marsalis-szal egy produkcióban bizonyította. Tehát jazzmuzsikus, a szó eredeti, és nemes értelmében. Mostani, saját lemezét hallgatva is ez a tény, mármint a hangszeres tudás a legmeggyőzőbb erő. Vagyis a zenész karakterét elsősorban olyan zene körvonalazza, melyben megfelelő határfokkal érvényesülhet virtuozitása, hangképzési technikája és egyedülálló soundja. Potter szerzőként sem hanyagolta el ezeket a szempontokat – akármit is irt a borítóba –, és hát valljuk be, ez a megközelítés ritkán eredményez emlékezetes kompozíciókat; pedig akadnak még néhányan a közönség sorai közt, akik inkább ez utóbbit preferálják. Nem mondanám, hogy gyengék Potter szerzeményei – inkább nem maradandóak. Viszont a lemez nem csupán a hangszeres varázslat által hatásos és élvezetes mégis. Annyi talán már kiderült, hogy nincs itt semmi ultramodernkedés; de szving, azaz mainstream sem. A témák, a harmóniak egyszerű tonális, a ritmusok bevált páros, itt-ott kicsit rockos és picit latinos hangvételt ütnek meg. Mindez remek tenor- és szopránszaxofon, valamint gitár-improvizációkkal feldúsítva. Ami pedig Potter lelkét illeti, kiderül az utolsó track basszusklarinéttal előadott romantikus balladájából; biztosan nem szeszélyből lett a címe Just As I Am.

Matisz László

Van ez a bizonyos skandináv-északi iskola, ami a keresztségben a nu jazz nevet kapta. Bár ha jobban belegondolunk, ez nem jelent semmit, csupán az elektro- és internetes kultúrkör emlőin nevelkedett szlenges arcoknak valamilyen kiszólása. Ez a zene csak érintőlegesen jazz, a nu szócska pedig valószínűleg örökre megfajthetetlen feladat elé állította az etimológusokat.

Annyit tudni tehát, hogy ez a valami ott zseveg a Sarkkör környékén: nagyvonalúan alkalmaz hangmintákat, többnyire belassult tempókban gondolkodik, mintha éppen a téli félév közepén járnánk, az örök sötétség fagyos birodalmában. Aztán ha úgy adódik, még egy-egy valódi hangszer is rácsúcsúl a DJ-k állhatatos masszájára, így kialakítva valami újat, ami persze nem is új, csupán a fantáziátlanságnál jobb egy fokkal. Nils Petter Molvaer internetes honlapja ugyanolyan jól dizájnolt, mint lemeze, de ugyanolyan tartalmatlan is: lehet magunkat regisztrálni, majd nem történik semmi.

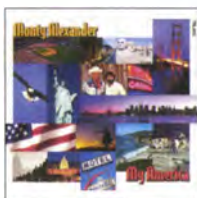
Némileg utóézés, a jazz korszak nagy időinek restaurálása, új az köntösbe bújtatásnak a szándéka olvasható ki a kissé fanyar, lomha trombitálásból. Molvaer technikai képességei nem állapíthatók meg az np3-ból, ami nem lenne baj, ha cserébe kapnánk a muzikalitást. De nem kapjuk, ott van végig a bizonytalanság, hogy el tudná e még egyszer fújni a témát – mit témát, a véletlenül kialakult dallamot. Az egész nem nagy teljesítmény, viszont kiváló hangmérnöki munka, de a digitális ketyerék önmagukban még nem pótolják maradéktalanul a zene alól szőnyegként kirántott valódi világot.

Végső Zoltán

CUONG VU
Come Play with Me

Knitting Factory -
CD Bár

MONTY ALEXANDER
My America

Telarc - Karsay

**TROPICAL
TRANSFORM**
Under the Rainbow

Szerzői kiadás

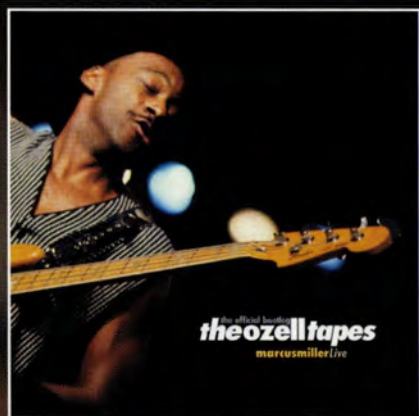
Cuong Vu a legutóbbi Pat Metheny Group-lemez új színe volt, trombitájával inkább atmoszférateremtő készségét, semmint technikai virtuozitását mutatta meg. A felállásban nincs harmóniahangszer, Vu mellett az ezredfordulós avantgárd jazz képviselői, Stomu Takeishi basszusgitáron és John Hollenbeck dobos játszanak. Első benyomásra erősen melankolikus, tág terű hangzatok, mintha a nagy sötét űrben lebegnénk, és távolról látnánk csak egy-két reményt adó égitest csillogását. Vajon hogy lehet ilyen földöntúli, beazonosíthatatlan hangokat kicsiholni egy basszusgitárból? De második benyomásra is marad a sötétség, a tátongó űr. Dallamtöredékek itt-ott, de nincs se süllyedés, se emelkedés. Monoton dobolás, mely az electronica stílus dobgepeit idézi; aztán heavy metálba fordul. A trombita hosszú, egyenes hangokat fúj, nem is fájdalmas, nem is vágyódó, leginkább kiüresedett. Pszichedelikus utazás a sehonnanból a sehovába. BB

Legalább tíz éve nem hallottam új lemezt a kitűnő zongoristától, Monty Alexandertől. Azelőtt nagyon kedveltem virtuóz, jökedvű muzsikáját akár saját triójával, akár kvartettben Milt Jacksonnal. Azokra a lemezekre ma is öt pontot adnék - de nem erre. A jamaicai születésű zongorista kamasz korában, 1961-ben költözött az Egyesült Államokba, gyermekkori emlékei a Karib-tenger vidékének zenei világához kötik, ennek ritmusait kísérli meg most is a jazz nyelvére lefordítani. A megvalósítás csak részben sikerült: az eredmény egy könnyű nyáresti tengerparti jazz-koktél, tánc a pálmafák alatt. A közreműködő muzsikusok nagyrészt ismeretlenek. Néhány számban énekeseket hallunk, többek között Freddy Cole-t, John Pizzarellit. Nem hinném, hogy dicselkednének e felvételeikkel. Alexander zongorajátéka e lemez alapján egy jó színvonalú bárzongoristához hasonlítható, túl nagy kompromisszumot kötött, amit a jazz-közönség aligha fog díjazni. DCs

Lenn délen sok minden terem, ami az öt fiatal magyar zenész fülének ingere. Latin és afro ritmusok cikáznak a rockos funkos jazz alatt, jó sok páratlan, a szikár négyeket átjárják a ringó hármak. A billentyűs Horváth „Tojás” Gábor szerzeményei fordulatokban bővelkednek, és minden tagnak lehetőséget nyújtanak muzikálisuk bemutatására. E lehetőségeket bőven kihasználják, fel is fedezhető valami elsőlemez túlzás - négyévi koncertezés, külföldi turnék, fesztiválszereplések után. Érezhető, hogy rengeteg munka, sok-sok együttjáték előzte meg a felvételt, ennek köszönhető a gördülékenység és a precizitás még a nehéz váltásoknál is, és a szőlők is elég érettek, különösen a zenekarvezetői. A borítószövegben nem tagadják, hogy sok mester volt rájuk hatással (Hancock, Camilo, Brecker, Patitucci stb.). Nos, nekik a következő Tropical Transform-lemezekre már nem kell szerepelniük, csak a Horváth-Dévényi-Eged-Gálfi-Redő kvintettnak. BB

Kritika

Nagy durranások Karácsonyra a Dreyfus kiadótól!

Marcus Miller Live:
The Ozell Tapes – the official bootleg

Jean Michel Jarre:
Sessions 2000

Magyarországon forgalmazza:
MusiCDome
Budapest XIV., Fogarasi út 5.
Tel.: 221-5260

WEATHER REPORT
Black Market
Columbia – Sony

Új kiadásban hallgathatjuk a Weather Report 1976-os, egyes szakértők szerint első maradéktalanul kielégítő zenét tartalmazó CD-jét. A Black Market máig szinte semmit se veszített régi melodikus sokszínűségéből, hipnotikus erejéből. Sőt, olyan érzésünk is lehet, hogy egyes számok újabb árnyalatokkal gazdagodtak az évek során, amit persze helyesebb lenne úgy fogalmazni: mi lettünk érettebbek, s bizonyos szempontból talán értőbbek is, mióta 25 éve először hallgattuk a futurisztikus Three Clowns-t és a nosztalgikus emlékező Cannon Ball-t. Ez az első WR-album, ahol (2 számban) Jaco Pastorius basszusgitározása hallható. Ma már tudható: ez önmagában is korszakhatárt jelez, s nemcsak a zenekar történetében. Ám a boszorkányos Gibraltarban még a sajnálatosan hamar eltűnt Alphonso Johnson asszisztál Zawinul és Shorter mellett. A billentyűs és saxofonos kollaborációjának kétségtelenül a Black Market az egyik csúcspontja. MJGY

VERVE REMIXED
VERVE UNMIXED
Verve – Universal

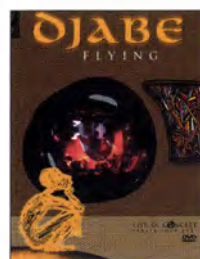

Sárból várat építeni dicső tett, várból sarat barbárság. Ennek dacára nagy érdeklődéssel fogadtam a Verve kiadó új vállalkozását, főként mert egyre jobban érdekelnek a modern táncritmusok. Scofield és Truffaz újkeletű munkái tettek arról tanúbizonyságot, hogy hosszú idő óta először léteznek a közkeletű zenében a jazz hagyományos ritmusaihoz mérhetően izgalmas ritmusok. Truffaz szerint ezeket a ritmusokat érdemben csak álló harmóniájú közegeben lehet használni, és pontosan itt hasal el a Verve kiadó új CD-je, ugyanis a gyönyörű jazzdalok savát-borsát épp a harmónia-váltásokban kereshetjük. A DJ változattal egy működő party háttérzenét nyerünk, amely nem nélkülöz szellemes elektronikus megoldásokat, de az egyszerűbb táncritmusokat tartalmazza, az eredeti felvételek válogatásmezével viszont egy kellemes, jól szerkesztett jazzgyűjteménnyel gazdagodhat lemeztárunk. J. G.

LOUIS ARMSTRONG
Satch Blows The Blues
Columbia – Sony

1928, '29, '30, '31: példás következetességgel, kronológiai sorrendben következnek egymás után az „alapító atya” felvételei, majdnem egész a lemez végéig: a gyűjtők számára kicsit túl nagy ugrás, hogy az utolsó négy szám egy '55-ös koncertről származik. (Akkor viszont hogy jelenhetett meg 1954-ben a Columbiánál, mint a CD-borítón olvasható? Nagy öröm viszont, hogy a lemez hőskori felvételeivel szemben nincs már meg az alig több mint három perces terjedelmi korlát. Hogy Satch bluest játszana, ezt persze így senki sem állítja, főleg nem a CD-borító jóindulatú szerzője, aki inkább hivatkozik a „roots music” kitételre, amely viszont jól elmaszolja a történelmi zenei stílusok közötti különbségeket. Sebaj, ha lesz akár egy blues rajongó is, aki a lemezen keresztül ismerkedik meg azzal a ténnyel, hogy ő a jazzt (is) szereti, már megérte kiadni ezt a válogatást. A gyűjtők pedig maradjanak a Complete Hot Five... című, valóban kritikai igényű kiadásnál. ZK

DJABE
Flying – Live In Concert (Update Tour 2001)
Égerházi Attila – gitár; Barabás Tamás – basszus gitár; Sipos András – vokál, ütőhangszerek; Kovács Ferenc – trombita, szárykürt, hegedű; Banai Szilárd – dobok; Kovács Zoltán – billentyű

Ben Castle – tenor- és szopránszaxofon, fuvola, basszusklarinét

Gramy Records (DVD)

Régóta készült, még régebb óta tervezték – különleges elbánás, átgondolt igényesség jellemzi a Djabe zenekar összegző kiadványát. A Flying című DVD kiváló vizuális minősége által jóval többet lehet megtudni a zenéről, annak belső felépítéséről, a közreműködők között kialakuló kapcsolatokról. Az itt-ott látványosan megnyilvánuló metakommunikáció a zenészek között mintegy kiegészíti a zenei mondatok jelentését, ami igencsak megnöveli az egész zenei anyag élvezeti értékét. Aki ismeri a Djabe zenekart, az világzenét emleget velük kapcsolatban,

pedig ez nem ennyire végleges. A témák valóban sokszor merítenek etnikus motívumokból, azonban, McLaughlin vagy akár Collin Wallcott ugyanilyen módszerrel mutatta meg a jazz új, korszakalkotó irányait. A színpadi felállás, a hangszerelés és a számokban kialakuló viszonyhálózatok, a témák kibontása is mind inkább a jazz tulajdonságaira utal. Az ellentmondás abból fakad, hogy a zenekar alapítói közül ketten – Sipos és Égerházi – végig a háttérben maradnak. Égerházi Attila gitárja megfontolt intonálással inkább a kísérő aláfestésre szorítkozik, nem koncentrálnál különösképpen egyéni sound kidolgozására sem. Sok zenei ötlet fűződik viszont a nevéhez. Más a helyzet Sipos Andrásnál, a visszafogott hangvétel itt ugyanis tudatos: a virtuóz ütőhangszeres jelenlét helyett a minden hangra odafigyelő szuggesztivitásban keresi azt a zenei ideált, amely a legegyszerűbb képletek megszólaltatása közben is hihetetlen erővel tud érvényesülni. Persze Sipos maga is tudja – meg is vallja a DVD végén látható nyilatkozatában –, hogy ez bizony szinte lehetetlen feladat, ha valaki nem ilyen hangszeres hagyomány közegében kezdett ráeszmélni a világra, hanem Európában. Ez az indoka annak, hogy dobos támogatásra volt szükség. Banai Szilárd meg is adja a sokszor kőkemény

alapot, kihasználja a lehetőséget, hogy a groove-okban vannak olyan hézagok, amelyeket virtuóz dobolással ki lehet pótolni. Az, hogy nem nyomja el a többieket, főleg a fuvalát és a hegedűt, elsősorban a hangmérnökök érdeme – Horváth János és Barabás Tamás valóban professzionális munkát végzett az utómunka-stúdióban. Barabáson érződik, hogy remekül érzi magát a csapatban, nagy becsben tartják és szabad utat engednek a zenekar sűrű eminenciáival a kibontakozásra. A bónusz trackek között van egy rosszabb minőségű, Handycammel készített bejátszás, amin Barabás saját basszusszóólójától esik eksztázisba – ez az egész lemez egyik legnagyobb pillanata. A másik kétség kívül Ben Castle és Kovács Ferenc páros improvizációja a Clouds Dance című számban: ez két változatban is felkerült a korongra. Itt a két zenész egy nyelven beszél, emlékezetes módon rezonálnak, csatlóznak egymás zenei gondolataihoz. Kovács Ferenc napjaink egyik legsokoldalúbb zenésze, népzenei gyökereit érzékeny muzikalitással párosítva Archie Sheppnek is méltó partnerévé vált a közelmúltban. A szölisták közül a billentyűs Kovács Zoltán jelenléte kevésbé erős, bár hangzása erősen emlékeztet Lyle Mays billentyűjének hangulatára. H. Magyar Kornél

GRAMOFON

Hang

Egy rovat margójára

Már megszokhattuk, felgyorsult életünket át meg átszövik a folyamatos változások, legyen szó a mindennapi életünkről, a munkánkról, vagy... igen, akár a hobbinkról, mondjuk a zenehallgatásról, zenehallgatási kultúránkról.

Amikor ezeket a sorokat olvassák – azok, akik a novemberi hangtechnikai kiállításokra kilátogattak – már csak az emlékeikből idézhetik fel, merre tart ma a világ ezen a téren. Önök közül biztosan akadnak néhányan, akik bár szerettek volna kilátogatni, valahogy mégiscsak lemaradtak az idej két seregszemléről. Rájuk gondolva nyújtunk egy kis ízelítőt a Hifi és Házimozi Show-ról, remélve, sikerül visszaadni valamit az ott látott, hallott történésekből.

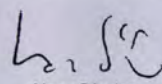
A laikus zenebarát azt tapasztalhatta, a zene – sajnos – kevésbé érdekes, mint a kép. Ha viszont kép, akkor miért pont zene? Hiszen arra ott van a CD, a bombák sorozatos robbanásának elsőpró ereje pedig minden bizonnyal több embert vonz, mint Karajan karmesteri tudása. Változik ez is, mint minden más, vagyis inkább (át)változik!

Mi is, mármint a rovat is változásnak néz elébe. A főszerep természetesen továbbra is a zenéé, vagyis az azokat reprodukáló berendezéseké lesz, ezen nem változtatunk. Azonban korábbi elhatározásunkról – miszerint minden készülék egy erre a célra létrehozott bemutatóteremben hallgatnánk meg – le kell tennünk, ugyanis korábbi partnerünk úgy döntött, együttműködésünk a számára már érdektelen. Sajnálattal vettük tudomásul, hogy bármekkora változáson is esett át társadalmunk az elmúlt 10-15 évben, az üzleti élet résztvevőinél erkölcs terén van még mit pótolni útban Európa felé!

Az elv persze azért elv, hogy kitartsunk mellette, ezért új főhadszállásunk egy magánlakás közel 40 m²-es nappalija lett. Ez a változás csak annyiban érinti olvasóinkat, hogy ebbe a szobába – szemben a Nohrton régi bemutatótermével – nem látogathat akárki el. Az első meghallgatásoknál aztán jött a meglepetés: ugyanis a szoba bár akusztikailag nem olyan tökéletesen hangolt, mint előző helyünk – legalább olyan tisztességesen szólnak meg benne a berendezések, sőt referenciánk is igen jól érezte magát új helyén. Ráadásul ez mégis csak egy lakószoba, amely közelebb áll a valós zenehallgatási körülményekhez.

Tehát az állandóság elvén nem változtatunk, csak a helyszínen, így a következő oldalakon olvasható cikkek is már itt születtek meg. Azok számára pedig, akik több és frissebb információra vágnak egy jótanács: a jövő évtől érdemes lesz gyakrabban meglátogatni a www.gramofon.hu internetcímet!

Végezetül kollégáim és jómagam nevében békés, nyugodt karácsonyi ünnepeket és kellemes zenehallgatást kívánok.

Nagy Sándor

Tartalomjegyzék

Végigjártuk

Egy kiállítás képei 62
avagy a Budapest Hifi és Házimozi Show képekben
(november 6-7-8.)

Láttuk-hallottuk

**A Házimozi alapkötetetele, avagy
Medve László Hades-bez megy...** 64
Kreaton ET-1 kisdoboz és Krealto szub-basszus sugárzó

Hogy kerül a cipődoboz a bálószobába? 66
Linn Classik CD-játszó-erősítő-rádió kombó

Nagyhangú ékszerdoboz 68
ProAc Response One SC hangsugárzó

Fiókos szekrény Etalon módra 72
MusiCante Origo, Kreaton Kreadisk, Kreaton ET-3

Történetek

Hifi-rendszerek és emberek 74
Vásárlási útmutató 3. rész (hangADÓK és hangSZÓRÓK)

Rovatvezető:

Nagy Sándor

Szerzők:

Kelemen Marcel,
Kiss Miklós,
Puksa Tibor,
Szalai László,
Takács Jenő

Szakmai lektor:

Degrell László

Partnerek:

Audio Tuning Hungary Kft.
Etalon Kft.
Limar Kft.
Penna Poor Kft.

Referenciakészülékek:

Rega Planar 3 Lemezátszó
Benz Micro MC20-E MC hangszedő
Phillips CD304 CD játszó
Audiomecca One integrált erősítő
ProAc Response 1.5 hangsugárzó
Söund Organisation készülékárvány

avagy a Budapest Hifi és Házimozi Show képekben (november 6–7–8.)

Péntek délután van, 16 óra. Megérkezem a WestEnd Hiltonhoz, melynek előterében már rengeteg ember ácsorog. Gyors regisztráció a jegykezelésnél, majd irány a lift és az M szint, ahol az első kiállítások találhatóak. Rövid idő alatt kiderül, a multik inkább a súlyuknak megfelelő reprezentatív megjelenésre, semmint a zenehallgatást kereső emberekre helyezték a hangsúlyt: Mindent a szemnek – a vizualitás jegyében.

Folytatás egy szinttel feljebb. Az első emeleten az M szint termei helyett kisméretű szobákban van a kiállítás, ezzel együtt a csillogás, villogás, minden

Gyorsan tovább, tovább! A **Limited Edition Audio** szobája a következő, ahol érdekes külsejű sztatikus hibrid hangfalak „hangoskodnak”, ezeket óriási csöves monoblokkok hajtják meg (egyaránt Cadence gyártmányok) és... igen, egy ClearAudio analóg lemezjátszó fo-

rog, a zene is éppen arról szól. Zene, mert itt már a film szerepét végre a muzsika veszi át. A Maggie-k (mágneses dipólus sugárzók) most némán pihennek, de ígérik, szombaton és vasárnap azt is meg lehet majd hallgatni.

Innen kezdve felgyorsulnak az események. **Penna Poor Kft.** Két szoba, Accuphase, Audio Research elektronikák, Mitchell lemezjátszó SME hangkarral és ProAc hangsugárzók, ennek megfelelő hanggal (szerintem a kiállítás egyik legjobbjá). **USA**

Audio: exkluzív, futurisztikus kivitelű High-End készülékek szobája. Üde színt adott az **Infovox**nál néhány gyönyörű állapotú öreg Marantz készülék. Ez azonban csak a szemnek szól – a fül számára a legújabb SACD készülék kelteti magát. A demonstrátor az egyik látogató kérdése meg is jegyzi: „Tudják véleményem szerint azért egy jó analóg lemezjátszó sokkal barátságosabban szól, mint ez a modern SACD játszó...”

No comment...

Inkább következzen egy újabb emelet... majd még egy, ahol ismét magyar konstruktőr kelteti a portékáit. Godina úr készülékei csupa króm, fa és arany színben pompáznak. A készülékállvány legtetőjén egy komolyan

tetsző lemezjátszó diszeleg. De vajon minek az a sokféle rezgécscillapító alátét és kúp?

A látvány impozáns, a hang azonban engem már kevésbé nyűgöz le...

Nyolc óra után pár perccel lépek ismét ki az utcára, kicsit zúgó fejfel. Élmény, tapasztalat? Talán azoknak, akik még nem jártak ilyen kiállításokon. Akad még ilyen szép számmal. Nos éppen az ő kedvükért

íródott ez a néhány sor. Ha már nem hallották, legalább lássák, olvassák milyen is volt ez a három nap.

Nagy Sándor

Vissza a múltba, avagy: „Marantz forever”

árón feltűnni aka-

rás helyét a bensőségebb hangulat veszi át. A hazai konstruktőr, Sallay László (**Eta**lón) termékei itt kaptak helyet, de találkozni lehet például az idehaza igen jól ismert **NAD** elektronikákkal (**Octogon Audio**) is. A folyosókon még mindig sok az ember. A házimozit itt is uralkodik, de néha legalább teret kap a zene.

Következik a második emelet.

Az **Auditorium** szobájában piros textillel letakart piederasztálon, némán demonstrálnak a Pierre Lumie / Audiomecca készülékek és a Jadis elektronikák. Igen, itt látom (csak sajnos nem hallom) a kiállítás első elektroncsöves készülékét. **Limár** szoba, ugyancsak csöves készülék az állvány tetején, ezúttal azonban egy **Metro-nome** CD-játszó belsejében. Egy polccal lejjebb egy csodálatos **Dynalab** rádió, sajnos az antenna – mint kiderült – otthon maradt. Csendes elmélkedésemből persze itt is – a szomszéd szoba felől érkező – robbanások zaja riaszt fel.

FENT: Accuphase hálózati szűrő, Mitchell lemezjátszó, Audio Research elő- és végerősítő, Proac hangdobozzal

BALRA: Fejedelmi helyen a Jadis csöves végerősítője

KÖZÉPEN: Csupa fém és üveg Godina módra

LENT: Godina analóg lemezjátszó

„A zene az emberiség utolsó illúziója”

Audiovizuális Álmok

High End rendszerek egyedi tervezése, installálása

ACCUPHASE
AUDIO RESEARCH
AUDION
AUDIO REFINEMENT
CALIFORNIA AUDIO LABS
CASTLE
dCS
KIMBER KABLE
MANA ACOUSTICS
J.A. MITCHELL
NIRVANA
NOTTINGHAM
PARASOUND
PROAC
SHAKTI
THETA DIGITAL
TRANSFIGURATION

PENNA-POOR KFT.

1025 Bp. TÖRÖKVÉSZ ÚT 95-97/D TEL: 325-8772, TEL./FAX: 325-9430

E-mail: ppaudio@axcelero.hu

www.ppaudio.hu

A Házimozi alapkőletétele, avagy Medve László Hades-hez megy...

Kreaton ET-1 kisdoboz és Krealto szub-basszus sugárzó

Az Etalon Kft. filozófiája szerint, három zenekedvelő réteget céloz meg termékeivel, igény és pénztárca szerint: a High-End kedvelőinek az Etalont (a legkevesebb kompromisszum az élő zene tükreben) a középső osztályban a MusiCantét (a megfizethető minőségű muzikális kántorok) végül, de nem utolsó sorban a Kreatont (a zene mindenkinek sorozatot) kínálja. Hát akkor lássuk a medvét, akarom mondani Maci Lacit.

A Kreaton széria kiépítettsége gyerekcipőben jár, a fejlesztés épp, hogy elindult és jelen pillanatban is folyik, olyannyira, hogy az új építőkövek ára is még fejlesztés alatt van. Hogy mit keres a cimben Hanna Barbara örökérvényű animációs figurája, immáron felnőtté cseperedve, az azonnal kiderül.

Az eddig bemutatott és tesztelt Etalon termékek láncolatából hiányzott a végpont, az elektro-akusztikai átalakító, leánykori nevén a hangsugárzó. Feladatuk a konzerv formátumú hanganyag – felbontás, vagyis átalakítás után azonnal fogyasztható – átkódolása elektromos jelből hangrezgésekké. Nos, a most bemutatandó rendszerben ebből az építőkövekből három is lesz, nevezetesen két úgynevezett különálló (szatellit), kétutas hangdoboz és egy, a Dolby Surround rendszerben megálmodott szub-basszus sugárzó, amely szó szerint aktívan vesz részt a versengésben. Ebben az alkotórészben ugyanis a sugárzón kívül társbérletben lakik az Exemplissimo erősítő egyik fele, ettől aztán Medve úr igencsak erőteljesebben duzzadná válik, a súlyáról nem is beszélve, bár erről igazán nem is én, hanem a

derekam tudna mesélni. Medve úr, a Kreaton keresetségében a Krealto nevet kapta és megvallva az őszintét, kissé ketrecbe zárva érezheti magát, mivel mozgásteret 80 ill. 40 Hz-nél véget ér. Erről egy harmadrendű, azaz 18 dB/oktáv meredekségű, alul-áteresztő szűrő gondoskodik, természetesen nem passzív, hanem aktív elektronikus megoldásban, ami azt jelenti, hogy a szűrő az erősítő bemenetén és nem a kimenete után – a hangszóró előtt – teszi a dolgát.

Kreaton ET-1

Nálunk egy ezüstös köntösben pompázó párocska járt, sajnos piederesztál nélkül, állvány épp nem volt kéznél, de ennek akkor csak örülni tudtam, mert úgysem fért volna bele az autóba ez az egész. S mivel ez az 5,5-6 literes dobozka csak állványon tud igazán szépen szólni, hát kapott kölcsön egy homokkal feltöltött fém állványt. Az Kreaton hangdobozoknak nagyon sajátos formaterve van: karcsú előlap, csak éppen akkora, hogy elférjen rajta a közép-mély sugárzó és a tetején, mint egy óriási szem csücsül a magas sugárzó, egy fakonzolon. Ezzel a megoldással kiküszöbölhetővé vált minden hangdoboztervező rémálma, a sugárzók fázisfutas-különbsége. Ez akkor lép fel, ha a két sugárzó gerjesztési síkjai – az a felület, ahol a membrán lengőcsévéje belemerül az azt körülölelő mágneses mezőbe – nem azonos. Az azonos gerjesztési síkú rendszert lineár fázisúnak nevezzük. A Kreaton dobozok esetében, mivel a „szem” pár centivel hátrább van, mint az előlap, amelyre a mély-közép sugárzó van montírozva, a dolog elintézettnek tekinthető. Ez a koncepció egyébiránt könnyebben tervezhetőbbé, kézben tarthatóbbá teszi a hangváltó méretezését, annak típusválasztását (természetesen, mint jelen esetben is, passzív hangváltóról beszélünk).

A zenehallgatáshoz viszont az ET-1 számára partner is kell. Mint említettem volt, a Kreaton széria még fejlesztés alatt van, így nem meglepő, hogy erősítőként a már jól ismert MusiCante család Origója, CD-játszóként pedig a nyári számunkban debütált Kreadisk szerepelt, mint vendég muzsikusa. A szokásos közös meghallgatásunkon azonban Philips CD-304 lejátszó és AudioMecca hibrid erősítő alkották a partnereket, etalonként pedig a szintén ebben a számban bemutatott ProAc Response One hangdobozt használtuk.

Meglehetősen sokat időztem a megfelelő hangerőszintek beállításával, különösen a szubláda „bejátszása” jelentett gondot. Ugyanis a CD-átszó csak egy pár RCA csatlakozót hord a hátán ami azonban nem szabályozott. Az Origo erősítő ugyan rendelkezik vonal kimenettel felvétel céljából, de ez sem szabályozott. Ha szeretnénk, hogy egy mozdulattal szabályozottá váljon a három csatorna hangereje, kö-

vetnünk kell a konstruktor utasításait, a mellékelt két hangszóró kábel segítségével összekábelezük a két oldal hangdobozkát a szubláda erre a célra kialakított bemeneteivel, ahol is összegződik a két oldal basszustartalma, amelyet egy szabályzó segítségével tudunk a megfelelő szintre állítani. Ezt bizony mértékkel és tartózkodással illik megtenni, mivel Murphy törvénye szerint, amit el lehet szabni, azt úgyis elszabjuk. Ha viszont sikerült egy hanganyag segítségével belőni a rendszert, behuppanni a fotelba és élvezni a szétáradó zene hullámaid csak a lemez végéig szabad, hisz az köztudott, hogy nincs két egyforma jeltartalmú és szintű felvétel, a következő ezüstkoronggal kezdődik minden előlről. Ez természetesen arra az esetre is vonatkozik, ha lehetőség kínálkozik vonal szinten eljuttatni a forrásanyagot a szubláda.

A hang

Bár a dobozokról, akárcsak a többi Etalon gyártmány esetében, igencsak szűkszavú specifikáció áll rendelkezésre, egyet egész biztosan tudhatunk, a szub-basszus sugárzó maximum 80 Hz-ig működőképes és bizony nagy szükség van rá, mert az ET-1-ek nem képesek ilyen mélyre lemenni. A méretek arra engednek következtetni, hogy 200 Hz alatt már kevés energiát képesek sugározni. Meglehetősen kényesek az elhelyezésükre, 2 méternél távolabb egymástól nem érzik jól magukat (bár ebbe kissé beleszólt a

lehallgató helység tágasabb mivolta, ez ugyanis úgy duplája volt az ajánlott 15 m²-nek). A hangdoboz-rendszer egy jól felszerelt Dolby Surround rendszerhez hasonlít, és számomra igazán az volt izgatónak, hogy létjogosultságot kaphat-e, nem Surroundra kevert muzsikán, pontosabban, normál sztereó felvételeken mennyi pluszt ad, illetve mennyit von le a felvétel értékéből.

Csajkovszkij: b-moll zongoraverseny op. 23 – 1. tétel

Szvjatoszlav Richter – zongora, Herbert von Karajan és a Bécsi Szimfonikusok Deutsche Grammophon, ADD

Számomra ez az egyik legautentikusabb felvétel a b-moll zongoraversenyből. A kisebbik rendszer arra a monumentalitásra, amit Csajkovszkij megálmodott aligha alkalmas, Hades, az alvilág főnöke viszont minden bizonnyal ideges lesz attól a basszus tartalomtól, amit a szubláda produkál. Az a tulajdonság, hogy a dobozok nem akarnak nagyobbak hallatszani, mint amekkorák valójában, talán nem is nagy baj, mert az én értékítéletem szerint egy zongora ne legyen több kilométer hosszú, úgysem hiszem el. Úgy vagyok ezzel, mint Józsi bácsi az állatkertben a zsiráf ketrece előtt: „Már pedígen ilyen állat akkor sincs!” Viszont vannak korrektül megszólaló vonósok, akik mintha kissé elszoktak volna az együtt muzsikálástól – biztos sok szólókoncertjük volt az utóbbi időben.

J. S. Bach: d-moll toccata és fuga BWV 565

Johann Aratore – orgona Naxos, DDD

Bár nem hangsúlyozza ki az orgona méretét, de cserébe nem akar mindenáron sztereó orgonát gyártani belőle. Korrekt orgonahang.

Mezzoforte – Surprise surprise

Steinar Records – RCA, ADD

Tisztességes basszus szólások, tisztán intonált színezetlen rezesek, szép énekhangok, bár nem eléggé részletező, valahogy nem emelkedik fel a zene. Tettem egy kísérletet, mivel az állványokat nem tudom

Kreaton ET-1

Gyártó:	Etalon Akusztika Kft.
Típus:	állványra helyezendő kétutas, zárt doboz
Hangszórók:	30 mm-es selyemi dóm magassugárzó, 127 mm-es közép/mélyugárzó
Érzékenység:	87 dB (1 W / 1 m)
Teljesítmény:	40 Watt
Impedancia:	8 Ohm
Méret (szél. x mélys. x mag.):	160 mm x 190 mm x 360 mm
Súly:	4 kg/db
Ár:	145 000 Ft/pár

Kreaton Kreatio

Gyártó:	Etalon Akusztika Kft.
Típus:	szub-basszus sugárzó, beépített végerősítővel
Bemenetek:	1 db sztereó vonalszintű, 2 db végerősítő szintű
Beépített szűrő:	kapcsolható 40 Hz ill. 80 Hz-es, harmadrendű aluláteresztő
Hangszóró:	165 mm mélyugárzó
Érzékenység:	87 dB (1 W / 1 m)
Kimenő teljesítmény:	100 Watt
Impedancia:	4 Ohm
Méret (szél. x mélys. x mag.):	370 mm x 360 mm x 410 mm
Súly:	kb. 40 kg
Ár:	410 000 Ft

megnyújtani, én ültem lejjebb. És lőn, határozottan jobb lett a színpad...

B. B. King & Eric Clapton: Riding with the King

Reprise Records – Warner Music, DDD
Amikor ők ketten először találkoztak, Clapton hosszú göndör fürtjei belelógtak a szemébe, farmemadrág, tornacipő, amúgy „szakadtan”, Kingen rövid texas csizma, másodosztályú nadrág, zakó, de egymás mellett ülnek egy-egy Fender erősítő tetején és elmélyülten nyúzzák a szárazfát.

Ezzel a képpel az emlékeimben ülök be a moziból lett koncerterembe, és várom az előadás kezdetét. Végre megérkeznek egy nyitott Cadillacen csokornyakkendőben, szmokingban, de a Gibson és a Fender Stratocaster ugyanaz, bár az idő kissé eljárt felettük és a szárazfát sem nyúzzák olyan elmélyülten, de azért ez blues. Boldogult ifjú koromban, némi lelket és húrokat szagató hegedűtanulmányok után, végre kezembe

vehettem a kor áhitott hangszerét, a gitárt és, hogy rögtön hasznossá is tegyem magam, mint minden akkori srác, valamifajta beazenekear-kezdeményben óhajítottam ezt tenni, s hogy ne legyen gond a húrok száma, természetesen ez a basszusgitár lett. Akkortájt, úgy mondták a nagymenők, hogy akkor jó az egész, ha a húrok megpendítésekor a gyomor is remeg és a trapézgatyá szára kilendül. Hát, kérem tisztelettel, itt remeg és lendül.

Konklúzió

Sajnos az idővel ismételtelen versenyfutásra kényszerültünk, és ő jött ki győztesen, azért szerettem volna saját kis makroklímában vendégül látni a berendezéseket, még több műfajban faggatóra fogni, de ez most nem adatott meg nekem. Ennek ellenére a kérdés megválaszoltatott, miszerint, mely műfajban van a helye a Surroundra hangolt rendszernek. Minden olyan műfajban, amely bőven tartalmaz kitüntetett irányhatásokat, mélyfrekvenciás effekteket, továbbá a pop, jazz-rock, blues műfajban. Egész pontosan ezen megállapításom nem a teljes rendszerre vonatkozik, hanem csak a sugárzókra, hisz, mint később látni fogjuk, az elektronika nem erre enged következtetni minket.

Kiss Miklós

Láttuk-hallottuk

Hogy kerül a cipődoboz a hálószobába?

Linn Classik CD játszó-erősítő-rádió kombó

Nos úgy, hogy szándékosan odatesszük! Na de pontosan mit is teszünk és hová? Ígérem, a cikk végére ez is kiderül!

Külső

A cimben szereplő szójáték – higgyék el – nem alaptalan! Aki látta nálam a készüléket – többnyire sikertelenül próbálta a funkció alapján beazonosítani a Classikot. Merje csak ezek után valaki azt mondani, hogy a design felesleges sallang! Persze a „helyes megfejtés” közlését követően mindenki elképedve vakarta, vagy éppen ingatta a fejét, majd felhangzott a szokásos mondat: „ennyi mindent raktak bele ebbe a ... a cipődobozba?” Tudniillik a Classik kalapdoboznak túlságosan nehéz és lapos, viszont cipődoboznak – a mérete alapján pont megfelelő lenne!

Első változata egy CD-játszó és erősítő házasságából született meg, 1997-ben. Két évvel később beköltözött egy AM/FM rádió is a doboz fedele alá, majd 2001-ben kiegészítették azt a LINN multiroom rendszerével. A teljesség kedvéért megemlítem, hogy létezik DVD-t és ótcsatormás erősítő magában foglaló Movie változat is.

Mindez a külsőn észrevehetetlen. A lapos, mindössze 320 mm széles – az aktuális trendnek megfelelően – szürkébe öltöztetett doboz bal felső sarkát kis fekete plexilap takarja. A készüléket bekapcsolva két halványzöld vonal jelzi: „itt vagyok, ám csak épp pihenek”.

Elő hát a távezérlővel, élésszük fel a készüléket! Gombnyomás, majd kisvártatva a kijelzőn két szám jelenik meg. Nyoma sincs itt a japán készülékek óriási, informatív – a szoba relatív páratartalom értékén és a kávéscsészében lévő folyadék hőfokán kívül – szinte mindenről tájékoztató információözönnek. De nem is illene ez az angol eleganciához és visszafogottsághoz. A szerény LED-es kijelző méreténél fogva csak a legfontosabb dolgokról tájékoztat, sajátosan szokatlan, de kétségtelenül ötletes megoldásokkal. A formatervezők persze itt nem álltak meg. A kijelző alá úgy gyömöszöltek be 11 gombot, hogy azok szinte észrevehetetlenek. Az alapvető szolgáltatások így a készülékről, az extrákból a távezérlőről érhetők el. Ez utóbbi kezelése – akár csak a kijelző – némi megszokást igényel. A csinos kis szerkezet jól strukturált, ám a sok szolgáltatás rengeteg gombja az adott nagyságú (távezérlőnyi) területen tetemes gombsűrűséget eredményezett. A készülék hátlapja sem nevezhető éppen

szellősnek, találni rajta 3 pár vonalszintű bemenetet, 3 pár kimenetet, a CD-játszó digitális optikai kimenetét, illetve 4 pár biztonsági (!) banánhüvelyt a hangszugárzók csatlakoztatásához. Ezen kívül már csak 6db RJ5-ös telefoncsatlakozó aljzat látszik, ez a korábban említett multiroom rendszerhez szükséges. Az elgondolás lényege, hogy egy másik szobában a távezérlő jeleit egy Knekt névre hallgató dobozka veszi, és továbbítja a Classik felé. Onnan ugyanígy érkezik vissza a hanginformáció, ám azok már a Knekt-hez csatlakoztatott „helyi” hangdobozokon szólalnak meg.

Hang

Igen, bizony ez sem elvetendő szempont a vásárlásnál. A Classik e tekintetben vegyesen szerepelt. Viszonylag szerényebb hangdobozokkal használva is képes olyan érzelmeket kelteni a hallgatójában, hogy egy zenét szerető embert az nem hagy érintetlenül. Aki kedveli az angol elektronikákra oly jellemző hangulatteremtő képességet – örömet lelheti benne.

Az első ismeretséget odahaza szereztem a készülékkel. A modernebb, kisebb tömegű akusztikus hangszerekkel megszólaltatott zenéken jól szerepelt a Classik, az utóbbi évek audiofil lemezeit sok apró részlettel és terjedelmes térrel ábrázolta. A korai '60-as, '70-es évek felvételei, különösen a nagyzenekari darabok tolmácsolásakor azonban néha kifogyott a szuszból.

Közös hallgatásunk alkalmával ellenfélként a már ismert referenciákkal, az Audiomecca hibrid erősítővel és ProAc hangszugárzó párosítással szállt szembe, CD-játszóként (túl ne lépjük a Classik árkategóriáját) a Philips CD-304 szerepelt.

A repertoárban jazz és néhány komolyzenei felvétel szerepelt. Összességében megállapítható, hogy előadásában igyekezett kicsit homogenizálni, egységesíteni a megszólaltatott műveket. Bármely műfajjal ugyanazt az élményszíntet tudta produkálni, legyen az akár popzene, akár rock vagy világzene, a jó értelemben vett Hi-Fi hangon szólalt meg. Klasszikus zenéi darabokon az ábrázolt tér méretével és a hang-

szerek pozíciójával egyaránt voltak gondjai. Etalonunk étellelibb, levegősebb megszólalást nyújtott, és ami meglepőbb, kifejezeten dinamikusabbnak, a magas tartomány felszabadultabbnak hatott.

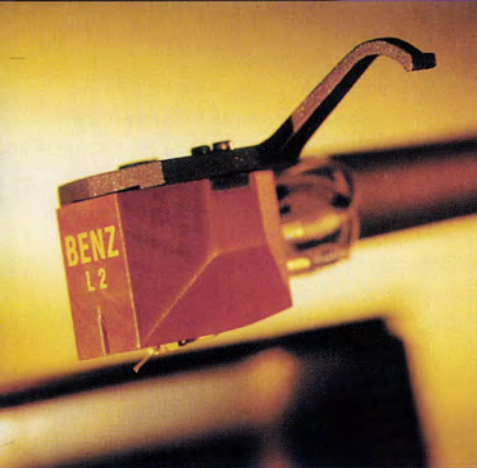
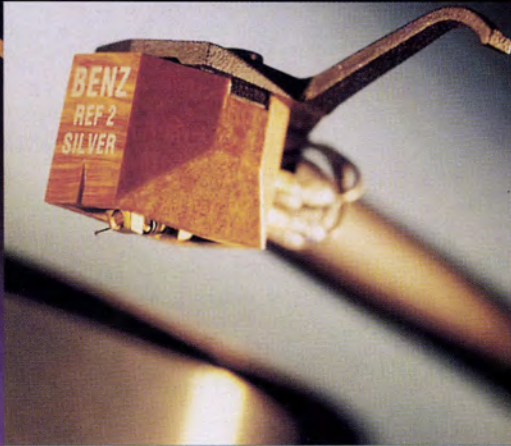
A beépített rádióról egész röviden csak annyit jegyzek meg: átlagos érzékenységu, a készülék egészének minőségéhez képest igen szerényen sikerült konstrukció.

Konklúzió

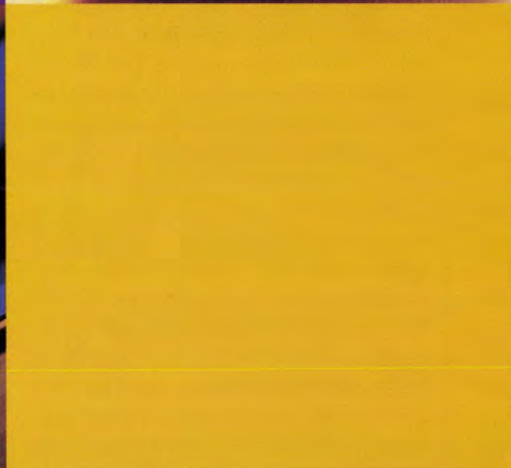
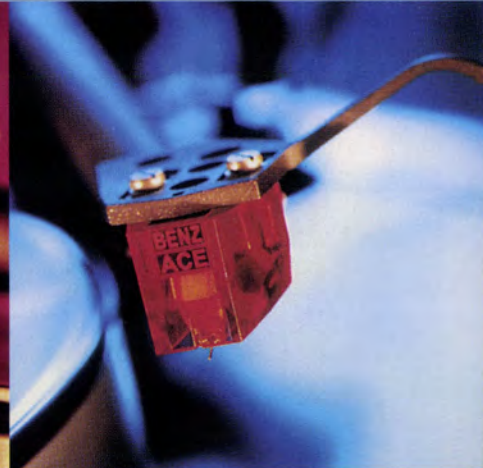
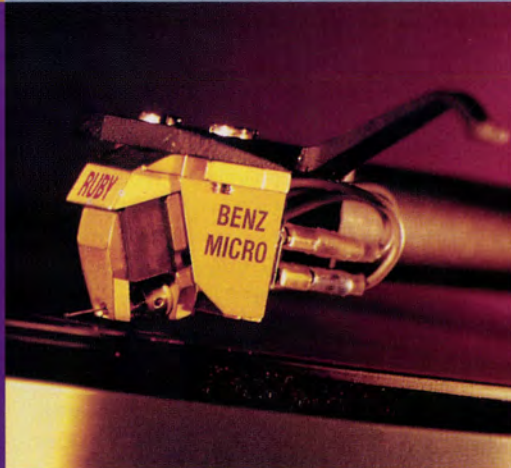
A Classik praktikusságához nem férhet kétség, felhasználóinak köre is inkább másodkészlékként számolhat vele, mondjuk a hálószobába. Ezt erősíti az a tény is, hogy árukapsolásként beépítettek a készülékbe egy „vekkert” is, így reggelente akár kedvenc lemezünk dallamaira is ébredhetünk. Aki most szándékozik komplett rendszert vásárolni, mérlegelhet. A készülékre csak két hangfalat kell dugni, bekapcsolni, hátradőlni, és már szól is a zene. A Classik által elérhető hangminőség, annak vételáráért – igaz sok utánjárással – de nem kombi készülékekkel is elérhető, sőt meg is haladható, ráadásul még a rendszer további bővítése is megoldható.

Nagy Sándor

Név:	Linn Classik
Méret (szél.xmag.xmáty.):	325x80x320 mm
Súly:	6 kg
Ár:	423 500 Ft
CD lejátszó rész	
D/A konverter:	delta sigma
Kimenet:	digitális optikai
Tuner	
Vételi sáv:	FM 87,5 - 108,5 MHz AM 522 - 1611 kHz
Előerősítő rész	
Bemenetek:	AUX/Tape 1/Tape 2 -10 dBV / 10 kohm
Kimenetek:	AUX/Tape 1/Tape 2 -10 dBV / 100 ohm
Kimeneti impedancia:	150 ohm / 5 kohm
Végerősítő rész:	
Kimenő teljesítmény:	75 W / 4 ohm csatornánként

Benz - Micro
swiss - made

A legjobb hangkarokhoz a világon.

Mark Levinson, Proceed, Revel, conrad-johnson, VTL, Martin-Logan, SME, Metronome, Benz-Micro, Linn
Bemutatóterem: 1137 Budapest, Szent István krt. 12., l.em. 4/a.
Telefon: 329-2980, 359-3136, 359-3137 | e-mail: limar93@mail.datanet.hu

Limar Kft.
www.limar.hu

A ProAc elődjét Celef Audio néven, 1973-ban alapította a zenerajongó konstruktor, Stuart Tyler. Tapasztalata szerint a sztereó hangreprodukció kivételea jelentős javulást indukált az elektronikák terén, a hangszórók azonban nem követték a fejlődést. Tyler nem talált olyan hangdobozt, ami megfelelő minőségben varázsolja volna zeneszobájába a koncertek élményét, így lénytelen-heletlen megalkotta az amatőr és profi körökben egyaránt bosszai évektől sikeres Celef Monitor. Korát megelőző, színezetlen, torzításmentes, részletegazdag hangja irányt mutatott, és az 1979 óta ProAc (Professional Acoustics) néven jegyzett cég következetesen tartja is ezt az irányt. Csakúgy, mint a kezdeti időkben, ma is minden egyes hangfalat kézzel szerelnek össze. Stuart nagy gonddal ellenőrzi a gyártás minden fázisát. Produkciójai a bosszú, alapos fejlesztőmunkának köszönhetően időállóak, viszont esélyünk sincs, hogy évente váltsunk a legújabb modellre, mert arra mindig legalább 5-6 évet kell várni. Esetleg annál is többet...

Külső

A Response One debütálása is lassacskán a múlt kódéba vész. Na, jó, lett „S”, majd ‘97 körül „SC”, de azóta is köszöni, jól van.

Gyönyörű kis műtűr, kezdetnének értékelését némi lesajnáló éllel. Ezt azonban addig juthat eszünkbe megtenni, amíg csak látjuk, és nem halljuk. Mert hangja tekintélyt, tiszteletet ébreszt. De ne szaladjunk a dolgok elébe, járjuk körül előbb ezt a Kis Nagy Embert! Visszafogott formatervezése, harminc centis „magassága” szerény megszólalást sejtet. Aprócska mély-közép sugárzójának átlátszó,

könnyű, merev műanyagból készült – ezért kis torzítású – membránja, közepén az ékszerészi műgonddal megmunkált réz fáziskúppal, mely nemcsak a diffúz sugárzást segíti, hanem a lengőtekerics hűtéséből is kiveszi a részét, meg a saját fejlesztésű, ferofluid hűtésű, finom filcborítású, csinos, textil dómsugárzó azonban gondolkodóba ejt: hátrébb az agarakkal! Itt valami van!

A mélysugárzó áttetsző membránja, és a mögüle elötűnő látvány megmozgatja a vizuális ingerekre érzékeny szemlélő fantáziáját. Nem beszélve az igényes kidolgozású nemesfa furnérról, ami nem csak a hús milliméter vastag MDF-ből készült előlapot és az oldalfalakat, hanem a hátlapot is borítja. Esetünkben ez éppen tiszta volt, de választható még vagy egy tucatnyi egyéb egzotikummal is. (Maha-góni szekrényesorok előnyben!)

Belső

Előlről jó benyomást keltett. Nézzük, mit mutat a nemes hátsó fertály! Először is egy öt centiméter átmérőjű reflexnyílást, mely tizenégy centis csőben folytatódik a méretéhez képest meglehetősen nehéz, kilenc kilogramm tömegű doboz belseje felé. Ha már benn vagyunk, nézzünk egy kicsit körül! Szivacs borítást látunk, mely a reflexiókat csökkenti, a hangszóró mögött elhelyezett hangelnyelő anyag pedig hővé alakítja a légmozgást (ez nem a Surda féle Forró szél) így megakadályozza, hogy a hátfalról a hangszórómembránon át a visszaverődő hullámok kijussanak a dobozból. Mindez a kristálytisza, egyenes közép tartományt hivatott szolgálni – sikerrel. Megnyugodva mászhatunk ki, bévül minden rendben! A reflexnyílás alatt találjuk a kettős kábelezést is lehetővé tévő rhodium Michell csatlakozókat (banánhüvelyeket) meg a legszükségesebb adatokat tartalmazó névjegykártyát.

Hang

De mire is való igazából a reflexnyílás? A doboz méreteiből könnyű kiszámolni, hogy űrtartalma megközelítőleg mindössze kilenc-tíz liter. Ebből az következik, hogy az igazán mély frekvenciákat nem tudja megszólaltatni. Valójában ez így is van. Ezt a hiányt fedik el a nyílásból elődohogó hangok, melyek azt az érzetet keltik a hallgatóban, mintha a legelső hangtartományok is megszólalának. Lényegében a harminc-negyven Hz körüli hangok kiemelés általi imitálása történik. A Response One SC esetében olyan hitelesen, hogy elsöre nem is hisszük el. Szinte megha-

zudtolja a fizika törvényeit! Szó szerint szokni kell, hogy a bébi oázás helyett terjedelmes basszus hangon adja tudunkra: méég! Már mint hangerőt. Minél hangsabban szól, annál nagyobb, feszesebb, dinamikusabb, látványosabb. Ezt dögös rockzenét is lehet hallgatni vele. Ezt Frank Zappa Apostrophe című lemezével igazoltam, de Erik Truffaz se elégedetlenkedett volna, hogy basszistája túl visszafogottan tépte hangszerét. Tetszenek ismerni a kortárs jazz eme fenegyerekeit? Nemrég koncertezett kis hazánkban. Ez alapján mondhatom, hogy a konstruktor, Stuart Tyler komolyan gondolta: lakószobába „hangdobozolja” az élő koncertek hangulatát. Dobozkánk hangja nyüzsgő, eleven, izgalmas. Ezzel együtt úgy mond „hallgatható” is. Sokszor találkoztam már káprázatos szóló hangsugárzóval. Ezekről az első pillanatokban „dob az ember egy hást”, aztán néhány perc múlva elkezd fészkelődni a széken, aztán halkítja, majd hangosítja, aztán odébb teszi, elforgatja, kábelt cserél, de képtelen egy-két órát átszellemülten, révületben zenét hallgatni. Pedig „de jól szól”!

A ProAc is meglepi a gyanútlan idegent. Mellé állítottam a természetes, ferde Pennart Pisát, majd kérdésemre, hogy melyik szól, mindenki kapásból mutatott a nagyra... Hatalmas, levegős tér – minden dimenziójával. Jól elhelyezett, életnagyságú hangszerek. Rengeteg apró finomság, részlet. Lükettetés, dinamika. Nagyon jól lehet érteni a szöveget, még olyan lemezekon is amelyekről eddig csak jobban sikerült elektrostatikus sugárzók voltak képesek artikuláltan nyilatkozni. Ez a tulajdonsága valószínűleg a legendás, angolosan tiszta, egyenes közép tartományának köszönhető.

Elhelyezés

Néhány tanács, hogy hol, hogyan bírható ilyen szolásra ez a kis műtyűr. Először is, ne spóroljunk az állványon! A forgalmazó által ajánlott, nagyjából hetven centi magas, masszív, kvarchomokkal feltöltött, így közel húsz kilós, Target márkájú állványon hallgatva nyújtotta ezt a teljesítményt.

Mérési eredmények igazolják, hogy viszonylag kis térben hallgatva (mi a kicsi?) túl fényes lehet a prezensz tartomány. Ez a doboz poláris viselkedésének köszönhető, ugyanis vízszintes irányban alig csökken az 5 kHz-es tartomány energiája, így még a szoba visszaverődései is belezúsznak a hang színeződésébe. Még valami, ami a magas tartományt érinti. A vizes-diagram 3 kHz-nél mutat egy závaró rezonanciát, ami bizonyos hangszereknek túl fényes élt ad, de alapvetően tiszta és részletező hangúnak látszik a ProAc. (Köszönet a mérésekért John

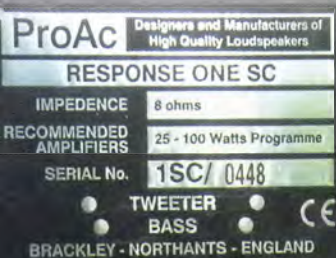

Erre meg sokan azt mondják – Atkinson is –, ha egy ekkorika hangdobozkának lineáris lenne a frekvenciamenete, akkor a hangja jellegtelen, unalmas, lapos volna. Na, de hova tegyük? Kis szobában nem biztos, hogy ki tud teljesedni, mert nem szereti a hátsó fal közelségét, és kifejezetten rossz hatással vannak rá az oldalfalak. Ha azonban vannak, főleg ha közel, feltétlenül legyenek kellően csillapítottak: faliszőnyeggel, gobelinnel... Viszonylag nagy bázistávolsággal, nagy és magas térben jön ki igazán grandiózus térmegjelenítő képessége, főleg nagy hangerőnél. Ezt a nagy hangerőt kis teljesítményű erősítővel is hozza. A mi Audiomeca hibridünk is valójában csak úgy tíz watt körüli teljesítményt ad le, de bőven eleget ahhoz, hogy ne értsük egymás szavát. Ez egyébként

csak akkor tűnt föl, amikor először próbáltuk meg egymással megosztani a véleményünket. Akkor döbbsentünk rá, hogy valójában mennyire hangosan szólt. Izgalmasan, de nem fárasztóan. Részletezően és egyszerre nagyvonalúan.

Ez a hangzás – mint láttuk – sok ügyes kompromisszum eredménye. Két paraméterben azonban nincs jele megalkuvásnak. Az egyik a minőség iránti konok elkötelezettség, kerül amibe kerül. A másik a fogyasztói ár, amit viszont mi nem tudunk megkerülni. A négyezerötvenezer forint plusz állvány soknak tűnhet, garantált a családi viszály, de nem valószínű, hogy ekkorát, ilyen minőségűt, találhatunk ennyire. Meg nagyobbakat se nagyon! Luxusminőség luxusáron. Ajánlom.

Kelemen Marcel

Atkinsonnak!) Ez eddig két figyelmeztető dolog a magas hangokról. A harmadik, hogy a reflexnyílásos basszstrükköt enyhé magas-emeléssel kompenzálják a megfelelő hangzásbalansz érdekében.

Műszaki adatok:

Gyártó:	ProAc Inc.
Forgalmazó:	Penna Poor Kft.
Típus:	kétutas reflex doboz
Hangszórók:	1 db 19 mm-es ferrofluid hűtésű méhsejt szerkezetű dóm magassugárzó 1 db, 125 mm-es átlátszó-műanyag közép/mélyesugárzó
Frekvencia-átviteli sáv:	38-38 000 Hz
Érzékenység:	86 dB (1 W / 1 m)
Terhelhetőség:	20-80 Watt
Impedancia:	8 Ohm
Színválaszték:	fekete kőris, mogoró, natúr lőtölgy, mahagóni, cseresznye, rózsafa, tiszafa, ébenfa, madárszem mintázatú javorfa, fényestölgy valódi furnér
Méret (szél. x mélys. x mag.):	178 mm x 235 mm x 305 mm
Súly:	16 kg/pár
Ár:	450 000,- Ft/pár

Lehet elegánsan is!

Új Apple iMac G4 nagy teljesítményű számítógép
forgatható-dönthető LCD képernyővel!

StarKing

StarKing Óbuda Kft. Apple Center
1036 Budapest, Bécsi út 77-79. Tel.: 439-3333 • Fax: 439-3334
Internet: www.starkingnet.hu • E-mail: posta@starkingnet.hu

- Professzionális grafika
- Digitális képszerkesztés
- Digitális mozi-szerkesztés
- Digitális hangszerkesztés
- Gyors Web-elérés, E-mail
- MS Office kompatibilitás
- DVD-szerkesztés
- CD- és DVD-írás
- PC-kapcsolat

15"-17" aktív mátrix LCD képernyő, 700 MHz és 800 MHz-es G4 processzor, 40-60 GB HDD, CD-RW, DVD-ROM, DVD-R (DVD-író), GeForce2 MX grafikus kártya, FireWire, USB, 56k modem, Apple Pro hangszórók, Airport, billentyűzet, optikai egér. Szoftverek: iPhoto, iTunes, iMovie, iDVD, MacOS 9.2 és OS X.

További információért hívja a 439-3333-as telefonszámot vagy nézze meg weblapunkat a www.starkingnet.hu címen. Szeretettel várjuk bemutatótermünkben, a StarKing Óbuda Apple Centerben: 1036 Budapest, Bécsi út 77-79.

ECONOVUM

„Iványi prof. és Társai”
Gazdasági Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

Az ECONOVUM „Iványi prof. és Társai” Gazdasági Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

az alábbi szolgáltatásokat ajánlja:

- Stratégiai diagnosztika és akciótervezés SWOT- és portfólió-elemzéssel
- Szervezetfejlesztés, reengineering és javadalmazási rendszer korszerűsítése
- Átfogó költséggazdálkodás (Total Cost Management) kiépítése és költségcsökkentő értékelemzés végigvitele
- A kaliforniai Newport University magyarországi képviselőjeként – rugalmas, távoktatási formában – magyar vagy angol nyelven amerikai közgazdász és doktori fokozat megszerzésének lehetővé tétele

Információ: 06/30/940-4342

MusiCante termékcsoport

...az élő zene tükre...

Kreaton termékcsoport

Termékeinket keresse az alábbi partnereinknél:

Budapest: Etalon kis- és nagykereskedelmi értékesítés,
Kelenföldi Zsolt Tel./Fax: (1) 397 02 62

Eger: Timpani, 3300 Vécsey Sándor u. 13. Tel: (0620) 362 18 80, (0620) 984 01 24

Szombathely: Ritmus Galéria, 9700 Szelestey László u. 40.

Tel: (0630) 361 26 13, (0630) 262 63 31

E-mail: etalonak@axelero.hu

Honlap: www.etalonacoustics.com

Fiókos szekrény Etalon módra...

MusiCante Origo, Kreaton Kreadisk, Kreaton ET-3

E sorok írásának időpontjában rendezik meg a nagy éves seregszemléket, ahová minden gyártó és forgalmazó igyekszik eljuttatni önmagát és termékeit, így kisebb gondja is nagyobb annál, hogy bolmi lapírók igényét elégítse ki. Mindezt a mindér védelme érdekében mondom, illetve írom, mert bár nagyon igyekeztünk, hogy ez ne tűnjön ki a munkánkból, az idővel folytatott barcból kis híján mi kerültünk ki vesztesen.

ET-3 állódoboz

Miután bútorszállító kisiparosból átvedtettem itésszé, pillantásom a Kreaton széria ET-3-as hangdobozára tévedt, meg is jegyeztem gyorsan: „ET megérkezett!” Remélem a sci-fi rajongók és Sallay úr megbocsátja nekem eme kis szöviccet. Az ET-3 a család legnagyobb tagja, komoly úriember, aki megáll a saját lábán, bocsánat, talpán, mert hogy az van neki, még-hozzá méretes, mert különben ez a karcsú jószág az első jól irányzott dobütésnél dobna egy hátast. A homloklapja keskeny, épp hogy elfér rajta a két közép-mélynyomó egymás alatt, mindez úgy fülmagasságban, a karcsú oszlop legtetején, és hogy még szebb legyen az általam előbb alkotott képzavar, az ő tetején is ott figyel – no nem ET szeme, hanem – a magas sugárzó, a már megszokott fakonzolon. Az adatlap szerint háromutas dobozról van szó, én óvatosságból 2 és félre tippelek. A hátoldalán a már megszokott szorítós, banándugó fogadására alkalmas kettős aljzat, amely lehetővé teszi akár a kettős erősítést, akár a kettős kábelezést.

Az előlapon nem takarja semmi a sugárzókat, ami lehet, hogy a műélvezet szempontjából kifejezetten előny, csak a repülő partvisnyél ellen nem véd semmi. Technokrata lelkületem ellenére el tudom fogadni a cég filozófiáját, hogy a vásárláskor ne az döntson, milyen szépen lakkozott a torzítási adat, amely a legtöbb esetben semmit nem mond a vásárlónak és a kimenő teljesítmény számadatai sem épp a valóságot tükrözik, véletlenül beleszámolva a hálózathoz felvett teljesítményt, meg a bekapcsolva felejtett vasaló áramát, amit ugyan wattban mérünk, de forintban fizetünk meg.

Készülékállvány

További rendszerlemként érkezett a MusiCante Origo integrált erősítő, valamint a korábban már bemutatott Kreaton Kreadisk CD-játszó. A fa előlapon Origo első pillantásra – amennyiben ezt a pillantást nem egy hifista veti rá – nem érti, miért világít egy fiók? Na kérem, ha már sublót fiók, akkor most megkaptuk hozzá a komódot, elkészült ugyanis a készülékek állványrendszere, amelybe tényleg úgy kell betolni őket, mint egy fiókot. Az állvány moduláris rendszerű, 60x30-as zártszelvényből készül és annyit kéretek egymásra csavarozni, ahány fiókot, pardon, készüléket szeretnénk benne elhelyezni, a csavarok egyébként túlmenve az egymáshoz rögzítés funkcióján, egy sajátos szerepet is bevállalnak, megakadályozzák a fiók kicsúszását, oly módon, hogy a csavarfejek pontosan olyan távolságban vannak, hogy becsusszannak a készülék keménygumi lábaiban lévő lukacsokba. Szellemes ötlet!

MusiCante Origo

Az Origóból ketten is jártak nálunk, a kisebbik láncnál tesztelt fekete fém előlapú, az áruhás herceg, és inkognitó nélkül egy MC fonó előerősítő faelőlapon MusiCante. Áruha ide, inkognitó oda, egy a biztos, ezeknél a készülékeknél is a hálózati kábel ugyanolyan zavarcsűrő aljzatba kívánczik, mint a család többi tagjánál, a vonalszintű bemeneteket ugyanolyan aranyozott RCA aljzatok fogadják, bár az Etalon Kft. kissé másképp definiálta a vonalszint nagyságát, mint a többiek. Nálunk ugyanis ez 100-150 mV-ot jelent,

a szokásos 2 V-tal szemben. Ámbátor, ez a tény egy erősítőnél akár még pozitívum is lehet, ez a bemenő szint ugyanis alacsonyabb a többiekénél, magyarul, ez az erősítő érzékenyebb társainál, és mivel az RCA aljzatok után a láncban egy bemenetválasztó fokozatkapcsoló, majd a szintszabályzó potencióméter helyezkedik el, kizárt, hogy egy magasabb vonalszintet produkáló készülékkel túlvezérelhetnénk az erősítőt.

Kreadisk CD lejátszó

A nyári számunkban bemutatott készüléknél különösebb változás nem állt be, hacsak az nem, hogy immáron szériakészülék és az előző számban a tanult kollégám által nehezményezett jelenség, nevezetesen a kijelző vakító fénye, már senkit nem akar megröngtenezni, mert azt az elé helyezett szűrő kellemessé tompítja. Viszont a szintén szóvá tett alacsony kimenő szint, jelen esetben a helyére került, a 150 mV-os szint pontosan illeszkedik az erősítő bemenő szintjéhez, így ezért is illendő rendszerben görccs alá venni az alanyokat.

A CD-játszóra egy egész picit neheztelek, ugyanis az egyik lemezem nem volt hajlandó lejátszani, bár igaz, hogy ez – Uram bocsá! – egy másolt lemez volt, viszont az adatlapjában szerepel a CD-R és CD-RW, mint lejátszható formátum. Az is igaz, hogy az összes többi másolt lemezt lejátszotta, egyébiránt ezzel a lemezzel eddig még mindegyik CD játszó megbirkózott, amelyekkel megettem. A szerkezet bővebb röntgenfelvételét – tanult kollégám tollából – a nyári számban olvashatták.

Kábelek

További csatlót részek: SL110 hangszórókábel és IC110 összekötő kábel. A két homlokegyenest ellenkező feladatú kábelben van valami közös, és ez a valami maga a kábel szerkezete. Sokak számára misztikus jelentéssel bírnak a kábelek és hajlandóak is érte sok-sok aranytallért adni. Az kétségtelen, hogy vannak kü-

Láttuk-hallottuk

lönbségek a kábelszerkezetekben és ez hallható az általuk közvetített hang minőségében, és mint mindenre, erre is van egzakt, technikailag pontos magyarázat. Itt viszont nincs semmi hókusz-pókus, ezek a kábelek ugyanis egyszerű 75 ohmos koax kábelből készültek, ráadásul két szálból, a trükk mindössze az összekötésükben rejlik. Látszólag egyetlen kábeldarabbal indul, majd következik egy hengeres valami, amely a futásidőkorrekciót végzi, innen már két kábel megy tovább lazán összetekerve, aztán egy újabb henger és a vége újra egy kábeldarab. A két kábelfajtát gyakorlatilag a csatlakozójuk milyensége különbözteti meg, az egyik jó minőségű, aranyozott érintkező felületű RCA dugók, a másikon szintén aranyozott banándugók vannak. Az IC110-es és az SL110-es kábelek teljesen azonos; 8 400,- Ft/m/db árban vannak.

A hang

A Gramofon Hang rovatának hagyományai szerint most is összeült az ítélszék, tiszte szerint összevetve a magazin referencia-készülékrendszerét a vádolt, akármondani a tesztalany rendszerrel. A referencia sugárzónk ProAc Response SC (a korábbi etalon, a ProAc Response 1.5 kissé drága lett volna), homokkal kitöltött állványra helyezve. Erősítőnk az Audiomecca One Hybrid erősítője, CD-játszónk a korábban már használt Marantz CD-84 Philips gyártmányú megfelelője a CD 304-es modell.

Csajkovszkij: b-moll zongoraverseny op. 23. - 1. tétel

Szvjatoszlav Richter - zongora, Herbert von Karajan és a Bécsi Szimfonikusok Deutsche Grammophon, ADD

A Kreation rendszerén mintha kissé furán értelmeznék a Bécsi Szimfonikusok a zenekar fogalmát, talán a rézfúvosokból egy picivel többen jöttek, mint vonósokból és ráadásul mindenki egyszerre akarta behozni a lemaradását. A tér vízszintesen szépen épül fel. Referencia rendszerünkön a zenekar létszáma helyreállt, sőt közben valaki kicserélte a zongorát is, mintha egy Steinwayt toltak volna be, sőt még a tér is nagyobb lett hátrafelé.

J. S. Bach: d-moll toccata és fuga BWV 565

Johann Aratore - orgona Naxos Records, DDD

Meghallgatásunk alanya jól érezhetően testef ad az orgonának, anélkül, hogy na-

Kreation Kreadisk

Gyártó: Etalon Akusztika Kft.
Típus: CD lejátszó
Kimenetek: 1 aszimmetrikus kimenet, 15 mV/50 Ohm (RCA)
Méret (szél. × mélys. × mag.): 460 mm × 90 mm × 380 mm
Ár: 240 000,- Ft (távírányító + 7500,- Ft)

MusiCante Origo

Gyártó: Etalon Akusztika Kft.
Típusa: Integrált sztereó erősítő
Bemenetek: 4 vonalszintű bemenet, 100 mV/10 kOhm (RCA), 1 MM vagy MC fonó bemenet (RCA) opcionális
100 mV (RCA)
Magnó kimenet: 40 Watt /4 Ohm
Kimenő teljesítmény: DC kimenet védelem, rövidzár ellen nem védett
Védelem: 460 mm × 380 mm × 90 mm
Méret (szél. × mélys. × mag.): 12 kg
Súly: bükk, cseresznye, dió, kőris, rózsa, tölgy, fekete vagy ezüst fém
Választható előlap: 196 400,- Ft (MC fokozattal 242 100,- Ft)
Ár:

Kreation ET-3

Gyártó: Etalon Akusztika Kft.
Típus: Padlón álló, háromutas zárt doboz
Hangszórók: 1 db 30 mm-es selyem dóm magassugárzó
2db 154 mm-es közép/mélysugárzó
Érzékenység: 89 dB (1 W/1 m)
Terhelhetőség: 70 Watt
Impedancia: 4 Ohm
Méret (szél. × mélys. × mag.): 185 mm × 220 mm × 1 060 mm
Súly: 44 kg/pár
Ár: 321 000,- Ft/pár

gyobbnak tűntetné fel azt a valóságosnál. Referenciánk ezen túlmenően nagyobb dinamikát abszolvál és a templom mérete is a katedrális irányába tendál.

Mezzoforte - Surprise surprise

Steinar Records - RCA, ADD

Kissé színezett rezések, jó énekhangokkal, bár lehetne picit részletesebb. A referencia testesebb basszusokat produkál, az ítélszék egyes bíráiban az a gondolat ébredt, hogy már-már toladók és túllontúl csilingelők a magas hangok. Aztán kiderült, hogy a felvétel ilyen, szándékosan.

B. B. King & Eric Clapton:

Riding with the King

Reprise Records - Warner Music, DDD

Köztudott, hogy Eric Clapton a zeneszámokhoz illően gyakran váltogatja a gitárjait, most viszont valaki alávaló módon a Fender Stratocaster helyett valami mást adott a kezébe. Ez egyszerűen felháborított, az ilyen roadokat ki kell rúgni. Valami gond volt a basszusgitárossal is, mert vagy elhagyta a pengetőjét, vagy elfelejtette feljebb tekereni a hangerőt. Átkapcsolva a referencia rendszerre előkerült az oly nagyon hiányolt

Fender gitár, sőt a basszusgitáros a pengetőjét is megtalálta a farzsebében.

Konklúzió

Azt hiszem a rendszert alkotó „urak” túl vannak már a hippi feelingen, levágatták derékig erő hajkoronájukat, konzolidáltabb lett a gombafej, a farmer is lekerült, igaz, hogy nem Pierre Cardintól való a nadrág, de nagyon finom szövet és jó a szabása. Ehhez viszont már fehér ing, nyakkendő dukál és természetesen egy jól szabott, sikkos zakó, középső gomb előírásosan begombolva. Elsőre inkább mérnök fazon, mint zenész.

Nos, a zene, amit közvetítenek, az is inkább mérnöki precizitást sugall, mint San Francisco-i „Szeretkezz, ne háborúzz” rózsaszín virágos jelszót. A hangkép korrekt, analitikus, precíz. Aki előnyben részesíti a részletgazdag ám semleges, színezetlen hangképet, számításba veheti a Kreation rendszert. Aki viszont olyan berendezésre vadászik, amelyek az érzelmekre hat, tovább kell kutatni. A bemutatott rendszer ára kábelek és állvány nélkül is a 800 000 Ft-hoz közelít, márpedig ennyi pénzért ennél többet illik nyújtani!

Kiss Miklós

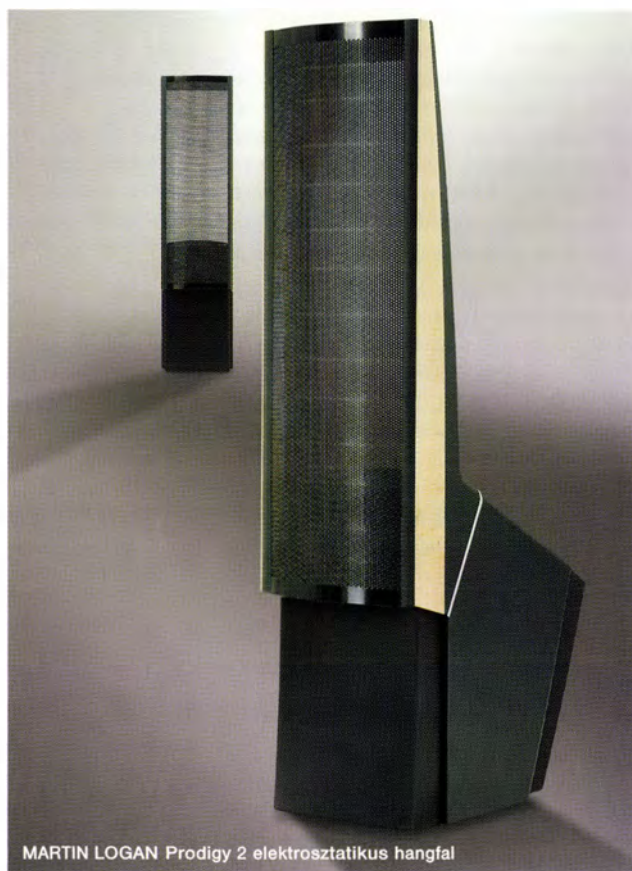
Eljátszhatunk egy pillanattig a következő fantasztikus gondolattal: megbívnak koncertezni a lakásunkba egy világhírű zongoristát. Talán inkább egy zseniális begedűművész lenne a jobb választás? Vagy mi lenne, ha a legendás jazzkvartett szerepelne a nappaliban...? Lélekben már ballom is a kórusban felcsattanó választ: ez teljességgel elképzelhetetlen – nincs rá lebetőségünk (és pénzünk), hogy ilyen színvonalon hallgassunk zenei előadásokat a szobánkban!

A bevezető gondolat kísérlete csak azt a gondot akarta felvázolni, hogy egy Hi-Fi- és zenebarátnak hasonló kaliberű akadályokat kell legyőznie, ha szeretné megidézni kedvenc műveit és művészeit. Mert annak a zenésznek vagy zenekarnak igenis ott kell lebegnie a két hangfal között, életnagyságban és valóságyszerűen kell előadnia a művet. Az elvárásunk tehát megfogalmazódott, már csak a hangsugárzók megvásárlása maradt hátra és nyugodtan feltehetjük kedvenc lemezünket – szóljon a zene... Vagy talán mégsem?

A hagyományos, dinamikus hangszórók fejlesztése az elmúlt évtizedek alatt igen jelentős volt, forradalmian új megoldásokat produkáltak a gyártók a kisméretű magas sugárzóktól a malomkerék átmérőjű mélysugárzóig. További, mágneses elven működő ezoterikus kiviteli sugárzók is feltűntek (pl.: Ribbon, Heil Air Motion, Ohm), de általánosan nem terjedtek el. Az 1950-es évek végétől kezdtek forgalmazni a sztatikus elven működő hangfalakat, melyek felépítése, kivitele alapvetően eltér a megszokott dobozformájú hangfalakétól. A hihetetlen változatosságú, formában, méretben, hatékonyságban igen széles palettán mozgó típusok között nehéz eligazodni, igazából csak a trendek iránya határozható meg némileg.

hangADÓK

Az árletra aljáról indulva – mely sajnos az igénytelenség szintjével is egybevág – kezdhetjük ismerkedésünket a műanyagból készült hangfalak armadájával. Hordozható készülékek, otthoni gagyi

MARTIN LOGAN Prodigy 2 elektrosztatikus hangfal

Hi-Fi tornyok elmaradhatatlan tartozékai a példányok. Jellemzőik szegényesek, számottevő teljesítményre, dinamikára és hangfrekvenciás sávátfogásra képtelenek. Sokunk szerencséjére külön ilyen hangfalakat nem kapni, meghibásodásuk esetén eldobandók, mert pótlásuk szinte lehetetlen és sokszor értelmetlen is.

A következő kategória darabjai (önkéntesen felállított rangsorban) már fából készülnek, persze csak különböző sűrűségű pozdorja lemezeket jelent e kitétel, de meglepően jó hangot lehet ilyen úton elérni. Az egyszerűbb dobozok fala igen vékony, nincs számottevő belső merevítésük, sokszor még a rezgésmentesítő csillapítóanyag is hiányzik a belsejükből. Oldalukat megkocogtatva döngő hangot adnak, nagyobb dinamikai igénybevételnél már torzítani kezdenek.

Továbbhaladva az árletrán felfelé elérjük a már ismertebb márkánéval ellátott hangfalak kínálatát (a multinacionális cégek terepe ez), itt már a design a döntő faktor, mellesleg még szólnak is valahogyan. A hangfalak kivitele alapvetően alárendelt a cégek mindenkorai üzletpolitikai stratégiájának, nincs sokáig gyártott modell, mert az újabb Hi-Fi torony mellé már egy ilyen „kifutott” darab nem kerülhet... Ebből a logikából következően nem érzékelhető a multik elkötelezettsége valamilyen hangzásideál mellett – típusváltáskor könyörtelenül lecserélik még akár a jobb hangú dobozt is.

AVANTGARDE ACOUSTIC
tölcséres hangfalkonstrukció

A következő stáció meghatározásakor még én is bizonytalan vagyok, mert ez a kategória már igyekszik a zenehallgatás igényeinek is megfelelni – sokszor azonban nem túl sikeresen.

A hangtechnikára szakosodott „speciálcégek” vadászterületére érkezünk, itt valamiféle hangzási szempont alapján tervezett (nem biztos, hogy az ízlésünknek megfelelő), kissorozatban készülő dobozokat hallgathatunk meg. A megvehető árúak általában mini-dobozok, a modern, kisméretű lakásokhoz ajánlottak – persze a méretük sok mindent behatárol. Tartozékuk még egy jól elkészített állvány, mert biztosítani kell a zenehallgatáshoz szükséges pozíciót (hallgatáskor a dobozközép szemmagasságban legyen). Az újabb típusok már „földig érnek”, hosszú, keskeny formájukhoz nem kell állvány (az ülő emberhez vannak tervezve), pusztán az elhelyezésükre kell ügyelni – szeretik a levegőt maguk körül.

hangSZÓRÓK

Még nem vagyunk a profik között, csak az előbbi kategóriát folytatom: az olcsó hangszórókat tartalmazó, igénytelen hangváltókat alkalmazó dobozokat persze jobbá is lehet tenni. A már jól bevált dobozokba merevítéseket építenek, a beépített mély- és magas-hangszórók rezonanciáit csökkentik, valamint az elektromos alkatrészeket minőség szerint válogatják. Ezek a megoldások már a jobb zenehallgatás érdekében történnek, sokszor titkosak és nem publikáltak – de jól hallhatóak! Ez igen fontos momentum, itt már döntően esik latba: a High-End világa a fülről (és az ízlésről is) szól, más módon nem is lehetséges eligazodni a számtalan gyártó különféle modelljei között. A megvásárolható hangsugárzók palettája sokszínű, mozgósítható tőkénk, lakásunk mérete és asszonytársunk szabhat csak határt vágyainknak. Figyelembe kell vennünk még, hogy milyen erősítővel rendelkezünk, vagy milyen beszerzést tervezünk a jövőben. Ugyanis az erősítő és a hangsugárzók kapcsolata kritikus, igen tartalmas műszaki irodalom létezik e területen is, bár sokszor elegendő meghallgatni a kiszemelt példányt. Vannak jó erősítő és hangsugárzó párosítások és vannak rosszak – magyarázat nélkül. További tapasztalataim alapján a vásárláskor követendő irányt úgy jelöljük ki, hogy előtte átnézzük a lemezgyűjteményünket: a modern, dinamikus, elektromos hangszerekkel operáló zenei műfajok kedvelői bátran vegyenek akár nagyobb dobozokat is – ebből sohasem lehet baj. A meghajtással sem lesz gond, az ilyen műfajt kedvelők tranzistoros erősítője valószínűleg megfelelő párosítást ad. A klasszikus zenei felvételeket gyűjtő, néha még az akusztikus jazz lemezeket is felrakó zenebarátok választhatnak az extra minőségű (sokszor hangszerkészítő alapossággal gyártott) hagyományos hangfalak és a sztatikus típusok között. A különleges dinamikus hangsugárzókat (tölcséres rendszerek) és különleges dobozokat (labirintusok) igen alaposan hallgassuk meg, mert sajátos ízlésvilágot képviselnek, nem találkozunk minden utcáson ilyen darabokkal!

A sztatikus hangszórók kivitele valóban „hangfal”, mert sík kivitelűek és nagy felületen sugároznak. Ismert hátrányuk, hogy nagy helyet foglalnak el és kényesek a meghajtó erősítő minőségére is, viszont légiessen könnyű előadásmódjuk sokakat elvarázsol! Az árak – akárcsak a hallott élmény – hihetetlen!

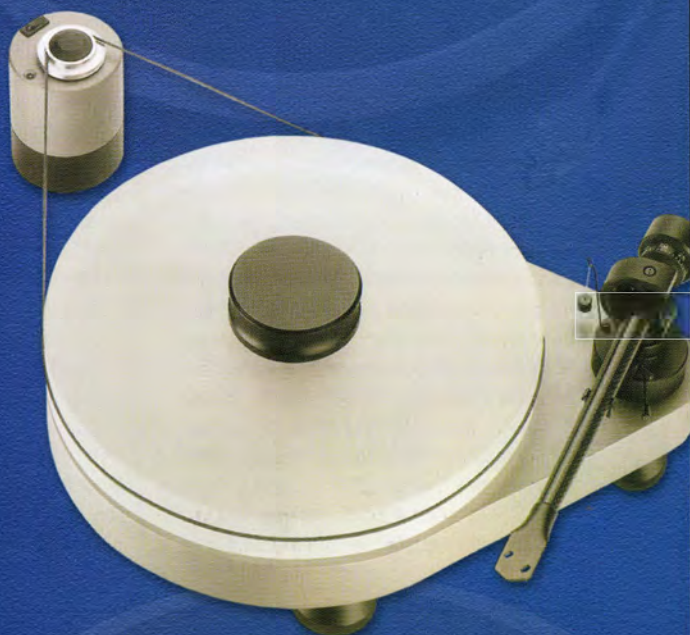
Meg kell említeni még azt a fontos tény is, hogy a hangsugárzók elsőrangú megszólalásához hozzátartozik a hangfalkábel is! Minél rövidebb a kábel annál jobb a hang és így olcsóbban is ússzuk meg az összeköttetést, mert a jó hangfalkábelek ára csillogászati. A rendszerelmélet itt is jól működik, és igen eredményes lehet.

Takács Jenő

Pro-ject
AUDIO SYSTEMS

Analogue
elérhető áron

audio tuning
hungary

1027 Bp., Szász K. U. 3.
Telefon: 201-8906 • Fax: 212-3741
www.audiotuning.hu

Fidelio

Bevallom, a néhány hete elindult klasszikus zenei és jazzportál tárgyilagos és elfogulatlan bemutatását némileg megnehezíti az a körülmény, hogy e sorok írója – néhány áldozatos kollégájával karöltve – „saját gyermekeként” hozta létre és frissíti nap mint nap a www.fidelio.hu címen elérhető webmagazint. Remélem, hogy a Fideliónak sikerül majd betöltenie azt a szerepet, amit neki szántunk: írásaival, folyamatosan bővülő adatbázisaival ellássa a meglévő és leendő zenerajongókat minden olyan információval, amely megkönnyítheti tájékozódásukat a klasszikus zene és a jazz sokszínű világában. S abban is bízunk, hogy a Fidelio körül hamarosan egy olyan aktív internetes közösség alakul ki, amelynek révén segíteni tudjuk a zenekedvelőket, zenészeket és a zenéhez kapcsolódó cégeket, intézményeket mindennapi életét, munkáját.

A tartalom megpróbálja mindazt felölelni, ami egy zenerajongó számára érdekes és fontos lehet. A naponta frissített hírekből a hazai és nemzetközi zenei élet legfontosabb eseményeiről tájékozódhatunk, a lap-szemle a fontosabb hazai napilapok és hetilapok zenei tárgyú írásait tartalmazza. A magazin a terjedelmesebb írások – esszék, interjúk, lemezkritikák, koncertbeszámolók – otthona. A koncertnaplár időpontra és helyszínre egyaránt szűrhető táblázataiban a fővárosi hangversenyek mellett a vidéki rendezvények is megtalálhatók, a Fidelio folyamatosan bővülő katalógus pedig máris több száz zeneszerző, előadó, együttes és intézmény életrajzát, adatait tartalmazza. Az évforduló-naptárát talán nem csak a rádiós szerkesztők tartják majd hasznosnak, az online rádióadások gyűjteménye pedig kellemes kikapcsolódást nyújthat, akár klasszikus zenére, akár jazzre vágyunk. Aki nem éri be a rádiókkal, az a zeneszobában található – természetesen jogtisztá – hangfelvételekből is kedvére válogathat. A hamarosan elérhető szöveggűjtemény a tervek szerint műismertetőket, librettókat, dalszövegeket sokaságát tartalmazza majd, ha pedig valaki úgy dönt, hogy máshol folytatja barangolását, annak a Fidelio sok száz hivatkozást tartalmazó tematikus linkgyűjteménye kiváló kiindulópontot nyújt a böngészéshez. A fórumok nagy valószínűséggel hamarosan érdekes és sokszereplős viták helyszínei lesznek, ahol bárki – akár névvel, akár

anonim módon – megoszthatja másokkal véleményét a zenei életet érintő eseményekről, trendekről. A kereső segítségével időpont és rovatok szerint szűkítve kutatunk a Fidelio cikkeiben és adatbázisaiban, a regisztrált felhasználók számára elküldött heti hírlevél révén pedig az is informálódhat a legfontosabb eseményekről, aki nincs Internet-közelben. Az apróhirdetések segítségével, kis szerencsével rábukkanhatunk egy régen keresett felvételre, vagy új gazdát találhatunk szeretett, ám már lecsérlni kívánt hangszerünknek, a szavazógép pedig mindig az éppen aktuális zenei események kapcsán firtatja a látogatók véleményét.

A Fidelio számos közhasznú szolgáltatással áll a muzikusok és a zenei élet egyéb szereplőinek rendelkezésére. Szerkesztősége közzétesz minden közérdekű információt, a koncertnaplárban – a tanszaki koncerttől a többnapos fesztiválig – minden megjelenés ingyenes. A katalógus nyilvánossága egyaránt nyitva áll a muzikusok, az együttesek, a cégek és az intézmények számára, akárcsak a Zeneszoba, ahová a szerkesztőség a fiatal muzikusok bemutatkozó felvételeit várja. A jelenleg még túlnyomórészt klasszikus zenei információkat tartalmazó honlap célja nem más, mint hogy teljes kiépülését követően a hazai zenerajongókat egy európai színvonalú zenei portál tartalma és szolgáltatásai tegyék elégedett és hűséges olvasókká.

Zsoldos Dávid

All Classical Music

Az All Media Guide (AMG) csoport gigantikus adatbázisai valószínűleg nem ismeretlenek a sokat internetezők előtt, hiszen a filmek vagy a könnyűzene rajongóinak az allmovie.com, vagy az allmusic.com-on fellelhető katalógusok már évek óta a digitális univerzum etalonjainak számítanak. Később megjelent az All Game Guide, még később pedig www.allclassical.com webcimen elérhető klasszikus zenei adatbázis,

amely komoly eséllyel szállna ringbe a „leginformatívabb komolyzenei weboldal” – egyelőre nem létező – címéért.

Az oldal felépítése hasonló a könnyűzenei testvéroldalhoz: mivel az AMG-oldalak elsősorban online katalógusként használatosak, kiemelt helyet kapott a kereső, amely alatt a „Top Composers”-lista található. Örömmel jelenthetem, hogy a 36 itt felsorolt zeneszerző között Lisztet és Bartókot is megtalálhatjuk. Nyolc zenetörténeti korszak, illetve kilenc műfaj zeneszerzői „toplistája” is közvetlenül elérhető innen, s ez a kiemelés egyáltalán nem felesleges, mert az All Classical Guide (ACG) adatbázisának mérete tényleg minden várakozásunkat és korábbi elképzelésünket felülmúlja. Szuperlatívuszok helyett beszéljünk magukért a tények: e cikk keletkezésének pillanatában 73 485 személy, 86 523 lemez, 216 899 zenemű és 772 492 CD-track adataira kereshetünk rá az ACG-on. Természetesen életrajzot csak a fontosabb szerzők és előadók kaptak (ezek száma még

mindig több ezere rúg), de az már tényleg elképesztő, hogy lemezek mindegyike fotóval, és teljes tracklistával, valamint trackenként időadatokkal és a felvétel évszámával szerepel! Azt már csak mellékesen említenem meg, hogy a megtalált lemezek (és műveknél a kották) zöme egy kattintással megrendelhető a partnercégek valamelyikétől. Az adatbázis óriási méretét és tőlünk való távolságát meghazudtolóan gyors, tökéletesen logikus felületén pedig egy kezdő is percek alatt eligazodik. Az adattartalom pedig lenyűgöző. Chopint, majd a zongoraműveket, végül találomra az op. 27 No. 2-es Desz-dúr noktúrnt kiválasztva elolvashatjuk a mű meglehetősen alapos (és névvel jegyzett!) keletkezéstörténetét, az alatta található listából pedig megtekinthetjük és meg is rendelhetjük azokat a lemezeket, amelyeken ez a mű szerepel. Tekintve, hogy ez a lista a fenti esetben mintegy 250 tételt tartalmaz, valószínűleg csak a bőség zavara állhat utunkba...

Zs. D.

Esplanade

Amíg idehaza – jó magyar szokás szerint – évtizedes nyúlódések és politikai presztizscsaták öveznek minden egyes kulturális beruházást, addig Szingapúrban gondoltak egyet, és felépítették a „21. század művészeti központját”. Persze ez ott sem ment máról holnapra: az ötlet még a hetvenes években fogant, az alapkövetésére 1996-ban kerül sor, s újabb hat évbe telt, míg idén október 12-én egy háromhetes fesztivállal átadhatták a nagyközönségnek a színházegyüttest. A Szingapúr tengerpartján felépített Esplanade épületei egyebek mellett egy 2000 férőhelyes színházat, egy 1600 férőhelyes hangversenytermet, valamint számos szabadtéri helyszínt is magukban foglalnak. Az első évadban 22 ország 1300 művésze lép pódiumra, akiket a fizetős rendezvények mellett – lám-lám, az emberacú kapitalizmus – 600 ingyenes produkció is láthat-hallhat a szingapúri közönség. Akit bővebben is érdekel ez a Magyarországról szemlélve időben és térben egyaránt fájdalmasan elérhetetlennek tűnő project, az az Esplanade honlapjáról (www.esplanade.com) szinte mindent megtudhat, ami fontos. A website felhasználja a legújabb technikákat, de nem hivalkodik velük öncélúan; grafikája láthatóan hozzáértő kezek munkája, ám a funkcionalitás egy pillanatig sem szorul háttérbe. A jegyrendelés lehetősége itt magától értetődő (bár egy külső cégre bízták), a látogató pedig minden fontos információhoz néhány kattintással hozzájuthat, a teljes programnaptártól az Esplanade-en belül működő 13 étterem és büfé részletes bemutatásáig. Mindenkinél a legmelegebben ajánlom az épületegyüttest bemutató fotógyűjteményt, amelynek láttán valószínűleg jónéhány építészünk a szívéhez kap majd. Az egyetlen fájó pontnak a menüsor végén megbúvó „Virtual tour” lehetősége bizonyult, mivel a szerver többszöri próbálkozásomra sem engedélyezte a hozzáférést. Ki tudja, talán ez is a „mesterséges intelligencia műve”: észlelve, hogy Kelet-Európából próbálkozom, nem akarta tovább fájditani a szívemet...

Zs. D.

Bemutatkozásnak nem rossz...

Norah Jones internetes honlapjában az a legérdekesebb, hogy olyan fiatal előadónak van sokat látogatott, és rengeteg információt tartalmazó weblapja, akinek mindaddig még csak egy saját néven kiadott lemeze jelent meg. Még talán a Blue Note lemezkiadót magát is meglepte, hogy Jones bemutatkozó lemeze (Come Away With Me – Gramofon 2002. tavasz) mennyire bejött. A február végén kiadott album óriási érdeklődést keltett Jones iránt, erre számtalan statisztikai adatot lehetne idézni, de talán elég annyi, hogy a lemez

teljes zenei anyaga kotta formájában is megjelenik még idén. Az érdeklődést többek között Jones internetes oldala (www.norahjones.com) hivatott kielégíteni. Itt azt is megtudhatjuk, a Wax Poetic, Charlie Hunter, és a Dirty Dozen Brass Band lemezein is közreműködőként hallható a zongorista-énekesnő. Az oldal ezzel együtt is elég színes, többféle interaktív csatornát is felkínál, azon túl Norah barátainak, kollégájának linkjeit is összegyűjtötte, de a legérdekesebbek talán a hírek. Jones novemberben fejezte be tíz országot érintő európai turnéját, hazaérve szerepelt a Jay Leno show-ban és Robert DeNiroval is az NBC-n, valamint egy Elvis-műsorban, olyan sztárokkal mint Bono vagy Dave Matthews.

ZK

Hollósy

Zongoraterem

és Hangszerbolt

Bp., Teréz krt. 37.

Tel.: 312-7975

Nem könnyű manapság megfelelő hangszert találni.

Ebben próbál segíteni cégünk széles választékával.

Nálunk a legolcsóbbtól a legrágábbig, a 100 éves, antik hangszerektől az új, márkás hangszerekig megtalálhatja az Ön

számára legmegfelelőbbet.

A Hollósy Hangszerboltban

- akusztikus és digitális zongorák
- szintetizátorok

- keyboardok
- hangtechnikai berendezések

széles választékát kínáljuk.

Hangszereink ára egy év garanciát tartalmaz.

A könnyebb vásárlást többfajta futamidejű és konstrukciójú.

igen kedvező részletfizetési lehetőségeink segítik.

A jó döntésben szakember tanácsokkal és udvarias kiszolgálással segítjük Önt.

SZÍNHÁZ ZENE TALK SHOW

A PRO CULTURA URBIS DÍJ-JAL KITÜNTETETT
IBS SZÍNPAD (BUDA STAGE)

1021 TÁROGATÓ ÚT 2-4. TELEFON: 391-2525
SZÍNHÁZ, TALK SHOW, ZENE!

Művészeti vezető: Vámos Miklós

MÉDIATÁMOGATÓNK:

NÉPSZABADSÁG
Magyarország legkedveltebb napilapja

DECEMBER

1. vasárnap	19.30:	TALK SHOW „Pajzán históriák” Vámos Miklós estje
5. csütörtök	19.30:	SZÍNHÁZ W. Shakespeare: „És Romeo és Júlia...”
6. péntek	15.30	BONBON MATINÉ Ghymes együttes „Bennünk van a kutyavér” (ZIZI bérl. 2. ea.)
	19.30:	KONCERT Sebő együttes
7. szombat	11.00:	BONBON MATINÉ Ghymes együttes „Sárga Csikó” (KARAMELL bérl. 2. ea.)
	19.00:	SZÍNHÁZ R. Athayde: Margarida asszony – élettan két órában (Kamaraterem)
8. vasárnap	19.30:	TALK SHOW „Túlélni Bagi-Nacsát”
9. hétfő	19.30:	SZÍNHÁZ Mit bán Bánk? Katona József drámája nyomán
10. kedd	19.30:	SZÍNHÁZ Kocsonya Mihály házassága (ismeretlen középkori szerző)
11. szerda	19.30:	SZÍNHÁZ Pam Gems: Szívecskéim (4 nő 2 felvonásban)
13. péntek	15.30:	GYEREKSZÍNHÁZ Baum – Nagy: Óz, a nagy varázsló, zenés mesejáték gyerekeknek
	19.30:	KONCERT Raiffeisen Jazz Klub, Charlie Jazz
14. szombat	11.00:	BONBON MATINÉ Talamba Ütőszínház „Üsd, vágd, nem Apád...” (MARCIPÁN bérl. 3. ea.)
	19.30:	SZÍNHÁZ Bohumil Hrabal: Sörgyári Capriccio – komikus etűdök
15. vasárnap	19.30:	SZÍNHÁZ W. Shakespeare: Szentivánéji álom – vígjáték 2 részben – A Földessy Margit Stúdió növendékei
17. kedd	19.30:	SZÍNHÁZ Beatles Forever (gombafejek mártásban)
18. szerda	19.30:	SZÍNHÁZ W. Shakespeare: „És Romeo és Júlia...”
19. csütörtök	19.00:	SZÍNHÁZ R. Athayde: Margarida asszony – élettan két órában (Kamaraterem)
20. péntek	09.30:	BONBON MATINÉ KALÁKA Betlehem (DRAZSÉ „A” bérl. 3. ea.)
	11.00:	BONBON MATINÉ KALÁKA Betlehem (DRAZSÉ bérl. 3. ea.)
	15.30:	BONBON MATINÉ KALÁKA Betlehem (ZIZI bérl. 3. ea.)
	19.30:	SZÍNHÁZ A Földessy Margit Stúdió növendékeinek Karácsonyi Gálaelőadása
21. szombat	11.00:	KONCERT KALÁKA Betlehem

A MŰSORVÁLTOZTATÁS JOGÁT FENNTARTJUK!

JEGYEK VÁSÁROLHATÓK A HELYSZÍNEEN, A THÁLIA SZÍNHÁZ SZERVEZÉSÉN (312-2859) ÉS AZ ISMERT JEGYIRODÁKBAN.

IBS JEGYPÉNZTÁR: 391-2525, NYITVA: HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 10.00-12.00 ÓRAIG, DU: 13.00-18.00 ÓRAIG, ELŐADÁSOK NAPJÁN: 20.00 ÓRAIG, HÉTVÉGÉN ÉS ÜNNEPNAP: NYITÁS AZ ELŐADÁSOK ELŐTT EGY ÓRAVAL.

GRAMOFON

2002 Magyar Klasszikus Díj Magyar Jazz Díj

A Gramofon – Klasszikus és Jazz szerkesztősége és kiadója 2002. november 22-én második alkalommal rendezte meg a Magyar Klasszikus Díj és Magyar Jazz Díj ünnepélyes díjkiosztó gálaestjét, az International Buda Stage nagytermében. Vendégül láttuk a szakma és a zenei sajtó képviselőit, illetve hűséges előfizetőinket.

A Magyar Klasszikus Díj és Magyar Jazz Díj az első, Magyarországon alapított, kifejezetten szakmai (tehát nem állami) elismerés, amely a klasszikus zene és a jazz műfajában tevékenykedő művészek elismerésének, társadalmi megbecsülésének visszaállítását szolgálja. A díjat 2001-ben alapítottuk, de ennek előzményeként 1999-ben és 2000-ben a Gramofon szakkritikusai már szavaztak az adott év legjobb jazzlemezeiről. Tavaly a Magyar Klasszikus Díjat Eötvös Péter, a Magyar Jazz Díjat Oláh Kálmán kapta. A két fődíj mellett még hat további kategóriadíj kerül kiosztásra: mindkét műfajban díjazzuk az év legjobb hazai és külföldi hangfelvételt, illetve legjobb koncerteseményét.

Az egyes kategóriák díjait, illetve a két fődíjat az alábbi művészek, hangfelvétel-kiadók, koncertszervezők vehették át.

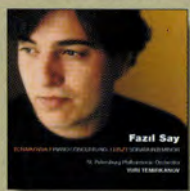
Az év magyar klasszikus lemeze:

**Liszt-Goldmark-Rózsa Miklós:
Cselló-zongora művek**

**(Szabó Péter – cselló,
Krausz Adrienne – zongora)**
Hungaroton Classic

Az év külföldi klasszikus lemeze:

**Csajkovszkij:
b-moll
zongoraverseny,
Liszt: h-moll
szonáta**

(Fazil Say – zongora, Szentpéteryvári Filharmonikus Zenekar, vez.: Jurij Tyemirkanov)
Teldec/Warner

**Az év klasszikus koncertje
Nikolaus Harnoncourt, a Concentus
Musicus Wien és a Schönberg Kórus a
Budapesti Tavasz Fesztiválon**
2002. március 25., rendező: Budapesti
Fesztiválközpont Kht.

Az év magyar jazzlemeze:

**Oláh Csúró
Árpád Trió:
My Time (EMI)**

Az év külföldi jazzlemeze:

**Wayne Shorter:
Footprints Live**
Verve/Universal

**Az év jazzkoncertje:
A Dresch Sextett és Archie Shepp
a BMC Jazz Estek fesztiválon**
Budapest, Közraktár utcai Duna-part,
2002. május 10., rendező: Budapest
Music Center

**MAGYAR KLASSZIKUS DÍJ 2002
Erdődy Kamarazenekar**

**MAGYAR JAZZ DÍJ 2002
Juhász Gábor gitárművész**

A két fődíj esetében a szakmai zsűri indoklása a következő volt:

„Van egy kamarazenekar Magyarországon, amelyik nem elégszik meg azzal, hogy a bemutatni kívánt műveket a könyvtárból kikölcsönzi, megtanulja és aztán koncerten előadja vagy lemezre veszi. Kétségkívül másképp közelítenek a repertoárhoz: a zenetörténet rejtett kincseit, jórészt magyar vonatkozású, elfeledett értékeit fáradtságos munkával felkutatják, sokszor a kézirat alapján maguk másolják a szólamokat, készítik el a partitúrát. Eddigi, nyolcéves munkájuk talán legfontosabb mozzanata Michael Haydn művészetének újralfelfedezése, az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött, eddig publikálatlan művek feltárásával. Az együttes a Hungarotonnál sorozatban jelenteti meg albumait, legutóbb éppen Ignace Pleyel műveiből. A Magyar Klasszikus Díj 2002. évi nyertese az Erdődy Kamarazenekar.”

„Bár szólókoncerteket csak idén kezdett rendszeresen adni, az utóbbi tizenkét hónapban turnézott Baskíriában és Egyiptomban, Olaszországban és a balti államokban. Szólókoncertet – Pallai Péter biztatására – hamarabb adott Londonban, mint Budapesten, de most már nem kerülheti el, bármennyire szerény is, hogy szólólemezt is megjelentet. Mintegy harminc lemezen így is élvezhetjük játékát, amelyek közül különösen közel állnak hozzá az Off Course együttesrel, a Balázs Elemér Groupppal, a Mirriworld Quartett-tel rögzített lemezek. A Gramofon kritikusai, a nemzetközi tanácsadó testület és a szakmai zsűri véleménye alapján a 2002. évi Magyar Jazz Díjat Juhász Gábor gitárművész kapja.”

A Gramofon szerkesztősége jövőre másodszor vesz részt a franciaországi Cannes-ban évenként megrendezésre kerülő nemzetközi hanglemezzé-kiállítás, a MIDEM lemezzkritikusainak nyolctagú zsűrijében. Nemcsak Magyarországot, hanem az egész kelet-közép-európai régiót egyedülként képviselve idén ősszel is részt vett a szavazásban, a jelöltek listájának kialakításában a Gramofon főszerkesztője, Retkes Attila. A lista alapján a 2003. évi Cannes Classical Awards kategóriadíjait a MIDEM gáláján fogják kihirdetni. A jelöltek listájában megtartottuk a „hivatalos”, angol nyelvű műcímeiket.

CANNES CLASSICAL AWARDS 2003

Régizene

1. PAOLO DA FIRENZE: *NARCISSO SPECULANDO*; Memelsdorff (Harmonia Mundi)
LE CHANT DE VIRGILE; van Nevel (Harmonia Mundi)
FOOD, WINE, AND SONG; Orlando Consort (Harmonia Mundi)

17-18. századi vokális mű

1. BACH: *ST. JOHN PASSION*; Herreweghe (Harmonia Mundi)
2. ZELENKA: *MELODRAMA DE SANCTO WENCESLAO*; Stryncl (Supraphon)
3. HÄNDEL: *HERCULES*; Minkowski (Archiv)

Dal és vokális szóló

1. ROSSINI: *ARIAS*; Florez (Decca)
2. STRAUSS: *FOUR LAST SONGS*; Isokoski (Ondine)
3. GLUCK: *ARIAS*; Bartoli (Decca)

Billentyűhangszeres zene

1. KALEIDOSCOPE: *HAMELIN* (Hyperion)
2. CPE BACH: *SONATAS*; Pletnev (DG)
3. CHOPIN: *PIANO WORKS*; Freire (Decca)

17-18. századi hangszeres szóló és kamarazene

1. BACH: *CELLO SUITES*; Pandolofa (Glossa)
2. TELEMANN: *SOLO VIOLIN MUSIC*; Podger (Channel Classics)
3. BUXTEHUDE: *SONATAS OP. 1*; Kraemer (Harmonia Mundi)

17-18. századi opera

1. LULLY: *PERSÉE*; Rousset (Naïve)

2. GLUCK: *ORFEO*; Jacobs (Harmonia Mundi)
3. VIVALDI: *FARNACE*; Savall (Alia Vox)

Versenymű

1. MOZART: *PIANO CONCERTOS NOS. 9 AND 25*; Brendel (Philips)
2. BRAHMS/STRAVINSKY *VIOLIN CONCERTOS*; Hahn (Sony)
3. BROUWER: *GUITAR CONCERTO NO. 5*; Korhonen (Ondine)

18-19. századi szimfonikus zene

1. DVORAK: *SYMPHONIC VARIATIONS; LEGENDS*; Mackerras (Supraphon)
2. BEETHOVEN: *SYMPHONIES NOS. 4 AND 6*; Fey (Hänssler)
3. TELEMANN: *LA BIZARRE*; Akademie für Alte Musik Berlin (Harmonia Mundi)

19. századi hangszeres szóló és kamarazene

1. ALKAN: *SONATA DE CONCERT*; Bertrand, Amoyel (Harmonia Mundi)
2. GRIEG: *CELLO SONATA; QUARTET*; Mork, Gimse (Virgin)
3. MENDELSSOHN: *STRING QUARTETS NOS. 12 AND 13*; Alban Berg Qt. (EMI)

19-20. századi opera

1. OFFENBACH: *LE BELLE HÉLÈNE*; Minkowski (Virgin)
2. BERLIOZ: *LES TROYENS*; Davis (LSO)
3. STRAUSS: *FRIEDENSTAG*; Sinopoli (DG)

19-20. századi vokális zene

1. BRITTEN: *SACRED AND PROFANE*; Polyphony (Hyperion)
2. NONO: *CHORAL WORKS*; SWR Vocal Ensemble (Haenssler)
3. GUBAIDULINA: *ST. JOHN PASSION*; Gergiev (Haenssler)

20. századi szóló és kamarazene

1. GODOWSKI: *SONATA*; Hamelin (Hyperion)
2. BAX: *STRING QUARTETS NOS. 1 & 2*; Maggini Quartet (Naxos)
3. BRITTEN: *TEMPORAL VARIATIONS AND OTHER CHAMBER WORKS*; Contrastes (Ambrosie)

Hangszeres szóló és kamarazene – CD premier

1. HAKOLA: *CLARINET WORKS*; Krikkku, Karttunen, Avanti! Qt. (Ondine)
2. GOLIJOV: *YIDDISHBUCH*; Palmer, St. Lawrence Qt. (EMI)
3. BIARENT: *QUINTET AND CELLO SONATA*; Anderson, Drobinsky, Danel Qt. (Cyprès)

20. századi szimfonikus zene

1. XENAKIS: *ORCHESTRAL WORKS VOL. 2*; Tamayo (Timpani)
2. SHOSTAKOVICH: *COMPLETE SYMPHONIES*; Barshai (Brilliant Classics)
3. ARNOLD: *SYMPHONIES*; Penny (Naxos)

Szimfonikus és versenymű – CD premier

1. WEIGL: *SYMPHONY NO. 5*; Sanderling (BIS)

2. BRAGA SANTOS: *SYMPHONY NO. 2*; Cassuto (Marco Polo)
3. DRAESEKE: *Symphony No. 2*; Weigle (CPO)

Opera – CD premier

1. WEILL: *DER PROTAGONIST*; Mauceri (Capriccio)
2. NONO: *AL GRAN SOLE CARICO D'AMORE*; Zagrosek (Teldec)
3. KURKA: *THE GOOD SOLDIER SCHWEIK*; Platt (Cedille)

Analóg felvétel újrakiadása CD-n

1. BRUCKNER: *SYMPHONY NO. 2*; Giulini (Testament)
2. BEETHOVEN: *COMPLETE QUARTETS*; Vegh Qt. (Music and Arts)
3. SHOSTAKOVICH: *SYMPHONY NO. 10*; Anserl (DG)

Filmzene

1. BLISS: *FILM MUSIC*; Gamba (Chandos)
2. FRANKEL: *MUSIC FOR THE MOVIES*; Albert (CPO)
3. KORNGOLD: *THE SEA HAWK*; Previn (DG)

Archív felvételek

1. MAHLER: *SYMPHONY NO. 7*; Kondrashin (Tahra)
2. MAHLER: *SYMPHONY NO. 3*; Kubelik (Audite)
3. WAGNER: *ORCHESTRAL WORKS*; Schuricht (Haenssler)

KÜLÖNLIJAK A TOVÁBBI KATEGÓRIÁKBAN: DVD – opera, DVD – koncert, balett, Legjobb fiatal művész, Legjobb kortárs zeneszerző.

Imprózik a Kistebén

Jazz a Sziget Fesztiválon

Nem lehet a Szigetnek azzal a szándékkal nekivágni, hogy minden előre kiválasztott programot megnézzünk és meghallgassunk. Persze, ezt a közhelyet már mindenki tudja, mégis próbálkozik: így jártam én is a Banán Klub jazz sátrának kiválasztásakor. Azt képzeltem, hogy a szervezők által átküldött véglegesített programot majd jól a magamévá teszem és valamiféle permanens jelenlétet tudok produkálni, miközben szám szélét rácsálva, hol bólogatva, hol pedig a fejemet ingatva messzemenő következtetéseket vonok le és átfogó képet alkotok így félidőtájékon a magyar jazz felvirágzásáról, vagy éppenséggel a hervadásáról. Nos, semmi ilyesmiről nem számolhatok be, és látom már, hogy az egyetlen anbklok értékelésre való igazi alkalom a Gramofon éves szemléje. Így nem marad más feladat, mint azon elmélkedni, hogy jó-e, ha a Szigeten van jazz, vagy nem jó. Természetesen jó, örülhetünk, ha 360 ezer emberhez kivonul hön szeretett műfajunk; a magam részéről igazán nem is bántódtam, hogy a napi öt koncert és az utána következő

jammelések résztvevői elsősorban a magyar reprezentánsokat sorakoztatták fel. Úgy sincs elég megnyilvánulási terep, számtalanszor sóhajtoztunk már azon, hogy gyakorlatilag nincsen klubélet, még egyes nehezen összehozott koncertek alkalmával a gázi összekapirgálása is gondot jelenthet, nemhogy professzionálisan megteremteni a körülményeket egy sorozatrendezvényhez. A szigeti jelenlét pedig – akárhogyan is nézzük –, mennyiségét tekintve, mindenképp pótol valamit a hiányosságokon, például azon, hogy meglepően jó hangtechnikai körülmények kerekedtek a sátor vászonfalai közé beszorítva. Igaz, a hosszú beállások időnként sokkolták a nagyér-

demüt, de mondhatjuk: a minőség oltárán áldozni kell. Az egész feeling olyan leheveredős volt, többektől hallottam, hogy az éjszakai koncertekre jártak be szunyókálni, miután kilövelték magukat 40 méter magasra az útközben lévő csúzlival, vagy mifenével. Szóval többnyire a laza pihegés vált a jazzelések lényegévé, de legalább volt valami, ami képes volt a jazz irányába fordítani olyan arckokat is, akik a szeletelő puttogásokon kívül nem sok jót hallottak még ezidáig. Nem állítom, hogy sok volt a jó, de jó volt, hogy sok volt: mindenképpen bizakodhatunk az érdeklődés láttán, hogy valami elindult és megmozdult. Kiváltképp azért, mert a Banán klub szervezői olyan zenekarokat és előadókat is beújítottak, akik még nemigen tartózkodtak az érdeklődés homlokerében, még a kevésbé vájtfülű, a jazzel csupán ismerkedő közönségnek is az volt a benyomásuk, hogy ezek a zenekarok most jutottak az első komolyabb fellépéshez. A világszenei színpad példája feltétlenül abba az irányba mutat, hogy a jazz is bőven elférhetne egy nagyszínpadon, és ezt – ha talán kicsit megkésve is –, de a szigetet létrehozók is lassan felismerik.

Végső Zoltán

FEJEZETEK A MODERN JAZZ KORSZAKAIBÓL

Beszélgetéssel egybekötött koncertek a Roma Parlament Sarasate termében
(Bp. VIII., Tavaszmező u. 6. Tel/fax: 210-4798)
Házigazda: Oláh Kálmán

2002. Szeptember 12., csütörtök, 20.00

Straight eight

(közismert standardok: Pat Metheny és Oláh Kálmán szerzeményeiből)

Közreműködik a Trió Midnight

2002. Október 17., csütörtök, 20.00

A komolyzene és a jazz kapcsolata

(Oláh Kálmán átiratai Bach, Mahler, Debussy és Bartók műveiből)

Vendégek: Juhász Gábor – akusztikus gitár, Barcza Horváth József – bőgő

2002. November 7., csütörtök, 20.00

Kortárs zene és a népzene hatása a jazzre

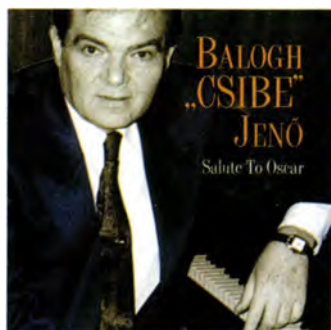
(Szabad improvizációk, népdal feldolgozások és saját szerzemények)

Vendégek: Kathy Horváth Lajos – hegedű, Dresch Mihály – fafúvós hangszerek, Egri János – bőgő

Régen várt, nagyszerű lemezbemutatót tartott a Jazz Garden június 27-én, amikor Lee Konitz, az iskolateremtő altszaxofonos végre „élőben” játszotta el a Trio Midnight együttesrel (Oláh Kálmán – zongora, Egri János – bőgő, Balázs Elemér – dob) On Track című közös lemezük anyagát. Az On Track 1999-ben jelent meg a Wellington kiadó gondozásában, és az első olyan felvétel volt, melyen magyar jazzisták élvonalbeli amerikai hangszeressel zenélnek közösen.

A produkciót mindmáig nagy becsben tartja a közönség és a szakma egyaránt.

BALOGH „CSIBE” JENŐ: Salute To Oscar

A Klasszikus és Jazz Kiadó gondozásában jelent meg a közelmúltban elhunyt jazz-zongorista, Balogh „Csibe” Jenő utolsó felvételeinek gyűjteménye. A lemezen „Csibe” sziporkázó zongorajátékát azok a fiatal tehetségek kísérik, akik tőle kapták életre szóló tapasztalataikat a zenéről és a jazzről. A CD kapható a fontosabb hanglezemboltokban, illetve egyénileg megrendelhető a Gramofon szerkesztőségében (tel.: 430-2872, e-mail: info@gramofon.hu).

www.gramofon.hu – Klasszikus és Jazz Online

Együttműködő partnerek:

International Buda Stage, Kárpátia Étterem

Szakmai partnerek:

Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár; Távközlési Zenei Alapítvány; Miskolci Szimfonikus Zenekar; EMI; Sony Music; Universal Music; Warner Music; BMC Records; MusiCDome; Fonó Records; Varga István; Gramy Records; Karsay és Társa Kft.; Jakobi Koncert Kft.; Hollósy Zongoraterem Kft., Etalon Akusztika Kft., Limar Kft., Penna-Poor Kft., Audio Tuning Hungary Kft.

Kiemelt támogatók:

antenna hungária

 matáv

Klasszikus és Jazz

GRAMOFON

Alapította:

Iványi Margó, Bösze Ádám és Retkes Attila, 1996-ban

Igazgató-főszerkesztő:

Retkes Attila

Felelős szerkesztő:

H. Magyar Kornél

Rovatszerkesztők:

Albert Mária (zenés színház)

H. Magyar Kornél

(crossover, világzene)

Retkes Attila (klasszikus)

Zipernovszky Kornél (jazz)

Nagy Sándor (GramofonHANG –

szakmai lektor: Degrell László)

Zsoldos Dávid (internet)

Címlapfotó:

Husztli István

A nével el nem látott íróskért a rovatszerkesztők vállalják a felelősséget.

A szerkesztőség címe:

1037 Budapest,

Szépvölgyi út 99.

Telefon: 430-2872

Fax: 436-0101

E-mail: info@gramofon.hu

A Gramofon honlapja:

<http://www.gramofon.hu>

Kiadja a Klasszikus és Jazz Lap-, Könyv- és Hanglezemkiadó Kft. 1037 Budapest, Szépvölgyi út 99.

Lapterv, tipográfia

és nyomdai előkészítés:

ArtStation

Nyomdai kivitelezés:

Mega Kft.

Megjelenik évszakonként.

Előfizethető a kiadó

címén, telefonon, faxon, e-mailben vagy SMS-ben (06/20/934-1397).

Az éves előfizetés ára

3000 forint.

A Gramofon terjesztési pontjainak országos listája honlapunkon olvasható.

midem

SPECIALISED MUSIC AT MIDEM
THE WORLD'S LEADING MUSIC INDUSTRY MARKET

PHOTOS-MPA-STILLS

MIDEM CLASSIQUE 2003

19/23 JANUARY 2003

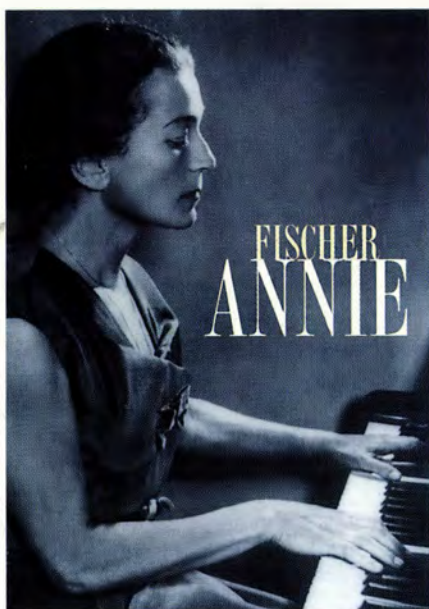
→ **BOOK YOUR DIARY NOW! WWW.MIDEM.COM**

MIDEM 2003 / PALAIS DES FESTIVALS / CANNES /

4,554 COMPANIES - 10,640 PARTICIPANTS - 94 COUNTRIES - 48 CONCERTS - 20 CONFERENCES

HEADQUARTERS (FRANCE & THE REST OF THE WORLD)
HOT-LINE: 33 (0)1 41 90 44 60
F / 33 (0)1 41 90 44 50
info.midem@reedmidem.com

GERMANY / AUSTRIA / CENTRAL & EASTERN EUROPE
T/ 49 (0) 7631 17680
F/ 49 (0) 7631 176823
info.germany@reedmidem.com

Fischer Annie

A Klasszikus és Jazz Kiadó gondozásában lapunkkal egy időben jelenik meg az a reprezentatív kötet, amely a világhírű és egyedülálló zongoraművész, Fischer Annie életpályáját foglalja össze. A 336 oldalas kötet elsősorban az egykori zenekritika tükrében mutatja be Fischer Annie előadó-művészetét. Az egybegyűjtött cikkeket kiegészíti a bőséges fényképanyag, illetve visszaemlékezések és a függelékben található biográfia, repertoár diszkográfia.

Fischer Annie művészetét elemző könyvkiadvány mostanáig nem jelent meg sem Magyarországon, sem külföldön – a kiadó ezt a fájó hiányt kívánta pótolni a kötettel, mely kapható a fontosabb könyvesboltokban, illetve egyénileg megrendelhető a Gramofon szerkesztőségében, a 430-2872-es telefonszámon vagy az info@gramofon.hu e-mail címen. (Fischer Annie-ről szóló méltatásunk a 21. oldalon olvasható.)

www.gramofon.hu – Klasszikus és Jazz Online

Együttműködő partnerek:

International Buda Stage, Kárpátia Étterem,
Bartók Rádió

Szakmai partnerek:

Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár; Távközlési Zenei Alapítvány;
Miskolci Szimfonikus Zenekar; EMI; Sony Music; Universal Music; Warner Music;
BMC Records; MusiCDome; Fonó Records; Varga István; Gramy Records; Karsay és
Társa Kft.; Jakobi Koncert Kft.; Hollósy Zongoraterem Kft., Etalon Akusztika Kft.,
Limar Kft., Penna-Poor Kft., Audio Tuning Kft.

Kiemelt támogatók:

Klasszikus és Jazz

GRAMOFON

Alapította:

Iványi Margó, Bösze Ádám
és Retkes Attila, 1996-ban

Igazgató-főszerkesztő:

Retkes Attila

Felelős szerkesztő:

H. Magyar Kornél

Rovatszerkesztők:

Albert Mária (zenés színház)

H. Magyar Kornél

(crossover, világzene)

Retkes Attila (klasszikus)

Zipernovszky Kornél (jazz)

Nagy Sándor (GramofonHANG)

Zsoldos Dávid (internet)

Címlapfotó:

Deutsche Grammophon

A nével el nem látott írásokért
a rovatszerkesztők vállalják
a felelősséget.

A szerkesztőség címe:

1037 Budapest,

Szépvölgyi út 99.

Telefon: 430-2872

Fax: 436-0101

E-mail: info@gramofon.hu

A Gramofon honlapja:

<http://www.gramofon.hu>

Kiadja a Klasszikus és Jazz Lap,
Könyv- és Hanglemezkiadó Kft.
1037 Budapest, Szépvölgyi út 99.

Nyomdai előkészítés:

Publicitas Art-Media Kft.

Nyomdai kivitelezés:

Publicitas Print Kft.

Megjelenik évszakonként.

Előfizethető a kiadó

címén, telefonon, faxon, e-mailben
vagy SMS-ben (06/20/934-1397).

Az éves előfizetés ára
3000 forint.

A Gramofon terjesztési pontjainak
országos listája honlapunkon olvasható.